

*З Днем незалежності
України!*

Шановні працівники банківських установ,
колеги, друзі!

Від імені колективу Національного банку України та від себе особисто щиро вітаю вас з Днем незалежності України!

Національний банк України – невід’ємна частина сучасної незалежної держави.

Ми працюємо заради соціально-економічного розвитку своєї незалежної Батьківщини, накопичуємо досвід та удосконалюємо роботу, втілюючи в життя необхідні реформи для зміцнення вітчизняної економіки та поліпшення життя українського народу.

З нагоди річниці Незалежності нашої держави бажаю успіхів і плідної праці на благо українського народу.

Міцного вам здоров’я, родинного щастя, миру, взаєморозуміння, злагоди та добробуту!

Щиро ваш
Голова
Національного банку України

С. Г. Арбузов

№ 8 (198) Серпень 2012

Здано до друку 31.07.2012 р.

Засновник і видавець: Національний банк України

Адреса: вул. Інститутська, 9,
Київ-8, 01008, Україна

Журнал зареєстровано Держкомвидавком України
09.06.1994 р., свідоцтво KB № 691

Постановою президії ВАК України
від 10.02.2010 р. № 1-05/1
журнал "Вісник Національного банку України"
внесено до "Переліку
наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних
робіт на здобуття наукових ступенів доктора
і кандидата наук" (економічні науки)

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного економічного
університету ім. Вадима Гетьмана та
Вченою радою Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)

Видається у комплекті з електронною версією
на CD-диску додатка "Законодавчі
і нормативні акти з банківської діяльності"

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна
тел./факс: (044) 524-96-25
тел.: (044) 527-39-44, 527-38-06, 525-38-25
E-mail: litvinova@bank.gov.ua
http://www.bank.gov.ua

Передплатний індекс 74132

© Національний банк України, 2012

ВІСНИК

Національного банку України

Щомісячний науково-практичний журнал
Національного банку України

Видається з березня 1995 року

ЗМІСТ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

С. Арбузов

Вітання Голови Національного банку України з Днем незалежності України 1

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

О.Вовчак, Л.Крентовська

Фінансове посередництво: економічна сутність і класифікація 4

С.Леонов, Т.Васильєва, Д.Циганюк

Гармонізація ключових параметрів ресурсної бази інститутів
спільного інвестування 10

С.Волосевич

Підходи до оцінки системи страхування депозитів 19

А.Грищенко, Є.Голубенко

Ціноутворення опціону поповнення для депозитних продуктів 30

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України
у червні 2012 року 55

Ринок державних цінних паперів України у червні 2012 року 58

О.Пономарів

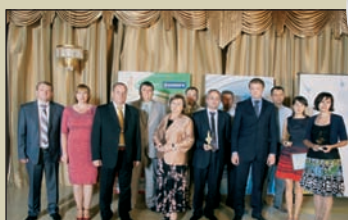
Про правильне написання назви грошової одиниці Литовської Республіки 69

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют,
який встановлюється Національним банком України
один раз на місяць (за червень 2012 року) 69

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют,
який встановлюється Національним банком України щоденно
(за червень 2012 року) 70

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

Транскордонні перекази у I півріччі 2012 року 16

МАКРОЕКОНОМІКА

С.Міщенко

Протиріччя сучасних грошових систем і шляхи їх подолання..... 24

НАГЛЯД, АУДИТ, КОНТРОЛЬ

О.Дмитрова, К.Гончарова

Підходи до оцінювання рівня залучення банків до корупційних діянь 34

БАНКИ, ПРАВО, КОНСУЛЬТАЦІЇ

Практичні питання банківської діяльності 39

БАНКИ УКРАЇНИ

Л.Патріац, Р.Підвисоцький

Міцна фінансова система забезпечить Україні гідну позицію
на глобальному ринку 42

Ю.Матвійчук

Зміцнення безпеки банків як відповідь на нові виклики і загрози..... 48

М.Гриценко

Конкурс "Банк, якому довіряють – 2012" 50

Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2012 року 54

Динаміка фінансового стану банків України на 1 липня 2012 року 56

Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків
(за станом на 01.07.2012 р.) 60

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України
(24.06.1992 р. – 01.07.2012 р.)..... 67

НОВІ КНИГИ

І.Сало

Банківська система у схемах і таблицях 46

БАНКНОТИ І МОНЕТИ

Про введення в обіг пам'ятних монет
"200 років Нікітському ботанічному саду" 52

Про введення в обіг пам'ятної монети "80 років Донецькій області" 53

Про введення в обіг пам'ятних монет "Ігри XXX Олімпіади" 53

АНОТАЦІЇ 72

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

КІРЄЄВ О.І. (голова)	ПАТРИКАЦ Л.М.
БАЖАЛ Ю.М.	ПЕТРИК О.І.
БАРАНОВСЬКИЙ О.І.	РАЙЗЕР Мартін
БОРОВЕЦЬКИЙ Ришард	РАЄВСЬКИЙ К.С.
ВОЖЖОВ А.П.	РИЧАКІВСЬКА В.І.
ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С.	САВЛУК М.І.
ГЕЄЦЬ В.М.	СЕНИЦЬ П.М.
ГРУШКО В.І.	СМОВЖЕНКО Т.С.
КОЗЬМЕНКО С.М.	СТЕЛЬМАХ В.С.
КРОТЮК В.Л.	СТЕПАНЕНКО А.І.
КРУГЛИК С.В.	ТРИДІД О.М.
ЛЮТИЙ І.О.	ШАРОВ О.М.
МІТТНІК Стефан	ШЕВЧУК А.В.
МІЩЕНКО В.І.	ШУЛЬГА Н.П.
МОРОЗ А.М.	ШУМИЛО І.А.

РЕДАКЦІЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ НБУ

Головний редактор	ПАТРИКАЦ Л.М.
Заступник головного редактора	КРОХМАЛЮК Д.І.
Начальник відділу з випуску журналу "Вісник НБУ"	ПІДВИСОЦЬКИЙ Р.В.
Заступник начальника відділу	ЗАЄЦЬ О.С.
Редактори:	МАТВІЙЧУК Ю.Г., ПАЦЕРА М.М.
Відповідальний секретар	ЛІПІНСЬКА С.М.
Головний художник	КОЗИЦЬКА С.Г.
Дизайнер	ХАРУК О.В.
Коректор	ТРИФОНОВА О.М.
Оператор	ЛИТВИНОВА Н.В.
Реклама:	ГРИЦЕНКО М.Р.
Розповсюдження:	ТРИКША А.І.
Фото:	ГОРБАТИЙ В.О., НЕГРЕБЕЦЬКИЙ В.С.
Черговий редактор	ЗАЄЦЬ О.С.

Дизайн: редакція періодичних видань НБУ

Надруковано з готового оригінал-макета
відділом забезпечення
друкованою продукцією
головного управління
господарського забезпечення
та організації будівництва Національного банку України

Адреса друкарні:
просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна

Формат 60 × 90 / 8

Друк на цифровому обладнанні

Фіз. друк. арк. 9.0

Умовн. друк. арк. 9.0

Обл.-вид. арк. 11.2

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі,
посилання на "Вісник Національного банку України"
обов'язкове.

Редакція може публікувати матеріали
в порядку обговорення, не поділяючи думку автора.
Відповідальність за точність викладених фактів
несе автор, а за зміст рекламних матеріалів –
рекламодавець.

Ольга Вовчак

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківської справи
Університету банківської справи
Національного банку України

Людмила Крентовська

Викладач Хмельницького кооперативного
торгівельно-економічного інституту,
аспірант кафедри банківської справи
Львівської комерційної академії

Фінансове посередництво: економічна сутність і класифікація

У статті розглянуто підходи різних науковців та практиків щодо визначення категорій “фінансовий посередник” та “фінансове посередництво”, а також їх юридичний зміст. Досліджено класифікацію фінансових посередників відповідно до різних підходів, сформульовано пропозиції щодо її вдосконалення.

Важливе місце в акумулюванні грошових коштів належить фінансовим посередникам, завдяки чому вони вважаються інвесторами (кредиторами) всіх сфер національної економіки. Нині вже зрозуміло, що фінансовий потенціал держави щодо здійснення модернізації, оновлення виробництва, проведення глибоких економічних реформ є обмеженим. Тому в розвинених країнах світу провідну роль у фінансуванні суб'єктів економіки відіграють фінансові посередники.

Наявність ефективних фінансових посередників (банків, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок та інших фінансових установ) є необхідною передумовою

розвитку інших секторів економіки країни, сприяє стабільному та прогнозованому функціонуванню всіх економічних процесів у суспільстві. В Україні фінансові посередники також є потужним джерелом інвестицій в економіку, оскільки акумулюють значні обсяги коштів.

Теоретичним аспектам функціонування фінансового посередництва присвячена велика кількість наукових праць. Дослідження щодо цього питання в Україні проводили Н.І.Версаль, С.М.Еш, В.В.Зимовець, Л.В.Льченко-Сюйва, В.В.Корнеев, О.Є.Кузьмін, М.І.Савлук, В.П.Ходаківська та інші науковці. У розробках цих авторів розкрито сутність фінансового посередництва, їхню діяльність як в Україні, так і за кордоном, виокремлено основні положення та види діяльності. Проте в площині теоретичного дослідження специфіки функціонування фінансових посередників ще залишилося багато дискусійних питань. Зокрема, такими є питання віднесення фінансових установ до складу фінансових посередників, підходи до їх класифікації, на законодавчому рівні чітко не визначено поняття “фінансового

посередника” та “фінансового посередництва” тощо.

Мета нашого дослідження полягає в уточненні економічної сутності фінансового посередництва та його ролі в господарській системі країни. Досягнення поставленої мети передбачає виявлення підходів до формування дефініцій фінансового посередництва та класифікації фінансових посередників.

У науковій літературі є велика кількість тлумачень понять “фінансове посередництво” та “фінансовий посередник”. Однак, на нашу думку, визначень, які б охоплювали та розкривали всі аспекти, притаманні цим установам, ще немає.

ТЛУМАЧЕННЯ КАТЕГОРІЙ “ФІНАНСОВЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО” ТА “ФІНАНСОВИЙ ПОСЕРЕДНИК”

У таблиці 1 наведено тлумачення цих понять, подані різними науковцями, а також прописані в законодавчих актах України. Всі тлумачення поділені нами на дві групи. До першої групи віднесено ті визначення, в яких терміни “фінансове посеред-

ництво” та “фінансовий посередник” розглядаються в ширшому розумінні, тобто автори відносять до цих установ не лише ті, що виконують функцію посередника в акумулюванні коштів і надання їх позичальникам, а й установи, котрі виконують виключно розрахункові, інформаційні або консультативні функції у фінансовій сфері.

До другої групи віднесено ті тлумачення, які під поняттям “фінансовий посередник” визначають установу, головною функцією якої є залучення (шляхом отримання депозитів, страхових платежів, випуску цінних паперів тощо) та розміщення (шляхом кредитування та інвестування) фінансових ресурсів. Водночас не вважаються фінансовими посередниками ті фінансові установи, що надають виключно розрахункові, інформаційні, консультативні та інші послуги у фінансовій сфері.

Зазначимо, що поділ усіх наведених тлумачень на дві групи є вельми умовним, адже поняття “фінансовий посередник” (“фінансове посередництво”) є багатоаспектним. Нині дати однозначну відповідь на питання, чи є фондова біржа фінансовим посередником, непросто. Деякі вчені вважають, що вона є фінансовим посередником, інші мають протилежну думку, аргументуючи це тим, що біржа не залучає фінансових ресурсів юридичних та фізичних осіб і не здійснює кредитної або інвестиційної діяльності. Ця установа лише надає торговий майданчик для здійснення фінансових операцій (купівля, продаж цінних паперів) [2, с. 172]. На нашу думку, фондова біржа є фінансовим посередником, адже фактично вона є посередницькою ланкою між продавцями та покупцями цінних паперів, при цьому її діяльність має специфічний характер та зміст.

Деякі науковці взагалі допускають, що всі фінансові установи, котрі діють на фінансовому ринку, є фінансовими посередниками. Така точка зору теж заслуговує на увагу, оскільки згідно з пп. 1 п. 1 ст. 1 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” *фінансова установа* — це “юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов’язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку”. До фінансових установ законом віднесено банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові ком-

Таблиця 1. Тлумачення понять “фінансове посередництво” та “фінансовий посередник”		
№ п/п	Визначення	Автор, джерело
I. У широкому розумінні		
1	Фінансовим посередництвом є діяльність, пов’язана з отриманням та перерозподілом фінансових коштів, крім випадків, передбачених законодавством. Фінансове посередництво здійснюється установами банків та іншими фінансово-кредитними організаціями.	Господарський кодекс України – Гл. 35, параграф 1, стаття 333, п. 3.
2	Фінансове посередництво означає професійну діяльність банківських і небанківських фінансових установ щодо задоволення економічних потреб клієнтів шляхом надання їм відповідних фінансових послуг. Сукупність банківських і небанківських фінансових установ як економічних одиниць сектору фінансових корпорацій (у термінології системи національного рахівництва) прийнято називати фінансовими посередниками. Фінансові посередники є спеціалізованими професійними операторами фінансового ринку – кредитно-інвестиційними установами, що пропонують і реалізують фінансові послуги як особливий товар на умовах провадження виняткових і поєднаних видів діяльності.	Корнеев В.В. Модифікація форм фінансового посередництва в Україні // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 77–85.
3	Фінансові посередники – це фінансові установи, до яких відносять банківську систему та небанківські фінансові інститути.	Буднік М.М., Мартюшева Л.С., Сабліна Н.В. Фінансовий ринок: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2009 – 334 с.
4	Фінансові посередники – інститути, що спеціалізуються на наданні фінансових послуг та опосередковують у своїй діяльності рух фінансових ресурсів шляхом їх залучення та вкладення мобілізованих ресурсів у різноманітні фінансові активи. Фінансове посередництво – це система опосередкованого фінансування, що полягає у залученні фінансових ресурсів із метою їх подальшого розміщення у фінансові активи.	Фінансова енциклопедія / О.П. Орлюк, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха [та ін.]; за заг. ред. О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
5	Фінансові посередники створюють нові фінансові активи, дають змогу отримувати прибуток внаслідок економії, зумовленої зростанням масштабу операцій, здійснюючи аналіз кредитоспроможності потенційних кредиторів, розроблення порядку надання позик і рахунків за них, рівномірно розподіляючи ризики.	Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: Навч. посіб. / В.П. Ходаківська, О.Д. Данілов. – Ірпін: Академія ДПС України, 2001. – 501 с.
II. У вузькому розумінні		
6	Фінансове посередництво – процес непрямого інвестування, при якому фінансові посередники пов’язують кредиторів-заощадників і позичальників-витратників. Фінансові посередники – інститути, що позичають кошти у тих, хто заощадив, і, в свою чергу, надають позики іншим. До фінансових посередників відносять банки, страхові компанії, взаємні фонди, пенсійні фонди, фінансові компанії тощо.	Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Пер. з англ. С.Панчишин, Г.Стеблій, А.Сташишин. – К. Основи, 1998. – 963 с.
7	Фінансові посередники – спеціалізовані інститути, що опосередковують рух фінансових ресурсів, залучаючи їх шляхом розміщення фінансових інструментів власного випуску (в тому числі виражених у формі цінних паперів) серед індивідуальних інвесторів та вкладаючи закупувані таким чином кошти в різноманітні фінансові активи. Фінансове посередництво – це система опосередкованого фінансування, яка полягає в залученні фінансових ресурсів з метою їх подальшого розміщення у фінансові активи.	Зимовець В.В., Зубик С.П. Фінансове посередництво: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2004. – 288 с.
8	Фінансові посередники – це сукупність фінансових установ (банки, страхові компанії, кредитні спілки, пенсійні фонди тощо). Ці установи акумулюють кошти фізичних та юридичних осіб, у тому числі і шляхом випуску цінних паперів, а потім на комерційних засадах надають ці кошти позичальникам.	Герасимова С.В. Роль фінансових посередників в організації інвестиційної діяльності акціонерних товариств // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 103–111.
9	Фінансовий посередник – юридична особа, що на підставі ліцензії (дозволу) здійснює визначену законодавством України комерційну (інвестиційні фонди та інвестиційні компанії), представницьку (довірчі товариства) або посередницьку (торговці цінними паперами, комерційні банки) діяльність стосовно обігу приватизаційних паперів, або філія цієї юридичної особи.	Ковальчук А.Т. Фінансовий словник. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 287 с.
10	Фінансові посередники – організації, що залучають кошти через відкриття чекових, ощадних, страхових рахунків і використовують їх для надання різних позик, придбання кредитних заставних і цінних паперів держави та корпорацій.	Федоренко В.Г. Інвестування: Підручник. – К.: Алерта, 2006. – 443 с.

панії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у

випадках, прямо визначених законом, — інші послуги (операції), пов’язані з наданням фінансових послуг. Фінансовими згідно з п. 1 ст. 4 цього закону є такі *послуги*:

- випуск платіжних документів,

платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків;

- довірче управління фінансовими активами;
- діяльність з обміну валют;
- залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;
- фінансовий лізинг;
- надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;
- надання гарантій та поручительств;
- переказ коштів;
- послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення;
- професійна діяльність на ринку цінних паперів;
- факторинг.

Важко уявити фінансову установу, яка б надавала одну з перерахованих послуг і не була б при цьому посередником [3, с. 82].

Якщо взяти до уваги Класифікацію інституційних секторів економіки України Державної служби статистики України, то в цьому документі фінансове посередництво трактується як один із різновидів фінансових послуг. Однак у ньому розглядаються питання вторинної діяльності фінансових посередників: надання допоміжних послуг у сфері фінансового посередництва, що можуть здійснюватися у формі вторинної діяльності фінансових посередників або виконуватися спеціалізованими агентствами чи брокерами. До їх переліку входять, наприклад, брокери з операцій із цінними паперами, компанії з розташування, кредитні посередники тощо. Тобто поняття “фінансовий посередник” цим документом розглядається у значно ширшому розумінні, хоч і виокремлюються дві групи цих установ, розділені саме за основною діяльністю, яку вони виконують [4].

Згідно з Класифікацією інституційних секторів економіки України всі фінансові корпорації мають два рівні поділу на підсектори [4]. На першому рівні вони групуються на такі підсектори:

- S.121 – Національний банк України;
- S.122 – інші депозитні корпорації;
- S.123 – інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій та недержавних пенсійних фондів;
- S.124 – допоміжні фінансові організації;

– S.125 – страхові корпорації та недержавні пенсійні фонди.

На другому рівні фінансові корпорації (крім НБУ) підрозділяються відповідно до того, чи є вони об'єктом державного, приватного або іноземного контролю, а саме:

- S.12201, S.12301, S.12401, S.12501 – державні фінансові корпорації;
- S.12202, S.12302, S.12402, S.12502 – приватні фінансові корпорації;
- S.12203, S.12303, S.12403, S.12503 – фінансові корпорації під іноземним контролем.

Тобто перший рівень – це своєрідна класифікація фінансових посередників, однак цікавим є той факт, що до підсектору S.124 допоміжні фінансові організації, згідно з даним документом, відносять усі корпорації, які здійснюють переважно діяльність, пов'язану з фінансовим посередництвом, але самі не виконують функцій посередника. До цього підсектору включаються корпорації, основною функцією яких є надання гарантій шляхом індосаменту векселів чи подібних інструментів, призначених для обліку чи рефінансування фінансовими корпораціями, а також корпорації, що спеціалізуються на інструментах хеджування. Також до даного підсектору відносяться валютні, товарні та фондові біржі тощо. Таким чином, можемо зробити висновок, що в цьому документі Державної служби статистики України поняття “фінансовий посередник” також розглядається у значно ширшому розумінні [4].

Отже, враховуючи всі викладені аспекти, вважаємо, що **найдоцільнішим є визначення поняття “фінансовий посередник” як фінансової установи, що здійснює свою діяльність на фінансовому ринку з метою отримання прибутку або задоволення потреб суб'єктів цього ринку в фінансових послугах.** Тобто, на нашу думку, найправильнішим є розгляд поняття “фінансовий посередник” у його широкому розумінні.

Якщо вдатися до визначення терміну “фінансова установа” згідно з пп. 1 п. 1 ст. 1 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, то фінансовий посередник – це юридична особа, яка надає одну чи кілька фінансових послуг та внесена до відповідного реєстру в порядку, встановленому законом, та здійснює свою діяльність на фінансовому ринку з метою отримання прибутку або задоволення потреб суб'єктів цього ринку в фінансових

послугах [3, с. 82]. *Фінансове ж посередництво* визначено в законодавстві як професійна діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку.

Слід зазначити, що важливим для уточнення поняття “фінансовий посередник” є те, що не всі фінансові посередники здійснюють свою діяльність з метою отримання прибутку, деякі з них функціонують і для надання певних фінансових послуг своїм клієнтам.

Так, зокрема, кредитні спілки згідно з вітчизняним законодавством не здійснюють прибуткової діяльності. Відповідно до Закону України “Про кредитні спілки” кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки. Неприбутковими вважаються і недержавні пенсійні фонди, адже, як сказано в Законі України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, недержавний пенсійний фонд – юридична особа, створена відповідно до закону, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному цим законом порядку [5; 6].

КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Дискусійним є також питання класифікації фінансових посередників. У науковій літературі наведено велику кількість різноманітних класифікацій цих установ, але всі вони мають певні недоліки. Деякі дослідники розглядають питання класифікації фінансових посередників у контексті функціонування кредитної системи, але найчастіше науковцями наводиться так звана американська класифікація, згідно з якою всі фінансові посередники поділяються на депозитні, договірні ощадні, інвестиційні інститути. Така класифікація фінансових посередників, на нашу думку, заслуговує на увагу, проте необхідно зазначити, що в цій класифікації поняття “фінансовий посередник” розглядається в

Таблиця 2. Класифікація посередників як професійних учасників фінансового ринку

Ознаки класифікації	Вид посередників
За видами фінансових установ	⇒ Суб'єкти банківської системи ⇒ Небанківські фінансові та кредитні інститути ⇒ Контрактні фінансові інститути ⇒ Суб'єкти депозитарно-клірингової системи
Залежно від переліку обслуговування учасників ринку	⇒ Спеціалізовані ⇒ Універсальні
Залежно від укладення та виконання угод з фінансовими інструментами	⇒ Прямі (безпосередні учасники) ⇒ Опосередковані (формують інфраструктуру)
За сегментами фінансового ринку	⇒ Посередники фондового ринку ⇒ Посередники ринку позичкових капіталів ⇒ Посередники ринку фінансових послуг ⇒ Посередники грошового ринку ⇒ Посередники валютного ринку та інших сегментів

Джерело: [7, с. 79].

Таблиця 3. Класифікація фінансових посередників (вітчизняний підхід)

Категорія фінансових посередників	Види установ за категоріями
Банки	⇒ Універсальні комерційні банки ⇒ Спеціалізовані комерційні банки (інвестиційні, інноваційні, облікові, ощадні, іпотечні)
Небанківські фінансово-кредитні установи	⇒ Лізингові компанії ⇒ Факторингові компанії ⇒ Брокерські та дилерські компанії ⇒ Страхові компанії ⇒ Пенсійні фонди ⇒ Фінансові компанії ⇒ Ломбарди ⇒ Кредитні спілки

Джерело: [9, с. 61].

більш вузькому значенні.

Зрозуміло, що класифікація фінансових посередників не може бути типовою для всіх країн і, як правило, залежить від багатьох чинників: загального рівня економічного розвитку, практичної необхідності функціонування тих або інших фінансових установ, історичного розвитку й ефективності діяльності фінансового ринку в країні, фінансової політики держави, моделі фінансової системи, ділової психології та інших чинників. В основі будь-якої класифікації ле-

жить сукупність визначальних чинників, відповідно до яких і проводиться класифікація.

Проаналізуємо різні підходи щодо класифікації фінансового посередництва. У таблиці 2 наведено класифікацію посередників як професійних учасників фінансового ринку.

У світовій практиці найчастіше фінансових посередників класифікують за характером проведених фінансових операцій (див. схему 1).

У вітчизняній літературі найпоширенішим є поділ фінансових по-

середників на дві групи:

- банки;
- небанківські фінансово-кредитні установи, які інколи називають парабанками (див. таблицю 3).

На схемі 2 наведено загальну класифікацію фінансових посередників за найпоширенішими ознаками, кількість яких може бути збільшена залежно від мети класифікації. У наведеній схемі поняття “фінансовий посередник” розглядається в широкому розумінні.

Визначальними ознаками класифікації фінансових посередників вважаємо такі:

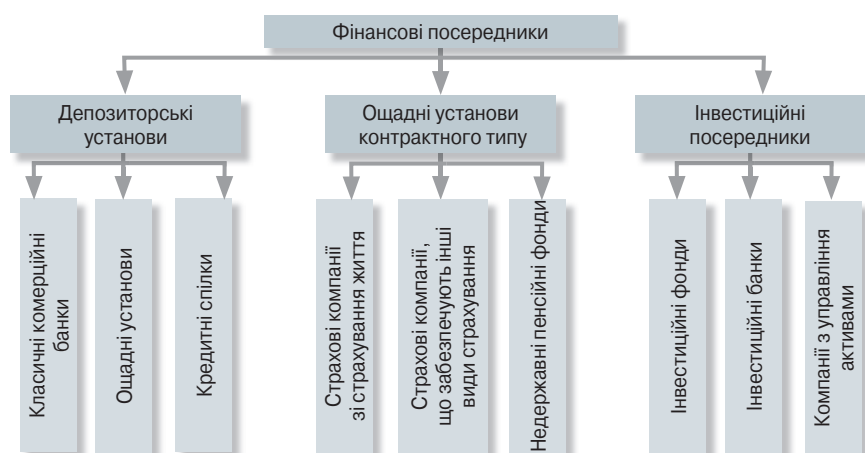
- характер діяльності;
- форма власності;
- юридичний статус;
- організаційна форма;
- мета діяльності;
- територія діяльності;
- участь у формуванні пропозиції грошей;
- вид обслуговування учасників ринку;
- державний орган влади, який проводить контроль за фінансовою діяльністю;
- відповідність чинному законодавству.

Загалом ця класифікація є зрозумілою, проте вважаємо, що необхідно пояснити розподіл фінансових посередників за характером діяльності. За цією ознакою нами виділено дві групи фінансових установ. До першої ми відносимо класичних фінансових посередників, тобто тих, які є проміжною ланкою між кредиторами та позичальниками, саме тому ці фінансові установи ми назвали кредитно-інвестиційними. До другої групи ми віднесли всіх допоміжних фінансових посередників, які надають різноманітні послуги кредитно-інвестиційним посередникам та іншим суб'єктам фінансового ринку, а для них самих кредитна та інвестиційна діяльність не є основною — як для першої групи. Ці посередники пропонують інформаційні, консультативні, розрахункові та інші послуги.

На схемі 3 наведено детальнішу класифікацію фінансових посередників за характером їхньої діяльності, тобто за сукупністю фінансових послуг, що вони надають своїм клієнтам. Також при побудові цієї класифікації всі кредитно-інвестиційні посередники нами було поділено на дві групи: банківські та небанківські, а всі допоміжні посередники було розподілено за характером їхньої діяльності.

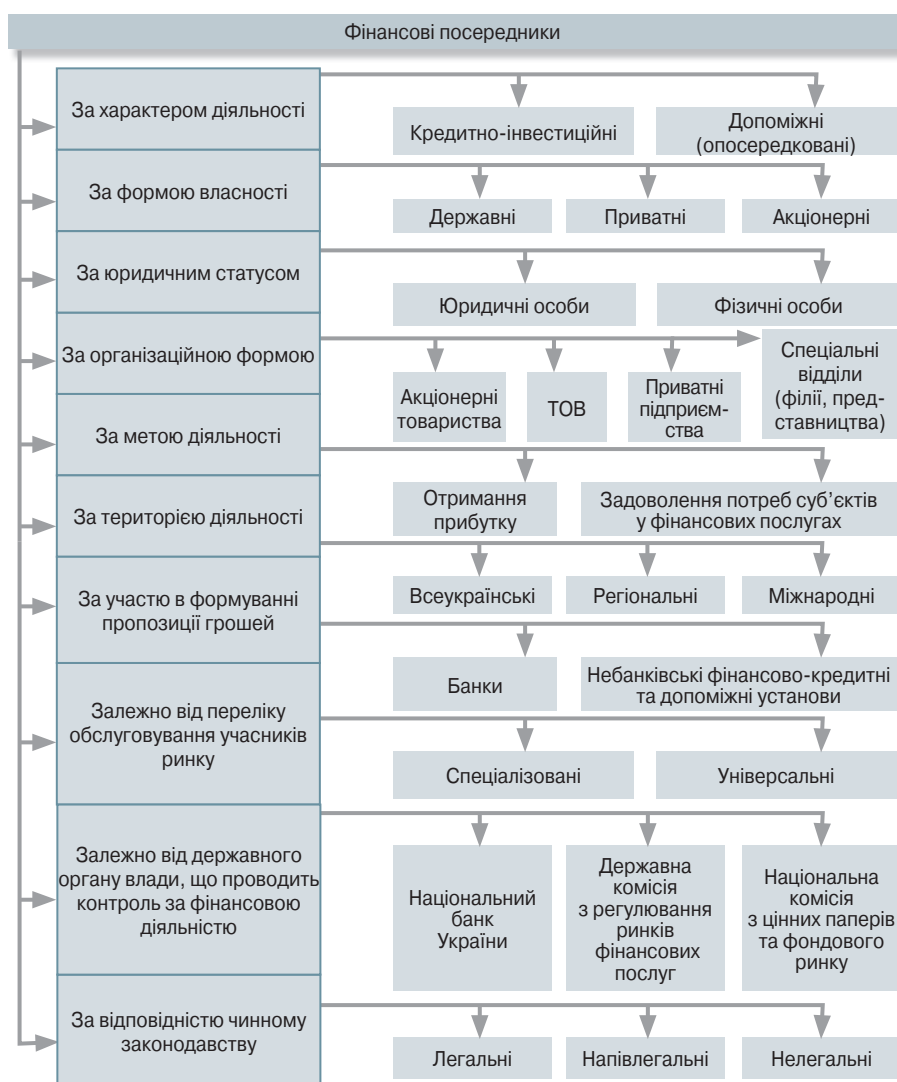
Таким чином, Національний банк

Схема 1. Структура фінансових посередників за характером проведення операцій (американський підхід)

Джерело: [8, с. 154].

Схема 2. Загальна класифікація фінансових посередників

Україні та всі комерційні банки, що є фінансовими посередниками на фінансовому ринку та здійснюють кредитні операції й інвестиційну діяльність, були віднесені до банківських кредитно-інвестиційних посередників. Національний банк України не проводить обслуговування фізичних осіб, однак кредитує комерційні банки. Комерційні банки в Україні мають право здійснювати як кредитну діяльність (надання позик фізичним та юридичним особам), так й інвестиційну діяльність, пов'язану з купівлею акцій різноманітних підприємств і установ та інших цінних паперів.

При цьому необхідно зазначити, що комерційні банки також мають право надавати послуги, котрі надаються і допоміжними фінансовими посередниками. Цю їхню особливість нами також схематично відображено на схемі 3.

Проте найскладнішим питанням є

виокремлення та класифікація парабанківських кредитно-інвестиційних посередників, яких ще називають небанківськими фінансово-кредитними установами. Саме поняття “фінансово-кредитні” необхідно вважати тавтологічним, адже кредитна система входить до складу фінансової системи України і для позначення цих установ достатньо використовувати словосполучення “небанківські кредитні установи”. Однак більшість науковців погоджується, що назва “фінансово-кредитні” підкреслює те, що ці установи здійснюють не просто кредитні операції, а пропонують певний спектр фінансових послуг. Так, кредитні спілки не лише здійснюють операції кредитування, вони також залучають депозити фізичних осіб, за допомогою чого й акумулюють фінансові ресурси. Аналогічно і страхові компанії не лише здійснюють інвестиційні операції, а й формують резерви фінансових ресур-

сів шляхом акумулювання коштів фізичних та юридичних осіб у вигляді страхових платежів [10, с. 40].

Складність з класифікацією саме парабанків полягає в тому, що більшість науковців не виокремлює серед парабанківських посередників окремі групи фінансових установ. На наш погляд, доцільніше все-таки парабанківські установи поділяти на три групи: страховий сектор, кредитні установи, інвестиційні установи.

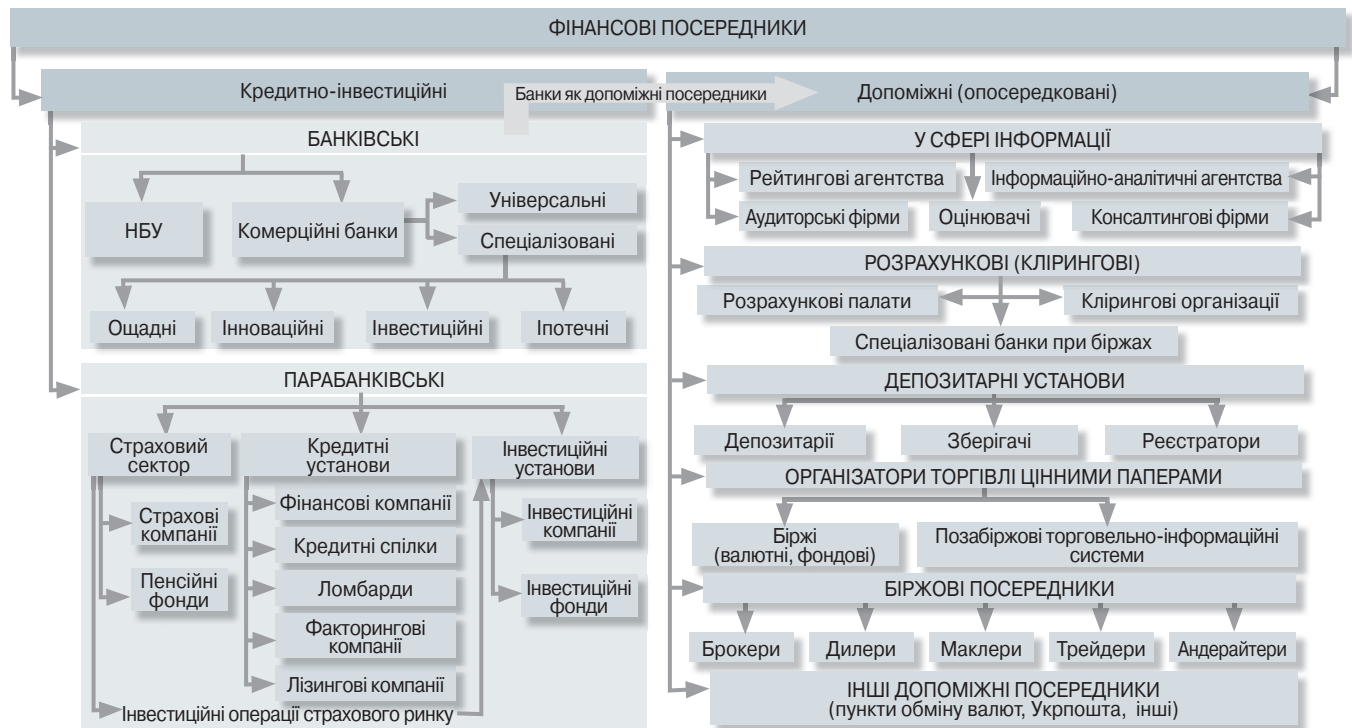
Необхідність такого поділу парабанківських посередників зумовлена специфікою діяльності цих установ. Так, якщо говорити про кредитні установи, то, на наш погляд, недоцільно включати до парабанківської групи кредитних установ страхові компанії, пенсійні фонди, інститути спільного інвестування. Адже ці установи не здійснюють кредитних операцій. Так, вони тримають свої депозити в комерційних банках, завдяки чому банки отримують ресурси для проведення кредитних операцій, але самі вони в результатах цих операцій не зацікавлені. Зазначені установи отримують фіксований дохід від процентів за депозитами, і їхній прибуток ніякими договірними відносинами не впливає на кредитну діяльність банків.

Тому ця класифікація виокремлює страхові компанії разом з пенсійними фондами в окрему групу, адже їхня діяльність дуже схожа. Згідно з п. 2 ст. 2 Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення” суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення є як недержавні пенсійні фонди, так і страхові організації, які уклали договори страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті [6].

До другої підгрупи парабанківських посередників віднесені всі кредитні установи, основна діяльність яких пов'язана з наданням кредитів. Цікавим є той факт, що фінансові компанії в нашій країні в основному виконують кредитні операції, хоча в зарубіжних країнах вони здійснюють величезний спектр фінансових послуг, не обмежуючись лише депозитними та кредитними. Сьогодні ж на законодавчому рівні, на відміну від інших парабанківських установ, питання діяльності фінансових компаній ще не врегульовані.

До підгрупи парабанківських інвестиційних установ включені ті, що провадять інвестиційну діяльність, тобто інвестиційні компанії та інвестиційні фонди [11]. Частково до цих установ можемо віднести страхові

Схема 3. Класифікація фінансових посередників за характером діяльності в Україні

компанії та недержавні пенсійні фонди, які теж здійснюють інвестиційну діяльність, проте суттєво відрізняються за специфікою діяльності від суто інвестиційних установ.

Усіх допоміжних посередників доцільно поділити на певні групи за видами діяльності, в яких вони надають свої послуги: у сфері інформації, розрахункові (клірингові), депозитарні установи, організатори торгівлі цінними паперами, біржові посередники, інші допоміжні посередники. Цей перелік допоміжних посередників може бути збільшений. Ми зупинилися на найважливіших установах, які нині відіграють значну роль на фінансовому ринку [12, с. 32].

Загалом ця класифікація відображає лише тих фінансових посередників, які нині функціонують в Україні, в схемі не наводяться фінансові установи, розвиток яких притаманний іноземним державам.

ВИСНОВКИ

Отже, у статті досліджено підходи до визначення сутності і класифікації фінансових посередників. Запропонована класифікація найточніше відображає як специфіку кожної з груп фінансових посередників, так і специфіку діяльності самих фінансових установ. На нашу думку, розподіл усіх фінансових посередників на

кредитно-інвестиційних та допоміжних посередників є найлогічнішим, адже дає змогу одразу виокремити тих фінансових посередників, які провадять безпосередню кредитну та інвестиційну діяльність, і тих, які обслуговують першу групу установ, надаючи різноманітні фінансові послуги, зокрема консультаційні, інформаційні та розрахункові.

Найскладнішою виявилася класифікація парабанківських фінансових посередників (небанківських фінансово-кредитних установ), адже кількість різновидів таких установ є великою, а перелік операцій, що вони пропонують, дуже різноманітним. Розподіл усіх парабанківських фінансових кредитно-інвестиційних посередників на три групи є, на наш погляд, найоптимальнішим, адже він враховує специфіку діяльності кожної установи на фінансовому ринку.

Література

1. Корнєєв В.В. Модифікація форм фінансового посередництва в Україні // *Фінансовий ринок України*. — 2008. — № 1. — С. 77–85.
2. Бала О.І. Фінансове посередництво в Україні: сутність та види // *Науковий вісник НЛТУ України*. — 2010. — № 20. — С. 169–174.
3. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 р.,

№ 2664-III // *Офіційний вісник України*. — 2001. — № 32. — С. 82.

4. Класифікація інституційних секторів економіки України / *Електронний ресурс*. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0096202-05>.

5. Закон України “Про кредитні спілки” від 20.12.2001 р., № 2908-III // *Офіційний вісник України*. — 2002. — № 3. — С. 1.

6. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.2003 р., № 1057-IV // *Офіційний вісник України*. — 2003. — № 33. — С. 70.

7. Еш С.М. *Фінансовий ринок: Навч. посіб.* // — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 528 с.

8. Школьник І.О. *Фінансові посередники та їх роль у розвитку фінансового ринку* // *Науковий вісник НЛТУ України*. — 2010. — № 20. — С. 154–160.

9. Черкасова С.В. *Фінансовий ринок: Навч. посібник*. — Львів: Магнолія, 2010. — 330 с.

10. Полетаєв О.О. *Економічна сутність фінансового посередництва* // *Наукові праці*. — 2009. — № 113. — С. 39–46.

11. Закон України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)” від 15.03.2001 р., № 2299-III // *Офіційний вісник України*. — 2001. — № 16. — С. 1.

12. Буднік М.М., Мартюшева Л.С., Сабліна Н.В. *Фінансовий ринок: Навч. посібник*. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 334 с.

Сергій Леонов

Доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри фінансів
Державного вищого навчального закладу
"Українська академія банківської справи
Національного банку України"

Тетяна Васильєва

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківської справи
Державного вищого навчального закладу
"Українська академія банківської справи
Національного банку України"

Дмитро Циганюк

Кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри
банківської справи
Державного вищого навчального закладу
"Українська академія банківської справи
Національного банку України"

Дослідження/

Гармонізація ключових параметрів ресурсної бази інститутів спільного інвестування

Проблеми, накопичені банківською системою України впродовж останніх років, спонукають вітчизняних інвесторів шукати нові напрями вкладень. До найперспективніших небанківських фінансових організацій, здатних забезпечити своїм вкладникам високий рівень доходності за помірною ризику, належать інститути спільного інвестування. В сучасних умовах колективні інвестори, крім стандартних критеріїв ефективності вкладень (мінімізація ризику та максимізація прибутку), мають враховувати й інші специфічні фактори, що впливають на стабільність їх ресурсної бази. В цих умовах особливого значення набуває узгодження параметрів ресурсної бази інститутів спільного інвестування з їх інвестиційною стратегією.

Нині для вітчизняних інвестиційних посередників питання відновлення довіри населення та нарощування обсягів операцій є як ніколи актуальними з огляду на зростаючу ймовірність рецидиву фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. У той час, як банки мають підтверджені досвідом механізми та усталені традиції захисту від економічних ризиків, небанківські фінансові установи ще тільки напрацьовують відповідні механізми. Як показало дослідження фінансової обізнаності населення України [1], вітчизняні домогосподарства вкрай мало користуються послугами фінансових посередників, обмежуючись лише необхідним мінімумом (на зразок користування зарплатними картками, які їм нав'язані роботодавцем, та кредитними й накопичувальними картками, нав'язаними обслуговуючим банком). З огляду на це, на нашу думку, варто дослідити, які саме фактори впливають на оцінку домогосподарствами напрямів своїх заощаджень (інвестицій) та розглянути можливості врахування цих факторів при плануванні ресурсної бази інститутів спільного інвестування (ІСІ), що посилює їх конкурентні позиції у боротьбі з банками за потенційних вкладників.

Питання формування ресурсної бази банків досліджують такі вітчизняні

науковці, як А.П.Вожжов, О.В.Дзюблюк, С.В.Землячов, О.Й.Шевцова та інші, небанківських фінансових організацій – В.Д.Базилевич, М.І.Крейдич, С.С.Осадець, В.О.Поворозник, В.М.Фурман, І.О.Школьник, інші. Проте незважаючи на значну увагу науковців до проблем формування та управління ресурсною базою банків, страхових та інвестиційних компаній, залишаються нерозкритими питання формування ресурсної бази інститутів спільного інвестування, яка відповідає очікуванням потенційних інвесторів. З огляду на це, автори даної статті ставлять за мету формалізувати основні чинники, якими керуються потенційні

інвестори ІСІ, обираючи напрям вкладень тимчасово вільних коштів.

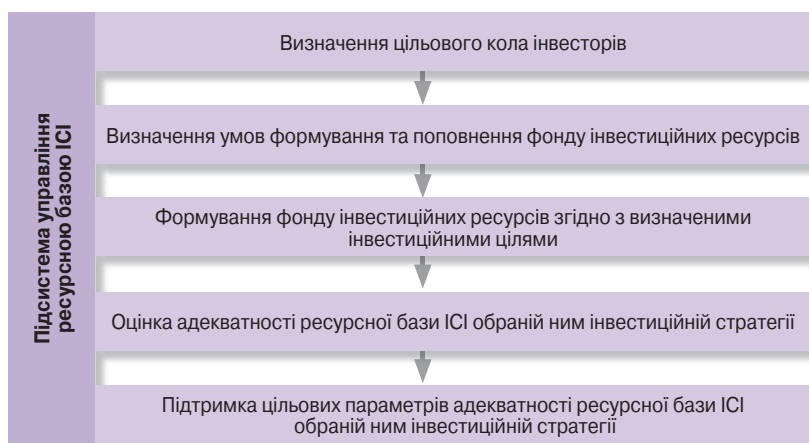
АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Управління ресурсами є базовою підсистемою управління ІСІ, яка закладає стратегічні підвалини ефективного портфельного управління (див. схему).

Розглянемо зміст елементів підсистеми управління ресурсною базою ІСІ, поданих на схемі, детальніше.

Визначення цільового кола інвесторів — одна з центральних складових

Схема. Структура підсистеми управління ресурсною базою інституту спільного інвестування

підсистеми управління ресурсною базою ІСІ. Розробляючи стратегію діяльності інвестиційного фонду, відповідальні особи повинні пам'ятати таке правило: якнайкраще задоволення потреби у заощадженні клієнтів є запорукою формування надійної, стабільної та довгострокової ресурсної бази для інвестиційного фонду. Проте на практиці кожен інвестор має власні інвестиційні вподобання, схильність до ризику, рівень довіри до фінансового сектору, реакцію на економічні, політичні та інші події в країні й за кордоном, а тому й реакція інвесторів на політику та результати діяльності фонду буде різною.

Формуючи стратегію інвестиційного фонду, не можемо врахувати інтереси абсолютно всіх інвесторів, тому логічно будувати стратегію, орієнтовану на певну групу вкладників, які мають однакові або близькі інвестиційні вподобання. Так, інвестори з високою схильністю до ризику та очікуваннями значних доходів за своїми інвестиціями вкладають у венчурний інвестиційний фонд не останні свої заощадження, і втрата цих грошей не буде для них катастрофічною. Водночас розміщення тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках, у дорогоцінних металах або в інших високонадійних та низькодохідних фінансових інструментах не задовольнить потребу інвесторів у заощадженні, оскільки вони мають вищі очікування щодо потенційної дохідності власних інвестицій. Традиційно венчурні фонди в Україні вкладають свої кошти у галузі з високим рівнем рентабельності (скажімо, у 2006–2008 рр. — у буді-

вельну) або у цінні папери компаній, які щойно з'явилися на фондовому ринку і від яких очікують бурхливого зростання за короткий період [2–5].

Тому, враховуючи кадрові можливості компанії з управління активами (КУА) та ринкові умови, цільове коло інвесторів маємо формувати за умови адекватності ресурсної бази ІСІ обраній ним інвестиційній стратегії. КУА повинна спрямовувати свої управлінські зусилля на ефективний розподіл потенційних інвесторів між наявними інвестиційними фондами.

Як правило, в управлінні КУА перебуває не один інститут спільного інвестування. Створюючи різноманітні фонди, КУА орієнтується на такі фактори:

- загальний стан розвитку економіки країни;
- потенційні можливості залучення грошових ресурсів для формування фондів;
- внутрішні можливості для опанування різних стратегій інвестування (наявність необхідних кваліфікованих трудових ресурсів);
- законодавчі обмеження;
- потенційну дохідність від діяльності фонду;
- рівень конкуренції (насамперед за потенційні грошові ресурси) між КУА.

Основні законодавчі обмеження, що впливають на функціонування інститутів спільного інвестування, наведено в таблиці 1.

Отже, зважаючи на ці фактори, можемо визначити цільове коло інвесторів у такій послідовності:

- 1) аналіз загального стану розвитку економіки країни, визначення потен-

ційних напрямів інвестування;

- 2) визначення внутрішніх можливостей для управління інститутами спільного інвестування (визначення наявного та потенційного кадрового резерву для реалізації завдань інвестиційного менеджменту, визначення кількості й типів ІСІ, що будуть створені);

- 3) визначення інвестиційних стратегій для кожного ІСІ, що планується створити;

- 4) групування інвестиційних цілей за кожною інвестиційною стратегією для створення ефективної рекламної кампанії щодо залучення тимчасово вільних коштів суб'єктів економічної діяльності;

- 5) формування попереднього кола інвесторів ІСІ, таргетування цільових факторів адекватності ресурсної бази ІСІ обраній інвестиційній стратегії;

- 6) оцінка адекватності ресурсної бази в розрізі кожного інституту спільного інвестування, створених КУА;

- 7) у випадку низького рівня адекватності ресурсної бази пошук можливостей із перегрупування інвесторів (зміна ІСІ), коригування цільових показників інвестиційної стратегії ІСІ та інших способів підвищення адекватності ресурсної бази ІСІ;

- 8) формування остаточного кола інвесторів ІСІ, розрахунок кінцевих параметрів адекватності ресурсної бази.

На нашу думку, стратегія інституту спільного інвестування повинна розроблятися після визначення цільового кола інвесторів та до початку безпосереднього залучення коштів до інвестиційного фонду. Наявність стратегії дасть змогу залучити до фонду кошти тих інвесторів, які зорієнтовані саме на визначені інвестиційні цілі, а отже, будуть найлояльнішими до фонду та найменш схильними до виведення власних інвестицій, звісно, якщо менеджери ІСІ будуть дотримуватися обраної стратегії. Визначення стратегії інвестування полягає у формуванні пріоритетних цілей та встановленні орієнтованих параметрів портфеля, таких як: пріоритетні галузі інвестування, рівень диверсифікації портфеля цінних паперів ІСІ, співвідношення між різними типами цінних паперів та інших фінансових інструментів у складі інвестиційного портфеля, припустимі рівні ризиків та можливі сценарії дій у разі зміни економічної ситуації в країні/світі тощо. Дані цілі

Таблиця 1. Основні законодавчі обмеження діяльності інститутів спільного інвестування

Види ІСІ	Обмеження при функціонуванні ІСІ
Диверсифіковані	1. У структурі активів інвестиційного фонду принаймні 30% мають становити грошові кошти, строкові депозити або ощадні сертифікати та облігації комерційних банків. 2. Забороняється інвестувати в акції одного резидента більше 5% власних активів. 3. Забороняється тримати більш як 20% активів в облігаціях та більш як 40% в акціях резидентів України. 4. Обмежується питома вага в структурі активів ІСІ державних цінних паперів, гарантованих урядом України – до 25%, цінних паперів, гарантованих іноземними урядами, – до 20%. 5. Цінні папери органів місцевого самоврядування не можуть перевищувати 10% у структурі активів ІСІ. 6. Частка цінних паперів іноземних емітентів не повинна перевищувати 20%. 7. Інші дозволені законодавством активи не можуть перевищувати 5% у структурі активів ІСІ
Венчурні	Активи недиверсифікованих фондів мають більш як на 50% складатися з недопущених до торгів на фондовій біржі або у торговельно-інформаційній системі цінних паперів. Розміщення цінних паперів такого фонду може відбуватися тільки серед юридичних осіб
Недиверсифіковані	У даному типі ІСІ в структурі активів цінні папери, недопущені до торгів на організованому фондовому ринку, не можуть перевищувати 50%

Джерело: [6].

та прогнозні параметри портфеля мають бути доведені до потенційних інвесторів – учасників інвестиційного фонду, з метою формування ресурсної бази, яка була б найбільш адекватною обраній стратегії.

Адекватність ресурсної бази ІСІ обраній інвестиційній стратегії, на нашу думку, слід розраховувати після того, як фонд вже сформовано.

ОЦІНКА АДЕКВАТНОСТІ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

Основними релевантними факторами адекватності ресурсної бази ІСІ обраній ним інвестиційній стратегії пропонуємо вважати такі:

- термін, на який інвестор готовий вкласти кошти в інвестиційний фонд;
- очікуваний середній рівень доходності за цінними паперами інституту спільного інвестування;
- максимальний рівень збитковості цінних паперів фонду, за якого інвестор не прагнуче вивести свої кошти;
- потенціал розширення ресурсної бази ІСІ в майбутньому.

На практиці оцінку адекватності ресурсної бази пропонується здійснювати через зіставлення значення зазначених вище показників, що задовольняють інвесторів, і значень, визначених експертним методом як найбільш адекватні поточним і прогнозованим ринковим умовам та покладені в основу при формуванні обраної інвестиційної стратегії (див. таблицю 2).

Коефіцієнт адекватності ресурсної бази пропонуємо розраховувати за такою формулою:

$$RBA = \sum_{j=1}^4 RBA_j \times v_j = \sum_{j=1}^4 \frac{v_j}{x_j^{IS}} \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_{ij} - x_j^{IS})^2}{n}}, \quad (1)$$

де RBA_j – коефіцієнт адекватності ресурсної бази ІСІ обраній ним інвестиційній стратегії за j -им фактором;

v_j – питома вага j -ого фактора, визначена експертним методом;

x_{ij} – очікуване i -им інвестором значення j -ого фактора;

x_j^{IS} – цільове значення j -ого релевантного фактора відповідно до обраної ІСІ інвестиційної стратегії;

n – кількість інвесторів.

Таблиця 2. Особливості оцінки релевантних факторів адекватності ресурсної бази інституту спільного інвестування його інвестиційній стратегії

Релевантний фактор	Підхід до таргетування фактора
Термін, на який інвестор готовий вкласти кошти в ІСІ	1. На основі трирічної ковзної середньої тривалості депозитних вкладів населення у комерційні банки. 2. На основі середньої тривалості кредитів комерційних банків. 3. На основі середньострокових коливань національних фондових індексів – середньостатистичних періодів між максимальними падіннями та зростаннями значень індексів
Очікуваний мінімальний рівень доходності за цінними паперами ІСІ	Шляхом визначення максимального значення трирічної ковзної середньої двох параметрів: вартості банківських депозитів та рівня інфляції
Максимальний рівень неприйняття інвестиційного ризику інвестором ІСІ	На основі оцінки коефіцієнта неприйняття ризику Ерроу-Пратта
Потенціал розширення ресурсної бази ІСІ	На основі трирічної ковзної середньої темпу приросту обсягу ресурсної бази ІСІ

Вимоги інвесторів щодо конкретних значень цих релевантних факторів ІСІ визначаються шляхом анкетування вкладників.

Важливо зазначити, що оптимальною буде ситуація, коли $RBA = 0$. Це означатиме: сподівання інвесторів повністю відповідають ринковим очікуванням, тож ризик втрати довіри інвесторів до ІСІ буде мінімальним. Проте на практиці такої ситуації досягнути майже неможливо, частіше трапляються проміжні значення, які потребують від КУА дій, спрямованих на поліпшення адекватності ресурсної бази ІСІ.

Спираючись на аналіз мотивів, що

спонукають потенційних клієнтів ІСІ до обрання цінних паперів як об'єкта заощадження, можемо виділити чотири рівні адекватності ресурсної бази залежно від значення коефіцієнту RBA (див. таблицю 3).

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ АДЕКВАТНОСТІ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

Викладемо наш погляд на розуміння змісту кожного з основних факторів адекватності ресурсної бази ІСІ обраній ним інвестиційній стратегії.

Таблиця 3. Характеристика інтервалів значень коефіцієнта адекватності ресурсної бази інститутів спільного інвестування в контексті впливу на управління інвестиційним фондом

Інтервали значень RBA	Можливі наслідки для ІСІ	Дії з боку КУА
$0 \leq RBA < 0.25$ Високий рівень адекватності ресурсної бази	Свідчить про збіг інтересів інвесторів та встановлених інвестиційних цілей ІСІ. За умови вмілого управління інвестиційним фондом (навіть у разі простого слідування за ринком) потреба клієнтів у заощадженні буде майже повністю задоволена, що в майбутньому зумовить зростання довіри до даного ІСІ та КУА	Розподілити фонд фінансових ресурсів, сформувати основний та резервний інвестиційні фонди
$0.25 \leq RBA < 0.5$ Середній рівень адекватності ресурсної бази	Інтереси інвесторів та обрана інвестиційна стратегія збігаються не повною мірою. Задоволення інтересів інвесторів цілковито вимагатиме від інвестиційних менеджерів ризикових дій. Проте часткове незадоволення інвестиційних інтересів клієнтів ІСІ не призведе до різкого падіння їх довіри до КУА, оскільки з часом (зі зростанням поінформованості про ринкову ситуацію) можуть змінитися цільові орієнтири інвесторів	Розглянути можливість переорієнтації частки клієнтів фонду на інший інвестиційний фонд, цілі якого більшою мірою відповідають цілям даних інвесторів
$0.5 \leq RBA < 0.75$ Низький рівень адекватності ресурсної бази	Інвестиційному фонду не вдається повною мірою задовольнити потребу клієнтів у заощадженнях. Початок інвестиційної діяльності за таких умов призведе до падіння довіри клієнтів та відпливу інвестиційного капіталу в майбутньому	Розглянути можливість переорієнтації частини клієнтів на інший інвестиційний фонд, продовжити процес формування фонду фінансових ресурсів з посиленням інформування потенційних клієнтів про поточну та прогнозу ринкової ситуації
$0.75 \leq RBA$ Критичний рівень адекватності ресурсної бази	Цілі інвесторів кардинально не відповідають обраній інвестиційній стратегії фонду. Це може свідчити про неврахування інвесторами поточної економічної ситуації або про наявність помилок у прогнозуванні тенденцій ринку. Формування фонду фінансових ресурсів було здійснено неефективно	Розглянути можливість коригування інвестиційної стратегії, посилити інформування клієнтів про реальну економічну ситуацію та тенденції розвитку вітчизняної економіки

Таблиця 4. Фактори впливу на тривалість інвестицій у цінні папери інститутів спільного інвестування

Фактор впливу	Характеристика напрямів впливу
Волатильність фондового ринку	Висока волатильність потребує від ІСІ високої оперативності реагування. Крім цього, саме через високу волатильність ринку виникають суттєві проблеми у прогнозуванні подальшого розвитку ринку та реакції його учасників. Зростання волатильності означатиме скорочення термінів, на які домогосподарства вкладатимуть кошти у фінансові інструменти в цілому й у цінні папери інститутів спільного інвестування зокрема
Стадія економічного циклу розвитку країни	Залежно від стадії економічного циклу розвитку країни змінюється активність суб'єктів господарювання. Під час зміни стадії циклу відбувається зміна інвестиційних очікувань населення, що відображається на потенційних можливостях формування ресурсної бази ІСІ
Рівень розвитку фінансового ринку	Загальний рівень розвитку фінансового ринку визначає рівень активності його суб'єктів, у тому числі і на фондовому ринку, та загальну кількість інвестиційних альтернатив. Чим менше інвестиційних альтернатив є на ринку, тим більше часу потрібно для виконання інвестиційних цілей та для досягнення цільових параметрів портфеля
Середня тривалість кредитування суб'єктів господарювання	Даний показник характеризує економічно доцільний період запозичення коштів суб'єктами господарювання, за якого зберігається бажаний рівень рентабельності діяльності позичальника та забезпечується максимізація прибутку кредитора
Середній рівень рентабельності вітчизняних суб'єктів господарювання	За допомогою даного показника можна розрахувати середній термін окупності інвестицій, що слугуватиме певним орієнтиром економічно доцільної тривалості інвестицій юридичних осіб у цінні папери ІСІ
Середня тривалість банківських депозитів	Відображає відношення суб'єктів економіки до ризиків та рівень довіри до фінансового сектору. Показує, наскільки часто інвестори (вкладники) схильні до переоцінки власних інвестиційних цілей та зміни інвестиційних пріоритетів. Є орієнтиром для визначення терміну, на який клієнти ІСІ готові довірити йому власні заощадження
Тип ІСІ	Через певні обмеження, що накладаються законодавством на діяльність різних типів ІСІ, існують певні особливості формування фонду фінансових ресурсів, здійснення інвестицій, зворотного викупу власних цінних паперів тощо
Результати діяльності ІСІ (КУА) за попередній звітний період	Задовільні результати діяльності за попередні періоди дають певний "кредит довіри" від інвесторів ІСІ та відповідний КУА, що дає змогу збільшувати тривалість життєвого циклу портфеля цінних паперів, якщо цього потребує ситуація

Термін, на який інвестор готовий вкласти кошти в ІСІ.

При формуванні інвестиційної стратегії важливо спланувати періоди найбільшого впливу коштів з ІСІ. Насамперед це стосується відкритих інвестиційних фондів, клієнти яких можуть у будь-який час звернутися до ІСІ з вимогою про викуп цінних паперів даного інституту. Правильне прогнозування даних періодів забезпечить наявність необхідного обсягу грошових коштів для здійснення інвестиційної діяльності та сприятиме ефективному виконанню стратегічних цілей інвестиційної діяльності ІСІ.

При визначенні клієнтом установи цільового терміну інвестування, який таргетується в інвестиційній стратегії як період часу між піковими значеннями впливу коштів із фонду, вирішальне значення матимуть фактори, наведені у таблиці 4.

Зауважимо, що не всі зазначені вище фактори піддаються кількісній оцінці. Найточніше можна визначити вплив таких чинників: волатильність фондового ринку, середня тривалість кредитування суб'єктів економіки, середня тривалість банківських депози-

тів, середній рівень рентабельності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Проілюструємо загальні напрями впливу кожного з цих факторів.

Досліджуючи *вплив волатильності фондового ринку на тривалість інвестицій у фінансові інструменти*, зауважимо, що український фондовий ринок належить до найбільш волатильних ринків світу. Як відомо, 2008 рік відзначився найбільшим падінням індексу ПФТС, який і до цього не вирізнявся особливою стабільністю. Загалом коефіцієнт варіації індексу ПФТС (як найрепрезентативніший за досліджуваний період) сягав 45.17% у 2008 році (див. таблицю 5). Таке значення коефіцієнта варіації є доволі великим, оскільки за аналогічний

період для Хорватії, наприклад, даний показник становив 26.93%, для Угорщини – 24.06%, для Росії – 34.55%.

Як бачимо, коефіцієнт варіації як основний показник волатильності фондового ринку в Україні майже вдвічі перевищує значення відповідного коефіцієнта для ринків Хорватії та Угорщини і в 1.29 раза – для ринку Росії. Значення коефіцієнта варіації наближається до 50%, що означає: впродовж аналізованого періоду (2004–2011 рр.) в Україні на фондовому ринку при дотриманні індексної стратегії в найгіршому випадку можна було втратити майже 90% вкладень, тоді як у Росії – 69%, Хорватії – 54%, Угорщині – 41%.

Отримані результати дають змогу стверджувати, що в Україні досить ризиковано прогнозувати тренди розвитку фондового ринку на такий тривалий проміжок часу. Динаміка зміни індексу ПФТС свідчить, що найбільше падіння його значення тривало майже рік. Отже, на нашу думку, саме один рік – найоптимальніший прогнозний період для тих видів фондів, які при таргетуванні тривалості інвестицій у цінні папери ІСІ орієнтуватимуться на характеристики волатильності ринку.

Перейдемо до демонстрації змісту підходу до визначення тривалості інвестицій у цінні папери ІСІ, який ґрунтується на *аналізі тривалості кредитування суб'єктів господарювання*. Даний підхід дає змогу врахувати середню тривалість виробничих циклів суб'єктів господарювання та середні терміни окупності інвестицій у проекти, що реалізуються ними. Це, в свою чергу, відкриває можливість досконаліше розраховувати оптимальні строки утримання цінних паперів у портфелі ІСІ.

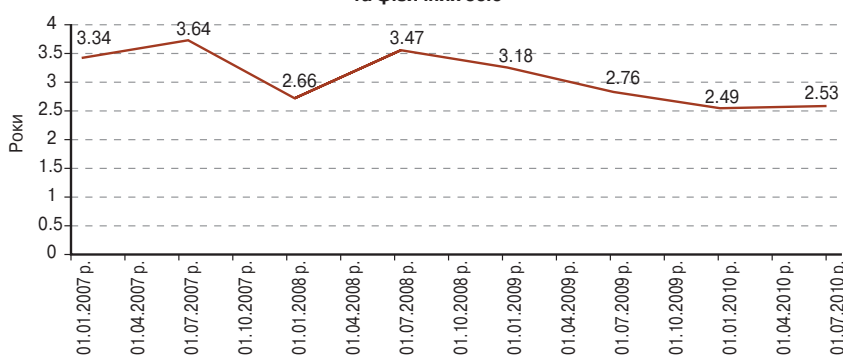
Результати розрахунку тривалості кредитування суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб (за винятком кредитів тривалістю до 1 року та іпотечних кредитів для фізичних осіб), зважені за обсягами на основі даних банків, що зареє-

Таблиця 5. Коефіцієнт варіації фондових індексів України, Росії, Хорватії та Угорщини

Країна	Фондовий індекс	Відсотки						
		2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Україна	ПФТС	7.21	7.70	18.55	45.17	32.60	11.63	23.87
Росія	ММВБ	19.74	9.51	5.65	34.55	23.06	7.05	9.21
Хорватія	CROBEX	6.71	16.07	12.65	26.93	14.33	6.81	9.66
Угорщина	BSEBUX	12.05	5.68	7.19	20.60	24.06	5.22	14.19

Джерела: [7–10].

Графік. Динаміка середньозваженої тривалості кредитування суб'єктів господарювання та фізичних осіб

Джерело: розраховано за даними ТОВ "КБ "Володимирський" та ПАТ "АБ "Столичний".

стровані на Сумщині – ТОВ КБ "Володимирський" та ПАТ "АБ Столичний" (див. графік), свідчать про скорочення термінів кредитування.

Аналіз наведених на графіку даних підтверджує тенденцію до скорочення строку кредитування, що, на наш погляд, викликано впливом світової фінансової кризи та погіршенням платоспроможності українських позичальників.

Отже, ґрунтуючись на представлених даних щодо середньозваженої тривалості кредитування суб'єктів господарювання, можемо зазначити, що оптимальна тривалість інвестицій у цінні папери ІСІ, розрахована за даним критерієм, на початок 2011 року становила 2.53 року.

Вивчаючи підхід до таргетування терміну інвестування у цінні папери інститутів спільного інвестування, який ґрунтується на середньозваженій тривалості депозитів, зазначимо, що переважна більшість коштів в українських банках розміщується на строк менше одного року. При цьому понад 30% усього обсягу депозитів становлять кошти на вимогу.

Якщо враховувати, що тривалість депозитів на вимогу становить 1 місяць, до 1 року – 12 місяців, від 1 року до 2 років – 24 місяці і понад 2 роки – 36 місяців, то середньозважена тривалість депозитів по банківській системі України в 2006 році дорівнювала 1.13 р., у 2007 р. – 1.24 р., у 2008 р. – 1.27 р., у 2009 р. – 0.97 р., у 2010 р. – 1.02 р., у 2011 р. – 1.06 р. [11] (див. таблицю 6).

Як бачимо, кризовий період призвів до скорочення терміну депозитів на 4 місяці (або на 24%), що є досить суттєвим. Загалом можна зазначити, що українці не схильні вкладати гроші на тривалий час. Виходячи з цього, можна стверджувати, що для тих інвестиційних фондів, які візьмуть за основу

принцип розрахунку тривалості життєвого циклу портфеля цінних паперів на основі тривалості депозитів, життєвий цикл (за розрахунками на початок 2012 р.) має становити 12 місяців, тобто один рік.

Очікуваний мінімальний рівень доходності за цінними паперами ІСІ.

На нашу думку, очікуваний інвесторами мінімальний рівень доходності цінних паперів ІСІ ґрунтуватиметься на двох основних показниках – середній доходності за депозитами комерційних банків та індексі споживчих цін (індексі інфляції).

Доходність за банківськими депозитами – це той рівень альтернативної доходності, на який найчастіше орієнтуються домогосподарства, обираючи спосіб заощадження. Це й не дивно,

адже саме банківські депозити – найпопулярніший фінансовий інструмент заощадження населення України.

Стосовно індексу інфляції, то за основу його беруть ті інвестори, котрі насамперед ставлять за мету зберегти свої інвестиції, а не досягти приросту їхньої вартості. Саме індекс інфляції показує рівень знецінення інвестицій. При розрахунку цього параметра адекватності ресурсної бази ІСІ обраній інвестиційній стратегії варто враховувати, що впродовж року можуть відбуватися різкі коливання у значеннях коефіцієнта інфляції та вартості банківських депозитів (через сезонні фактори, короткострокові коливання ринкової кон'юнктури на ринку банківських депозитів), тому для згладжування короткострокових коливань даних показників ми пропонуємо застосовувати трирічну ковзну середню. Термін у три роки зумовлений розрахованою тривалістю кредитів комерційних банків, оскільки саме він і є економічно обґрунтованим строком використання інвестиційного капіталу в середньому по економіці.

На наше переконання, потенційні клієнти ІСІ, формуючи власні інвестиційні очікування, орієнтуватимуться на максимальне значення із двох даних параметрів. Дані щодо вартості банківських депозитів, індексу інфляції та розраховані значення

Таблиця 6. Розподіл банківських депозитів в Україні за строками

Млн. грн.

Роки	Загальний обсяг банківських депозитів	Розподіл обсягів банківських депозитів за строками			
		На вимогу	До 1 року	Від 1 року до 2 років	Більше 2 років*
2006	185 917	62 557	42 762	80 598	–
2007	283 875	93 404	60 618	106 222	23 630
2008	359 740	107 589	92 912	122 344	36 897
2009	334 953	119 793	135 357	60 425	19 378
2010	404 214	149 728	134 517	96 659	23 310
2011	491 756	174 959	153 983	132 907	29 907

Джерело: [11].

*Знак "–" означає, що до 2007 року Національний банк України при формуванні публічної статистичної звітності не виокремлював депозити терміном від 1 до 2 років.

Таблиця 7. Динаміка зміни середньозваженої доходності за строковими депозитами та індексу інфляції в Україні в 2006–2011 рр.

Рік	Інтегральна процентна ставка за строковими депозитами, %	Трирічна ковзна середня вартість депозитів, %	Індекс інфляції, %	Трирічна ковзна середня індексу інфляції, %
2006	10.70	10.50	111.60	109.52
2007	11.60	11.20	116.60	111.80
2008	14.90	12.40	122.30	116.83
2009	14.80	13.77	112.30	117.06
2010	10.60	13.43	109.80	114.80
2011	11.30	12.23	108.00	110.03

Джерело: розраховано на основі [11].

Таблиця 8. Розрахунок очікуваного рівня неприйняття ризику інвесторами інститутів спільного інвестування

Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Індекс інфляції, %	116.6	122.3	112.3	109.8	108.0
Рівень інфляційного знецінення коштів, %	14.2	18.2	10.9	8.9	7.4
Дохідність за банківськими депозитами, %	11.6	14.9	14.8	10.6	11.3
Коефіцієнт Ерроу-Пратта, %	14.2	18.2	14.8	10.6	11.3

Джерело: розраховано на основі [11].

Таблиця 9. Розрахунок приросту середнього розміру фонду інвестиційних ресурсів інститутів спільного інвестування в Україні

Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Середній розмір фонду інвестиційних ресурсів ІСІ, млн. грн.	63.87	63.37	64.54	96.68	98.56
Темп приросту розміру фонду, %	-36.97	-0.78	1.84	49.8	1.94
Трирічна ковзна середня темпу приросту середніх розмірів фондів ресурсів ІСІ	7.6	-31.08	-11.97	16.95	17.86

Джерело: розраховано на основі [13].

Таблиця 10. Значення релевантних факторів адекватності ресурсної бази інститутів спільного інвестування інвестиційній стратегії "слідування за ринком"

Релевантний фактор	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Термін, на який інвестор готовий вкласти кошти в ІСІ, років	1.24	1.28	0.97	1.02	1.06
Очікуваний мінімальний рівень дохідності за цінними паперами ІСІ, %	11.80	16.83	17.06	14.80	12.23
Максимальний рівень неприйняття інвестиційного ризику інвестором ІСІ, %	14.20	18.20	14.80	10.60	11.30
Потенціал розширення ресурсної бази ІСІ, %	7.60	-31.08	-11.97	16.95	17.86

ковзної середньої наведено у таблиці 7.

Отже, в межах даного підходу значення очікуваної мінімальної дохідності за цінними паперами ІСІ у 2008 р. становило 16.83%, у 2009 р. — 17.06%, у 2010 р. — 14.80%, у 2011 р. — 12.23%.

Максимальний рівень неприйняття інвестиційного ризику інвестором ІСІ.

Для визначення даного показника пропонується використовувати коефіцієнт Ерроу-Пратта. Даний коефіцієнт розраховується як відношення другої похідної функції корисності здійснення заощадження до її першої похідної. Його економічний зміст полягає в оцінці ступеня випуклості функції корисності, що відображає рівень неприйняття інвестором ризику [12]. Варто зазначити, що вибір конкретної функції корисності для таргетування показника неприйняття ризику інвестором ІСІ залежатиме від обраної інвестиційної стратегії та цільової групи інвесторів. Для практичної апробації пропонуємо розрахувати цільові показники сприйняття ризику інвестором для стратегії "слідування за ринком". Стратегія передбачає орієнтації на середньоринкові показники (в даному випадку — ри-

зику). Нині серед українських домогосподарств найпоширеніші такі способи заощадження: банківські депозити та утримання заощаджень у готівці.

Отже, при виборі переважного способу заощадження інвестор оцінює два основних типи ризиків:

- втрата потенційних доходів від вкладень у банківські депозити;
- втрата від інфляційного знецінення коштів при зберіганні їх у готівковій формі.

Оскільки ми розраховуємо цільове значення рівня неприйняття ризику інвестором ІСІ для стратегії "слідування за ринком", то можна вважати, що неприйняття ризику інвестором не залежатиме від суми інвестицій. У такому разі скористаємося функцією корисності Бернуллі. При цьому варто зазначити, що коефіцієнт Ерроу-Пратта визначатиметься як максимальне значення з двох показників: альтернативних доходів за банківським депозитом та рівнем знецінення коштів унаслідок інфляції за один рік (термін у 1 рік зумовлений саме такою середньою тривалістю банківських депозитів в Україні). Знецінення коштів унаслідок інфляції

визначимо як ступінь зменшення чистої приведеної вартості суми заощадження за ставки дисконтування, що дорівнює рівню інфляції.

Результати розрахунку рівня неприйняття ризику інвестором наведено у таблиці 8.

Потенціал розширення ресурсної бази ІСІ.

При формуванні інвестиційної стратегії важливо спрогнозувати майбутні припливи та відпливи капіталу, оскільки наявність достатніх обсягів інвестиційних ресурсів суттєво впливає на можливість КУА виконувати поставлені інвестиційні цілі. Ми пропонуємо таргетувати даний показник на основі темпу приросту середнього розміру ресурсної бази інвестиційних фондів за останні 3 роки (див. таблицю 9). Такий підхід дасть змогу врахувати реальні можливості КУА з мобілізації інвестиційних ресурсів, що були реалізовані в минулому.

Узагальнено цільові значення релевантних факторів адекватності ресурсної бази ІСІ інвестиційній стратегії "слідування за ринком" наведено у таблиці 10.

ВИСНОВКИ

Отже, запропонований підхід до оцінки адекватності ресурсної бази ІСІ може стати доволі ефективним інструментом підвищення фінансової стійкості вітчизняних інвестиційних фондів, оскільки враховує національні особливості заощадження (інвестування) та ґрунтується на оцінці не тільки об'єктивних ринкових реалій, а й суб'єктивних чинників, які в деяких випадках є визначальними для потенційних клієнтів ІСІ. Запропонований підхід до управління адекватністю ресурсної бази може використовуватися відкритими та інтервальними ІСІ для підвищення їх стійкості до різких коливань кон'юнктури на ринку заощаджень, що посилює їх конкурентні позиції у боротьбі з банками за ресурсну базу.

Література

1. Роберт Бонд, Олексій Куценко, Наталія Лозицька. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: Факти та висновки, USAID, FINREP, К. — 2010. — 36 с.
2. Аналітичний огляд ринку спільного інвестування у 2007 році [Електронний ресурс] // Українська асоціація інвести-

ційного бізнесу. — 2008. — 12 с. — Режим доступу: http://uaib.com.ua/files/articles/418/32_4.pdf.

3. Аналітичний огляд ринку спільного інвестування у 2008 році [Електронний ресурс] // Українська асоціація інвестиційного бізнесу. — 2009. — 13 с. — Режим доступу: http://uaib.com.ua/files/articles/1050/71_4.pdf.

4. Аналітичний огляд ринку спільного інвестування у 2009 році [Електронний ресурс] // Українська асоціація інвестиційного бізнесу. — 2010. — 15 с. — Режим доступу: <http://uaib.com.ua/files/articles/1252/63/2009.pdf>.

5. Аналітичний огляд ринку спільного інвестування у 2010 році [Електронний ресурс] // Українська асоціація інвести-

ційного бізнесу. — 2011. — 17 с. — Режим доступу: <http://uaib.com.ua/files/articles/1369/65/2010.pdf>.

6. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15 березня 2001 р. № 2299-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 21. — С. 103.

7. Підсумки торгів на фондовій біржі ПФТС [Електронний ресурс] // ПФТС. — 2011. — Режим доступу: <http://www.pfts.ua/uk/trade-results/>.

8. Загребська фондова біржа [Електронний ресурс] // ZSE. — 2011. — Режим доступу: <http://zse.hr/>.

9. Фондова біржа Будапешта [Електронний ресурс] // BSE. — 2011. — Ре-

жим доступу: <http://www.bse.hu/>.

10. Индекс ММВБ [Електронний ресурс] // ММВБ. — 2011. — Режим доступу: <http://rts.micex.ru/s75>.

11. Статистичний бюлетень (електронне видання) [Електронний ресурс] // НБУ. — 2011. — Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.

12. Эрроу К. Восприятие риска в психологии и экономической науке [Текст] // THESIS. — 1994. — Вып. 5. — С. 81–90.

13. Аналіз квартальної звітності ІСІ [Електронний ресурс] // Українська асоціація інвестиційного бізнесу. — 2011. — Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/analituaib/analytiks/kvartal_anal.html.

Огляд/

Транскордонні перекази у I півріччі 2012 року

Аналітичні дані про обсяги транскордонних переказів, здійснених в Україні протягом I півріччя 2012 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами

За станом на 01.07.2012 р. на території України функціонували 23 міжнародні системи переказу коштів, створені нерезидентами. Учасниками таких систем є більше 150 банків України, АТ “Українська фінансова група” та національний оператор поштового зв’язку УДППЗ “Укрпошта”.

Загальна сума переказів, що надійшли в Україну у I півріччі 2012 року, становить **1 616 млн. доларів США** в еквіваленті, що на 13% більше, ніж за аналогічний період 2011 року.

Загальна сума переказів, відправлених з України у I півріччі 2012 року, становить **218 млн. доларів США** в еквіваленті, що на 11% більше, ніж за аналогічний період 2011 року.

Крім того, міжнародні системи, запроваджені нерезидентами, використовувалися фізичними особами для переказів у межах України як національної, так і іноземної валюти. Такі перекази здійснювалися з використанням восьми систем, створе-

них нерезидентами: Western Union, CONTACT, MoneyGram, BLIZKO, “Блиц”, “Золотая Корона — денежные переводы”, MIGOM та “ЛИДЕР”. Загальна сума переказів в іноземній валюті у межах України порівняно з даними за I півріччя 2011 року зросла на 3% і становить **172 тис. доларів США** в еквіваленті. Перекази у національній валюті здійснювалися за допомогою систем Western Union та “Блиц”. Їх сума порівняно з аналогічними торішніми даними зросла на 11% та становить **94 млн. гривень**.

Обсяги транскордонних та внутрішньодержавних переказів, здійснених за допомогою міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, наведено у таблиці.

Середня сума переказу в Україну у I півріччі 2012 року зменшилася на 9 доларів США порівняно із середньою сумою у I півріччі 2011 року та становила **502 долари США** в еквіваленті. Середня сума переказу за межі

України збільшилася на 11 доларів США і становить **525 доларів США** в еквіваленті.

Найбільші обсяги коштів у I півріччі 2012 року (у доларовому еквіваленті) переказано в Україну з використанням таких міжнародних систем переказу коштів:

- Western Union (США) — 34%;
- “Золотая Корона — денежные переводы” (Росія) — 15%;
- “Юнистрим” (Росія) — 12%;
- MoneyGram (США) — 9%;
- CONTACT (Росія) — 8%.

З використанням інших 18 міжнародних систем в Україну переказано лише 22% від загальної суми коштів (див. графік 1).

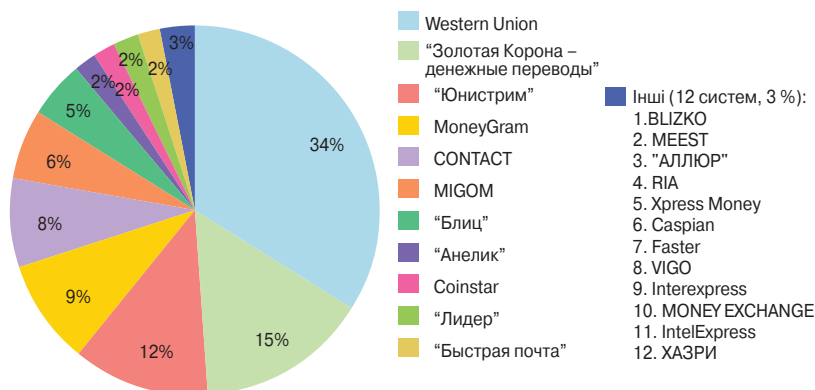
Розподіл ринку транскордонних переказів у I півріччі 2012 року між системами-лідерами порівняно з даними на початок поточного року зазнав певних змін. Зокрема, за обсягами переказів, що надійшли в Україну, російська система “Золотая Корона — денежные переводы” посіла

Загальні обсяги переказів, здійснених з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у 1 півріччі 2012 року

№ п/п	Назва міжнародної системи переказу коштів	Кількість юридичних осіб, які уклали договори про участь у системі	Код валюти	Кількість переказів в Україну	Сума переказів в Україну (тис. одиниць валюти)	Кількість переказів з України	Сума переказів з України (тис. одиниць валюти)	Кількість переказів у межах України	Сума переказів у межах України (тис. одиниць валюти)
1	Western Union (Western Union Financial Services, Inc., США)	16 (124 субагенти)	USD	902 249	448 681	132 062	64 710	202	122
			EUR	357 951	76 551	0	0	0	0
			UAH*	22	64	1	2	44 515	74 195
2	“Золотая Корона - денежные переводы” (РНКО “Платежный центр”, Росія)	9	USD	176 012	125 980	12 933	8 407	15	8
			EUR	5 235	3 176	816	492	6	3
			RUR	293 087	3 239 384	8 869	110 099	3	21
3	“Юнистрим” (КБ “Юнистрим”, Росія)	49	USD	172 938	129 110	33 001	21 602	0	0
			EUR	24 353	11 415	4 432	2 451	0	0
			RUR	131 223	1 655 395	10 731	182 120	0	0
4	MoneyGram (MoneyGram Payment Systems, Inc., США)	27 (62 субагенти)	USD	156 839	96 344	11 083	6 830	0	0
			EUR	122 237	39 538	29 076	13 652	3	2
5	CONTACT (АКБ “РУССЛАВБАНК”, Росія)	38 (1 субагент)	USD	123 463	69 896	28 336	13 920	26	7
			EUR	24 616	9 573	4 065	1 797	11	4
			RUR	140 057	1 389 001	13 377	105 979	5	58
6	MIGOM (НКО ЗАТ “МИГОМ”, Росія)	11	USD	41 993	42 184	16 102	7 993	20	10
			EUR	1 713	1 190	1 012	474	4	1
			RUR	152 750	1 865 243	28 201	272 711	8	176
7	“Блиц” (“Сбербанк России ОАО”, Росія)	1	USD	17 128	19 282	9 094	8 422	0	0
			EUR	1 889	1 689	877	568	0	0
			RUR	113 842	2 007 963	29 894	454 559	0	0
			UAH	0	0	0	0	3 945	19 362
8	Анелик (КБ “Анелик РУ”, Росія)	8 (61 субагент)	USD	25 174	27 370	9 740	3 580	0	0
			EUR	410	675	30	17	0	0
			RUR	13 592	168 784	566	9 913	0	0
9	Coinstar (Coinstar Money Transfer Ltd., Великобританія)	4 (1 субагент)	USD	3 103	2 614	486	335	0	0
			EUR	57 436	20 381	514	199	0	0
10	“ЛИДЕР” (НКО ЗАТ “ЛИДЕР”, Росія)	20	USD	18 497	19 024	10 953	8 823	0	0
			EUR	8 087	2 931	974	679	4	4
			RUR	9 128	152 904	6 085	84 237	0	0
11	“Быстрая почта” (ЗАТ “Райффайзенбанк”, Росія)	7	USD	22 282	19 575	4 353	3 155	0	0
			EUR	1 414	1 167	115	81	0	0
			RUR	8 600	135 378	324	5 503	0	0
12	BLIZKO (БАТ “АКБ “Связь-банк”, Росія)	6	USD	16 498	7 735	3 313	1 412	0	0
			EUR	793	357	170	75	0	0
			RUR	19 538	280 881	2 607	50 145	1	2
13	MEEST (MEEST CORPORATION INC., Канада)	2	USD	17 722	10 838	0	0	0	0
			CAD	1 158	1 062	0	0	0	0
14	“АЛЛЮР” (ЗАТ “КОКК”, Росія)	1	USD	6 042	4 760	48	24	0	0
			EUR	320	246	4	1	0	0
			RUR	7 678	145 134	91	966	0	0
15	RIA (Continental Exchange Solutions, Inc., США)	8	USD	2 141	1 132	8	7	0	0
			EUR	11 806	4 563	12	4	0	0
16	Xpress Money (Xpress Money Services Ltd., Великобританія)	2	USD	2 353	1 659	0	0	0	0
17	Caspian (БАТ “Заминбанк”, Азербайджан)	4	USD	308	983	108	57	0	0
			EUR	14	24	1	0	0	0
			RUR	0	0	2	46	0	0
18	Faster (АТ “БТА-банк”, Казахстан)	1	USD	518	771	223	182	0	0
			EUR	47	57	0	0	0	0
			RUR	5	26	16	474	0	0
19	VIGO (Vigo Remittance Corp., США)	2	USD	997	355	0	0	0	0
20	Interexpress (АКБ “Интеркоопбанк”, Росія)	3	USD	386	157	14	3	0	0
			EUR	19	4	0	0	0	0
			RUR	243	2 154	2	17	0	0
21	MONEY EXCHANGE (MONEY EXCHANGE, S. A., Іспанія)	1	EUR	415	141	0	0	0	0
22	IntelExpress (ТОВ МФО “Інтел Експерс Джорджія”, Грузія)	2	USD	8	10	0	0	0	0
			EUR	51	19	1	0	0	0
23	ХАЗРИ (БАТ “Капітал-банк”, Азербайджан)	1	USD	9	4	12	6	0	0
			USD	1 706 660	1 028 463	271 869	149 468	263	147
			EUR	618 806	173 697	42 099	20 489	28	13
			RUR	889 743	11 042 245	100 765	1 276 767	17	257
			CAD	1 158	1 062	0	0	0	0
			UAH	22	64	1	2	48 460	93 557

*За бажанням отримувача/відправника переказ видано/прийнято банком у гривнях.

Графік 1. Розподіл загальної суми транскордонних переказів, отриманих фізичними особами в Україні у I півріччі 2012 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами

друге місце, випередивши такі міжнародні системи переказу коштів, як "Юнистрим" та MoneyGram, котрі протягом кількох років посідали відповідно друге та третє місця.

Слід зазначити, що вагому частку коштів, переказаних в Україну за допомогою системи "Золотая Корона – денежные переводы", становили перекази, оброблені ПАТ "КБ "Приватбанк" (58%).

Кошти в Україну в I півріччі 2012 році переказувалися у чотирьох видах валюти:

- долари США – 64%;
- російські рублі – 22%;
- євро – 14%;
- канадські долари – 0.07%.

При цьому порівняно з аналогічним періодом 2011 року спостерігалося зменшення обсягів транскордонних переказів у євро та збільшення обсягів транскордонних переказів у російських рублях. Сума пере-

казів в Україну у російських рублях зросла на 61%.

Розподіл сум переказів за видами основних валют наведено на графіку 2.

Дані щоквартальної статистичної звітності, отримані протягом останніх трьох років, свідчать про збереження загальної тенденції розподілу ринку транскордонних переказів між країнами-відправниками та країнами-отримувачами.

У I півріччі 2012 року найбільші суми коштів (у доларовому еквіваленті) надійшли в Україну із таких країн:

- Росія – 54% від загальної суми;
- США – 9%;
- Італія – 6%;
- Іспанія – 3%;
- Ізраїль, Великобританія, Канада та Португалія – по 2%.

З інших 185 країн світу в Україну надійшло 20% від загальної суми коштів.

Водночас з України найбільші суми коштів відправлено до таких країн:

- Росія – 43% від загальної суми;
- Грузія – 5%;
- Вірменія, Китай та США – по 4%;
- Узбекистан та Ізраїль – по 3%;
- Азербайджан, Італія, Німеччина, Польща і Туреччина – по 2%.

До інших 162 країн світу з України відправлено 24% від загальної суми коштів.

У цілому за станом на 01.07.2012 р. установами-резидентами – учасниками міжнародних систем переказу коштів було укладено 226 договорів з відповідними установами-нерезидентами.

Найбільшу кількість договорів про участь у міжнародних системах переказу коштів, створених нерезидентами, за станом на 01.07.2012 р. уклали такі українські банки:

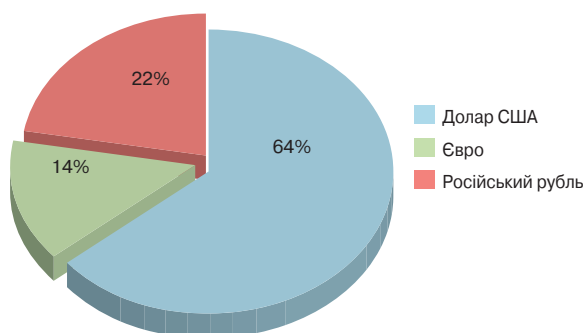
- АТ "Ощадбанк" – 13 договорів;
- ПАТ "КБ "Приватбанк" – 10 договорів;
- ПАТ "ВТБ-банк" – 10 договорів;
- ПАТ "Фольксбанк" – 9 договорів.

Водночас найбільші обсяги коштів у I півріччі 2012 року було переказано в Україну (з урахуванням коштів, виплачених банками-субагентами) через такі установи:

- ПАТ "КБ "Приватбанк" – 38% (25 субагентів);
- АТ "Українська фінансова група" – 9% (32 субагенти);
- АТ "Райффайзен-банк "Аваль" – 9% (32 субагенти);
- АТ "Ощадбанк" – 8% (немає субагентів);
- ПАТ "ВТБ-банк" – 6% (8 субагентів).

Україна залишається країною-реципієнтом транскордонних переказів: сума коштів, отриманих в Україні з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у сім разів перевищує суму коштів, відправлених за її межі. Співвідношення між сумою відправлених та отриманих транскордонних переказів залишається практично незмінним протягом останніх трьох років.

Графік 2. Розподіл суми транскордонних переказів, отриманих фізичними особами в Україні у I півріччі 2012 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у розрізі валют переказу (у доларовому еквіваленті)

Матеріал підготовлено управлінням нагляду (оверсайта) за платіжними системами та системами розрахунків Генерального департаменту інформаційних технологій та платіжних систем Національного банку України.

Дослідження/

Світлана Волосович

Кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансів Київського національного
торговельно-економічного університету

Підходи до оцінки системи страхування депозитів

У мінімізації впливу фінансових криз на національну економіку дедалі більшого значення набувають системи страхування депозитів, що сприяють посиленню довіри суспільства до банківського сектору. Однією зі складових цього процесу є забезпечення ефективності функціонування зазначених систем, яка визначається за допомогою різноманітних показників. У статті висвітлено основні підходи до оцінювання системи страхування депозитів, досліджено зарубіжний досвід у цій сфері, визначено підходи до його застосування в Україні. На основі аналізу також запропоновано узагальнену систему показників для здійснення оцінювання.

Загальновідомо, що нестабільність банківського сектору є небезпечною для національної економіки. Вона може бути спричинена різноманітними чинниками, одним з яких є паніка у середовищі клієнтів банків. Для мінімізації таких ризиків необхідне функціонування дієвої системи страхування депозитів (ССД), яка спроможна захистити не лише вкладників та банки, а й банківську систему в цілому. Йдеться насамперед про якість існуючої системи страхування депозитів. Науковці вже підкреслювали необхідність здійснення оцінки функціонування системи страхування депозитів. Різним аспектам оцінки ССД присвячено дослідження С.Аржевітіна, В.Огієнка, І.Серветник, М.Семенової, А.Пригожиної, Р.Набока, К.Черкашиної. Проте комплексних досліджень оцінки ССД немає.

Метою дослідження є узагальнення підходів до оцінки ССД та визначення критеріїв показників, що характеризують стан ССД.

С.Аржевітін зазначав необхідність реформування системи гарантування вкладів, що передбачає обґрунтуванню оцінку її ризиків та основних параметрів [1]. В.Огієнко та І.Серветник акцентували увагу на забезпеченні фінансової стійкості системи страхування депозитів, яку визначають як стабільність її функціонування, що ґрунтується на фінансовій достатності коштів ССД у сукупності з наявністю законодавчо закріпленого механізму оперативного по-

криття дефіциту коштів — як прогнозованого, так і такого, який виникає після настання страхового випадку [2]. Вони розглядають фінансову стійкість ССД ширше, ніж офіційне трактування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (надалі — Фонд), яке визначає її як оптимальний розмір накопичених Фондом фінансових ресурсів [3]. Проте авторами [2] не визначаються показники оцінки фінансової стійкості, а аналізуються методи фінансової стійкості, що поділяються на фінансові та нефінансові. Р.Набок та К.Черкашина досліджували лише проблеми визначення страхового внеску для банків — учасників Фонду [4]. На наш погляд, оцінку страхування депозитів домогосподарств Фондом варто здійснювати за допомогою показників, наведених у таблиці 1.

Як бачимо, для оцінки ССД використовуються як абсолютні, так і відносні показники, які доповнюють один одного. За їх допомогою можемо з'ясувати кількісні та якісні параметри ССД. Максимальний розмір депозиту, що підлягає відшкодуванню, має потужний психологічний вплив на вкладників, адже є надійним засобом підтримання довіри до банківського сектору. В Україні за час існування системи гарантування банківських вкладів відбулося значне збільшення розмірів гарантованих відшкодувань: із 500 до 150 000 грн.

Системи страхування депозитів багатьох країн у відповідь на кризу 2007–2009 рр. посилили захист вклад-

ників шляхом збільшення суми покриття або скасування франшизи. Так, 19 країн запровадили 100-відсоткову гарантію вкладів на період кризи, 22 країни збільшили суму покриття вкладів, 7 країн запровадили тимчасові заходи щодо збільшення суми покриття [5]. Європейське співтовариство збільшило суму покриття з 20 000 до 50 000 євро на початку кризи, а відповідно до Директиви ЄС 2009/14/ЕС цей показник збільшився до 100 000 євро. Це, можливо, засвідчує неадекватність попередніх розмірів лімітів з точки зору їх достатності для підтримання фінансової стабільності. Деякі країни збільшили розмір відшкодувань у 2.5 раза (Австрія, Німеччина, Болгарія, Латвія, США), інші — у 5 разів (Бельгія, Греція, Ірландія, Іспанія, Нідерланди). Незначне зростання відбулося у Великобританії (1.4 раза), Росії (1.8 раза), Польщі (близько 2.2 раза). Деякі країни здійснили безпрецедентне збільшення: Казахстан — у 7.1 раза, Індонезія — у 20 разів¹. Як бачимо, спостерігаються значні відмінності між країнами щодо зміни максимального розміру відшкодування як реагування на глобальну кризу. Це зумовлюється такими відмінностями:

— докризові рівні страхового відшкодування;

— структура депозитів залежно від їх розміру;

— рівень занепокоєння вкладників.

В Україні відповідно до Закону “Про першочергові заходи щодо за-

¹ Розраховано автором за джерелом [5].

побігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України” від 31.10.2008 р. № 639-VI (639-17) розмір максимального відшкодування також було збільшено у 3 рази – до 150 000 грн. Ця норма мала тимчасовий характер (до початку 2011 р.) і вже Рішенням адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб “Про збільшення розміру відшкодування коштів закладами” від 17.11.2010 р. № 2 максимальний розмір відшкодування було повторно затверджено на рівні 150 000 грн. Згідно зі статтею 26 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” від 23.02.2012 р. № 4452-VI максимальний розмір відшкодувань встановлюється адміністративною радою Фонду. Проте, як цілком слушно зазначає співробітник Представництва Світового банку в Україні, Білорусі та Молдові А.Пригожина, навіть суттєве збільшення гарантії за вкладеними депозитами (вдвічі більше від ВВП на душу населення) не є панацеєю для відновлення довіри вкладників та припинення паніки [5].

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО СПІВВІДНОШЕННЯ МАКСИМАЛЬНОГО РОЗМІРУ ВІДШКОДУВАННЯ ТА ВВП НА ДУШУ НАСЕЛЕННЯ

Максимальний розмір депозиту, що підлягає страхуванню, не дає змоги адекватно оцінити ССД. Точнішу характеристику стану ССД дає показник співвідношення між максимальним розміром депозитів, що підлягають страхуванню, та обсягом ВВП на душу населення. У рекомендаціях МВФ пропонується встановлювати величину покриття на рівні одно- або двократного розміру ВВП на душу населення. Проте на практиці рівень покриття у різних країнах відрізняється. Особливий вплив на нього мала криза 2007–2009 рр. Рекомендації МВФ виконують лише деякі країни – Австрія (1.5), Німеччина (1.7), Швейцарія (1.4), Швеція (1.6). Інші країни рекомендований рівень дещо перевищують – Великобританія (2.2), Ірландія (2.7), Нідерланди (2.9), Росія (2.5), Бельгія (3.2), Чехія (3.8), Іспанія (4.4). Деякі країни мають повну невідповідність рекомендаціям МВФ – Болгарія (11.4), Литва (12.5), Індонезія (82.5) [5]. Як бачимо, у розвинутих країнах

Таблиця 1. Показники оцінки системи страхування депозитів		
Показник	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст
1. Максимальний розмір депозиту, що підлягає страхуванню (МРДС)	Встановлюється у грошовому розмірі або у відсотках від суми депозиту	Здійснюється захист дрібних вкладників
2. Співвідношення між МРДС та обсягом ВВП на душу населення	МРДС, поділений на ВВП на душу населення	Встановлюється відповідність страхування депозитів щодо загального економічного стану держави
3. Обсяг страхового фонду	Загальний обсяг коштів Фонду	Відображається обсяг фінансових ресурсів, що є в розпорядженні Фонду
4. Розмір страхових внесків	Фіксовані або диференційовані	Пов'язується розмір страхових внесків з: – потребами Фонду у надходженнях; – ризиковістю діяльності кожного банку
5. Частка страхової відповідальності Фонду	Сума застрахованих депозитів, поділена на загальний обсяг залучених депозитів	Визначається питома вага депозитів домогосподарств, що підлягають страхуванню Фондом
6. Концентрація депозитів домогосподарств серед банків-учасників (тимчасових учасників) Фонду	Обсяг депозитів домогосподарств, залучених банком, поділений на загальний обсяг депозитів домогосподарств	Визначається потенційний ризик для Фонду при неплатоспроможності банку
7. Рівень капіталізації	Сума коштів Фонду, поділена на обсяг застрахованих депозитів	Визначається достатність фінансових ресурсів для покриття можливих ризиків
8. Термін здійснення страхового відшкодування	Встановлюється у днях або місяцях з моменту недоступності депозитів	Забезпечується: – безперервність доступу вкладників до своїх депозитів; – збереження вартості заощаджень; – підтримка платіжної системи держави
9. Співвідношення чисельності застрахованих вкладників і загальної чисельності вкладників	Чисельність застрахованих вкладників, поділена на загальну чисельність вкладників – фізичних осіб	Визначається частка застрахованих вкладників у загальній чисельності вкладників – фізичних осіб
10. Рівень відшкодування витрат Фонду на виплати вкладникам гарантованих депозитів у процесі ліквідації банку	Витрати Фонду на виплати вкладникам гарантованих депозитів у процесі ліквідації банку, поділені на доходи від продажу активів та майна неплатоспроможного банку	Визначається частка доходів від реалізації активів та майна неплатоспроможного банку в обсязі страхового відшкодування його депозитів, що здійснюється Фондом

Джерело: складено автором на основі вітчизняної та зарубіжної статистичної звітності.

рівень гарантованого відшкодування значно нижчий, ніж у тих, що розвиваються.

В Україні співвідношення між розміром гарантованого відшкодування депозитів та ВВП на душу населення становило у 1999 р. 0.25, у 2000 р. – 0.19, у 2001 р. – 0.15, у 2002 р. – 0.29, у 2003 р. – 0.32, у 2004 р. – 0.36, у 2005 р. – 0.41, у 2006 р. – 0.55, у 2007 р. – 0.97 (до 14 липня) та 3.24 (після 14 липня), у 2008 р. – 2.45 (до 31 жовтня) та 7.34 (після 31 жовтня), у 2009 р. – 7.58, у 2010 р. – 6.30, у 2011 р. – 5.23². Це майже відповідає показникам Угорщини та Хорватії (5.3) [5]. Отже, вітчизняна система страхування депозитів розвивається згідно зі світовими тенденціями.

Обсяг страхового фонду дає змогу оцінити потенціал при настанні ймовірних страхових випадків. Зрозуміло, що для повної картини стану Фонду необхідно аналізувати інші показники, проте загальний обсяг фінансових ресурсів, що є в розпорядженні Фонду, сприяє формуванню певного рівня довіри суспільства до системи страхування депозитів. В

Україні впродовж 2005–2010 рр. цей показник мав тенденцію до зростання. Так, за станом на 01.01.2005 р. він становив 407.0 млрд. грн., на 01.01.2006 р. – 629.7 млрд. грн., на 01.01.2007 р. – 867.0 млрд. грн., на 01.01.2008 р. – 1 335.5 млрд. грн., на 01.01.2009 р. – 2 987.3 млрд. грн., на 01.01.2010 р. – 4 302.7 млрд. грн. Проте на 01.01.2011 р. фінансові ресурси Фонду зменшилися на 21.21% порівняно з попереднім роком і становили 3 390.3 млрд. грн., що пояснюється значним обсягом відшкодувань, які були здійснені у 2010 році [3]. Суттєвий вплив на формування фінансових ресурсів Фонду мають регулярні внески учасників (тимчасових учасників), які становлять найбільшу питому вагу у структурі надходжень Фонду – 71.84% [3].

ПІДХОДИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СТАВОК СТРАХОВИХ ВНЕСКІВ

Перед страховиком депозитів стоїть вибір – застосовувати однакову ставку страхових внесків для всіх учасників чи диференційовані ставки, які враховують рівень ризиковості діяльності кожного банку, що визначається при моніторингу його фінансового стану. Вперше систему

² Розраховано автором за нормативно-правовими актами, які встановлюють максимальний розмір депозиту, що підлягає відшкодуванню, та офіційною інформацією Державної служби статистики України.

Таблиця 2. Підходи, що використовуються для диференціації ризиків

Група	Підхід, країна застосування	Переваги	Недоліки
1. Підходи, що базуються на кількісних критеріях	Оцінка прогнозованих втрат. Прогнозовані втрати конкретного банку залежать від імовірності його дефолту, відповідальності страховика депозитів відносно цього банку і розміру збитків, яких може зазнати страховик депозитів у разі банкрутства банку (Перу) Єдина ставка відрахувань стягується з усіх банків-учасників і до неї додається "надбавка", що залежить від значення показників достатності капіталу, Форекс (FOREX) позиції, якості активів та резервування (Туреччина)	Відносна об'єктивність їх факторів і даних, прозорість, менший ризик опротестування	Їх ефективність залежить від своєчасної, якісної інформації, яку важко отримати. Більшість кількісних методів надають інформацію про фінансовий стан банку в минулому періоді без прогнозів на майбутній
2. Підходи, що базуються на якісних критеріях	Поєднання рейтингових оцінок та висновків органів нагляду (Колумбія, Гонконг)	Надають інформацію щодо поточного та майбутнього профілю ризиків банків	Недостатня прозорість. Високий ризик апеляцій з приводу наданих рейтингів. Незначне врахування важливих кількісних факторів
3. Підходи, що базуються на поєднанні кількісних та якісних критеріїв	Комбінація коефіцієнтів пруденційного та фінансового аналізу ризиків, застосовуваних відносно обсягу депозитів кожного банку. Додатково використовується показник "синтетичного ризику", що базується на 4 критеріях – платоспроможності, рентабельності, диверсифікованості ризиків і трансформації строків до погашення (Франція) Застосування 14 окремих якісних і кількісних параметрів оцінки. Співвідношення кількісних і якісних показників становить 60:40 від суми можливих балів (Канада) Встановлюються базові та додаткові внески. Базові внески є однаковими для всіх учасників, а додаткові – диференційованими залежно від наданого наглядовим органом рейтингу CAMELS і показника надлишковості чи недостатності капіталу порівняно зі встановленими вимогами до його мінімального рівня, а також якості кредитного портфеля (Аргентина) Рейтинг визначаються на основі достатності капіталу та рейтингу наглядового органу (США, Тайвань)	Враховує широкий діапазон інформації	Має високі вимоги до інформації. Часто оскаржується

Джерело: складено автором на основі: Мельников А.Г. Дифференцированные взносы в фонд страхования вкладов: мировой опыт и возможности его применения в России. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.asv.org.ru/agency/sovnet/meetings/>.

Таблиця 3. Показники ризику, розроблені ФКСД США та в Україні

Показники ризику, розроблені ФКСД [10]	Економічний зміст	Показники ризику, розроблені в Україні [4, с. 38]	Економічний зміст
1. Співвідношення кредитів та активів	Показник кредитного ризику – чим вище це співвідношення, тим більша ймовірність ризику неплатоспроможності позичальників	1. Адекватність регулятивного капіталу	Визначає необхідний розмір капіталу для покриття кредитного, операційного та ринкового ризиків
2. Частка депозитів, що перевищують ліміт відшкодування	Показник нестабільності ресурсної бази банку – чим більша сума великих депозитів (незастрахованих ФКСД), тим менш стійкий банк	2. Коефіцієнт залежності	Визначає рівень залежності банку від зовнішніх джерел фінансування
3. Співвідношення між прибутком і активами	Низький рівень прибутковості може сприяти проведенню банком операцій з підвищеним ступенем ризику і прибутковості; високий – може свідчити про раніше зроблені вкладення з підвищеним ступенем ризику	3. Рентабельність активів	Визначає співвідношення між прибутком та активами банку
4. Приріст активів поточного до попереднього року	Цей показник свідчить про надмірну експансію	4. Співвідношення приростів чистого прибутку та активів	Відображає співвідношення між приростом чистого прибутку та активів
5. Частка операційних витрат у сумі витрат	Показник відображає ступінь контролю керівництва над витратами банку	5. Рентабельність капіталу	Відображає співвідношення між чистим прибутком та капіталом
6. Середня заробітна плата	Показник ступеня контролю керівництва над витратами	6. Коефіцієнт забезпеченості депозитів капіталом	Відображає співвідношення між депозитами та капіталом, тобто визначає, яка частка депозитів забезпечена капіталом банку
7. Співвідношення суми одержаних відсотків і лізингових платежів до суми наданих кредитів	Середня прибутковість лізингових операцій банку – високе значення може свідчити про підвищений кредитний ризик	7. Коефіцієнт участі депозитних джерел в активних операціях банку	Виявляє, наскільки активні операції забезпечені депозитними ресурсами
8. Співвідношення суми повернутих кредитів і відсотків до загальної суми наданих кредитів	Показник поверненості кредитів банку – високе значення цього показника свідчить про зважену кредитну політику. Разом з тим висока частка одержаних відсотків може виявити операції з підвищеним ризиком	8. Якість кредитів	Визначає частку проблемних кредитів у загальному їх обсязі, значний розмір показника сигналізує про проблеми

Джерело: складено автором на основі [4, 10].

диференційованих страхових внесків було запроваджено Федеральною корпорацією страхування депозитів США (ФКСД, FDIC) в 1993 р. Після затвердження в червні 2009 р. Базельським комітетом з питань банківського нагляду та Міжнародною асоціацією страховиків депозитів "Основні положення принципів для ефективних систем страхування депозитів" (принцип 12) [6] перелік країн, які застосовують диференційовані внески, значно розширився. Наразі у

світі їх налічується близько 30, що становить понад 30% від усіх країн [3]. Система диференційованих внесків застосовується у США, Канаді, Франції, Італії, Португалії, Норвегії, Фінляндії, Угорщині, Румунії, Туреччині, Аргентині, Перу, Сальвадорі, Філіппінах, Казахстані. Також вона впроваджується в Болгарії, Малайзії, Росії.

При диференціації страхових внесків застосовуються підходи, що передбачають використання кількіс-

них, якісних показників або їх певне поєднання (див. таблицю 2). При підходах, в яких за основу покладено кількісні критерії, до уваги можуть брати:

- дотримання банком вимог щодо капіталу;
- якість і диверсифікованість портфеля активів банку;
- достатність, волатильність та якість доходів банку;
- грошові потоки банку та спроможність залучати достатній обсяг

коштів своєчасно та за прийнятною ціною;

- стабільність і диверсифікованість джерел фінансування;
- високу ймовірність ризику зміни процентної ставки, курсового та валютного ризику.

ОЦІНКА РИЗИКУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

При аналізі механізму застосування диференційованих ставок застосовує на увагу досвід США, де ще у 1980-х роках була розроблена модель зростання моніторингових систем (Growth-Monitoring System, GMS), заснована на постулаті, що швидке збільшення банківських активів може призвести до збільшення концентрації вкладень з підвищеним ступенем ризику і зниження якості управління банком. У 1993 р. її було вдосконалено. Вона сприяла обмеженню величини ризику, прийнятого кредитними установами та підвищенню рівня надійності вкладів.

Російський науковець М.Семенова запропонувала для оцінки ризиковості діяльності банків використовувати стандартні показники моделі CAMELS, які охоплюють діяльність банку за всіма напрямками (достатність капіталу, якість активів, менеджмент, надходження, ліквідність і чутливість до ринкового ризику), а також показники розміру банку, що включають активи банку, співвідношення капіталу та активів, співвідношення споживчих кредитів та активів, співвідношення простроченої заборгованості й активів, співвідношення прибутку та активів, співвідношення витрат на оплату праці та активів, співвідношення робочих активів та активів [8]. В Україні порядок комплексної рейтингової оцінки за рейтинговою системою CAMELS визначається для кожного банку відповідно до рейтингових оцінок за кожним із компонентів згідно з Положенням “Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS” [9]. Українські науковці Р.Набок та К.Черкашина для оцінки ризиковості діяльності банків пропонують застосовувати показники, які дещо повторюють показники, запропоновані ФКСД, проте мають і певні відмінності (див. таблицю 3).

Ціком природно, що при оцінці системи страхування депозитів застосовується підхід щодо оцінки якості активів депозитної корпорації, оскільки саме це переважно визначає її фінансову стійкість. Як бачимо за даними таблиці 3, при побудові показника 1 вітчизняними розробниками було взято за основу співвідношення кредитів і активів. Показник 8 (якість активів) є подібним до показника 8 оцінки ризику за системою ФКСД. Показник 3 (співвідношення між прибутком і активами) є ідентичним показнику 3 (рентабельність активів) та додатково доповнюється показником 5 (рентабельність капіталу). У вітчизняній моделі немає:

- показників частки депозитів, що перевищують ліміт відшкодування;
- частки операційних витрат у сумі витрат;
- середньої заробітної плати керівних працівників банку.

Проте є інші показники, які допомагають оцінити рівень ризиковості діяльності банку (коефіцієнт залежності, коефіцієнт забезпеченості депозитів капіталом, коефіцієнт участі депозитних джерел в активних операціях банку). Аналіз діяльності банків у Російській Федерації до початку кризи засвідчив, що в більшості випадків (понад 60%) причинами банкрутства є кримінальні фактори, зокрема, виведення активів та штучне формування зобов'язань. У Росії стандартно використовуються схеми формування активів, за якими неможливо стягнути заборгованість. Крім того, трапляються так звані “проектні” банкрутства, частка яких становить близько 10%. Їх причиною є кредитне фінансування проектів власників та керівників банку [11].

В Україні використання диференційованих ставок страхових внесків банків є доцільним, як того і вимагає Директива ЄС 2009/14/ЄС, рекомендує встановлювати їх згідно з рівнем ризиків банків-учасників. Наразі в Україні, відповідно до статті 22 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” від 23.02.2012 р. № 4452-VI, вже передбачено диференційовані ставки страхових внесків, які сплачуються щоквартально. Розмір базової річної ставки збору становить 0.5% бази нарахування в національній валюті та 0.8% бази нарахування в іноземній валюті. Базою нарахування є середньозважена за розрахунковий період сума щоденних балансових залишків на рахунках з обліку вкладів та відсотків за ними. Розрахунок розміру диференційованого збору проводиться шляхом зважування базової річної ставки збору за ступенем ризику. Розмір диференційованого збору має бути

не меншим від розміру базової річної ставки. До запровадження диференційованих ставок прогнози достатності коштів Фонду та розміру страхових внесків були збалансованими. Тому при запровадженні диференційованих страхових внесків необхідно забезпечити надходження до Фонду платежів на достатньому рівні. У разі віднесення до категорії банків з найвищим рівнем надійності значної кількості установ, мінімальна ставка страхового внеску має бути дещо нижчою порівняно з чинною ставкою.

Показник концентрації депозитів домогосподарств серед банків — учасників (тимчасових учасників) Фонду характеризує потенційний ризик для Фонду внаслідок неплатоспроможності банку, якому належить значна частка депозитів домогосподарств, залучених усією банківською системою.

Частка страхової відповідальності Фонду характеризує відповідність цілей та масштабів страхування депозитів через оцінку розміру страхової відповідальності ССД щодо загальної суми вкладів. У країнах ЄС розмір страхової відповідальності в середньому становить 52% від суми всіх банківських вкладів. Оптимальний розмір цього показника має становити 40–60% від суми депозитів, залучених усією банківською системою [7, с. 12].

У деяких країнах для оцінки системи страхування депозитів використовується коефіцієнт резервування, який характеризує рівень забезпеченості системи резервами. В середньому в світі цей показник становить 1.44 [7, с. 12]. Проте більшість країн використовує рівень капіталізації, який є індикатором достатності фінансових ресурсів будь-якого фонду гарантування вкладів для покриття можливих ризиків. Подекуди він має назву “мінімальний розмір фонду”. Мінімальний розмір такого фонду згідно з вимогами Директиви ЄС 2009/14/ЄС має становити не менше 1.5% від суми депозитів. За оцінками російських фахівців, його розмір повинен бути не менше 5% [7, с. 12]. Прикладом відповідності цьому критерію є Болгарія [1, с. 6–7]. В Україні використовують паралельно дві назви: мінімальний обсяг коштів [12] та рівень капіталізації [3]. Згідно зі статтею 19 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” мінімальний обсяг коштів Фонду не може бути нижчим за 2.5% від суми гарантованих Фондом коштів вкладників у межах суми відшкодування з урахуванням суми зборів з учасників Фон-

ду, які мають надійти впродовж наступного кварталу.

Рівень капіталізації Фонду в Україні за станом на 01.01.2005 р. становив 5.9%, на 01.01.2006 р. — 4.0%, на 01.01.2007 р. — 2.3%, на 01.01.2008 р. — 1.6%, на 01.01.2009 р. — 2.4%, на 01.01.2010 р. — 3.7%, на 01.01.2011 р. — 2.3% [3]. На кінець 2011 р. він уже становив 2.9% від застрахованих депозитів і 1.6% від усіх депозитів [13]. Як бачимо, впродовж 2007–2009 рр. цей показник значно зменшився, проте вже протягом наступного періоду почав зростати. Очевидно, що рівень капіталізації є суттєвим доповненням до максимального розміру відшкодування у процесі оцінювання якості системи страхування. При зміні максимального розміру відшкодування необхідно контролювати відповідність рівня капіталізації рекомендованому критерію.

У більшості країн ліміт страхового відшкодування побудований таким чином, щоб максимально та у повному обсязі застрахувати близько 90% депозитів за кількістю рахунків [7, с. 12]. Співвідношення чисельності застрахованих вкладників і загальної чисельності вкладників в Україні впродовж 2011 р. залишалося практично незмінним. Так, якщо за станом на 01.01.2011 р. цей показник становив 99.3%, то на 01.01.2012 р. — 99.2% [13].

Якість системи страхування депозитів оцінюється швидкістю страхового відшкодування, що має бути здійснене у максимально короткі терміни. Відповідно до Директиви ЄС 2009/14/ЄС виплати Фондом мають здійснюватися не пізніше, ніж на п'ятий день з моменту визнання недоступності вкладів протягом 4–6 тижнів (у майбутньому — максимум 7 днів). Цей показник значно зменшився порівняно з терміном, встановленим Директивою ЄС 2004/19/ЄС, що передбачала виплату не пізніше, ніж на 21-й день з моменту визнання недоступності вкладів та не більше 3 місяців за завершення відшкодування.

Як свідчить міжнародний досвід, строки виплати страхового відшкодування вкладникам можуть бути меншими, якщо страховик депозитів завчасно визначає ймовірність настання страхового випадку. Принцип 17 “Основоволожних принципів для ефективних систем страхування депозитів”, затверджених у червні 2009 року Базельським комітетом з банківського нагляду та Міжнародною асоціацією страховиків депозитів [6], встановлює,

що “страховик депозитів повинен за достатньо короткий строк бути поінформованим про ситуацію, коли необхідно буде організувати сплату відшкодування, й отримати доступ до інформаційної бази вкладників”. Таким чином, якомога раніше доцільно забезпечити залучення Фонду до роботи з проблемними банками з метою поліпшення підготовки до здійснення страхового відшкодування (санації або ліквідації банків).

Рівень відшкодування витрат Фонду на виплати вкладникам гарантованих депозитів у процесі ліквідації банку відображає дотримання Принципу 20 “Основоволожних принципів для ефективних систем страхування депозитів” [6]. Вимоги та компенсація витрат страховика мають базуватися на економічних вигодах. Наприклад, у США доходи від реалізації активів та майна банку, що ліквідується, покриває 85% витрат ФКСД на відшкодування депозитів його вкладникам; у Болгарії витрати такого фонду покриваються на 50–60%; у Румунії — до 30%. Щодо України, то за період 1998–2008 рр. цей показник становив 4.5%, а впродовж 1998–2011 рр. — 3.6% [5]. Доведення відповідності рівня відшкодування витрат Фонду в Україні до вимог світової практики дасть змогу оптимізувати витрати як самого Фонду, так і державного бюджету.

ВИСНОВКИ

Отже, вітчизняна практика оцінки системи страхування депозитів здебільшого відповідає зарубіжному досвіду. Вважаємо доцільним уніфікувати назви показників оцінки, оскільки вони відрізняються як у різних країнах, так і в різних вітчизняних нормативно-правових актах і звітності. Застосування комплексної оцінки системи страхування депозитів забезпечить її фінансову стійкість, зменшення витрат, доступність депозитів для вкладників, скорочення строків страхових виплат, що в результаті позитивно вплине на функціонування як національної економіки в цілому, так і банківського сектору зокрема.

Література

1. Аржевітин С. Чому і як слід реформувати систему гарантування вкладів // *Вісник Національного банку України*. — 2010. — № 11. — С. 3–7.
2. Огієнко В.І., Серветник І.В. Забезпечення фінансової стійкості систем страхування депозитів // *Вісник Універ-*

ситету банківської справи Національного банку України. — 2008. — № 3. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUbsNbU/2008_3/Visnyk%20UBS%20NBU%203_154.pdf.

3. Звіт про діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2010 рік. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.fg.org.ua/ua/Reg_diyalnist/New_Project_Fund.pdf.

4. Набок Р., Черкашина К. Обґрунтування підходів до функціонування системи страхування депозитів та її вплив на банківський сектор України // — *Вісник Національного банку України*. — 2010. — № 7. — С. 36–39.

5. Пригожжина А. Трансформація системи гарантування вкладів до та після світової фінансової кризи. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fg.org.ua/ua/presentation.html>.

6. Основовологающие принципы для эффективных систем страхования депозитов. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.iadi.org/docs/Russian_IADI_BCBS_Core_Principles.pdf.

7. Мельников А.Г. Дифференцированные взносы в фонд страхования вкладов: мировой опыт и возможности его применения в России. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.asv.org.ru/agency/sovet/meetings/>.

8. Семенова М.В. Система страхования вкладов и стратегии вкладчиков российских банков // *Деньги и кредит*. — 2008. — № 10. — С. 21–31.

9. Положення “Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS”, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 08.05.2002 р. № 171. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.

10. Гусева А.Е. Система защиты банковских депозитов // *Банковское дело*. — 2000. — № 1. — С. 22–24.

11. Новикова В. Риски банкротства банков // *Аналитический банковский журнал*. — 2011. — № 10. — С. 60–62. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.asv.org.ru/agency/publication/arc/show/?id=258593>.

12. Закон України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” від 23.02.2012 р. № 4452-VI. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

13. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fg.org.ua/ua/>.

Дослідження/

Світлана Міщенко

Кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Університету банківської справи
Національного банку України

Протиріччя сучасних грошових систем і шляхи їх подолання

У статті розкрито й досліджено основні протиріччя грошових систем, що впливають з особливостей сучасного етапу розвитку монетарної теорії та практики, визначено конкретні шляхи подолання цих суперечностей на основі вдосконалення функцій і завдань центральних банків, а також досліджено головні напрями вдосконалення регулювання грошового обігу та розвитку національних грошових систем.

Грошова система є складним соціально-економічним явищем, що відображає сукупність стійких, закріплених національним законодавством відносин між суб'єктами грошового ринку з приводу організації та здійснення грошового обігу, функціонування грошового ринку та виконання грошима своїх функцій [4, с. 77]. Основні функції грошової системи зумовлені необхідністю реалізації функцій грошей як засобу платежу та засобу обігу й полягають у забезпеченні: надійної організації та стійкості грошового обігу в країні; збалансованості попиту і пропозиції грошей; надійного та ефективного функціонування господарського обороту, платіжної та розрахункової систем; стабільного та збалансованого функціонування товарного та грошового ринків; стабільності національної грошової одиниці, а також у сприянні динамічному розвитку економіки країни.

Складна інституційна та функціональна структура грошових систем, яка зумовлена історією їх становлення та розвитку, свідчить про те, що їм властиві певні закономірності та внутрішні суперечності.

Головне протиріччя в механізмі функціонування сучасних грошових систем полягає в антинормі економічної природи грошей та їх декретного характеру, завдяки чому обіг декретованих (фіатних) грошей забезпечується адміністративною владою держави. На наш погляд, це протиріччя є корінним і також проявляється в сукупності інших протиріч, подолання яких здійснюється шляхом реалізації грошово-кредитної політики та пев-

ної системи заходів щодо регулювання грошового обігу.

Формами прояву основного протиріччя функціонування грошових систем, які властиві практично всім країнам, на наш погляд, є характерні дисбаланси та диспропорції в грошовому обігу.

ПРОТИРІЧЧЯ, ПОВ'ЯЗАНЕ З ВОЛАТИЛЬНІСТЮ І НЕВРІВНОВАЖЕНОСТЮ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ ГРОШЕЙ

Важливе значення для характеристики цього протиріччя має чітке визначення понять попиту і пропозиції грошей. Загальновизнаним підходом є точка зору, відповідно до якої цілі та фактори формування попиту і пропозиції грошей впливають з об'єктивної необхідності реалізації їх функцій, а цілі регулювання — із функцій грошового обігу.

Особливістю формування попиту на гроші в сучасних умовах є суттєва деформація функції попиту, причини якої дослідники пояснюють по-різному. Так, наприклад, Р.М.Байгулов нестабільність попиту на гроші пояснює "...розвитком фінансових інновацій, на які ...вплинула глобалізація; або впливом нестабільних зовнішніх потоків капіталу" [1, с. 8].

Оскільки, як прийнято вважати в економічній літературі, на практиці попит на гроші визначити вельми складно, то фактично ми маємо справу з ринком пропозиції грошей. По суті, пропозиція сучасних грошей монополізована банківською системою. Проте цей факт не є недоліком, а,

швидше, певною перевагою сучасних грошових систем, оскільки на невірноваженості попиту і пропозиції грошей ґрунтується концепція їх активної ролі в розвитку економіки. Процес збалансування попиту і пропозиції грошей також детермінований наявністю великої кількості цін грошей, які визначаються виходячи з їх функцій, та з використанням різних методів і механізмів їх встановлення. Тому збалансування попиту і пропозиції грошей є дуже динамічною, а її підтримка та управління зумовлює необхідність існування незалежного центрального банку та реалізації ним відповідної грошово-кредитної політики.

Збалансування попиту і пропозиції грошей шляхом реалізації центральним банком грошово-кредитної політики здійснюється на основі так званого "динамічного ефекту грошової експансії", суть якого полягає в пристосуванні суб'єктів господарювання до випуску в обіг додаткової грошової маси. І хоча механізми реалізації "динамічного ефекту грошової експансії" на практиці вельми складні, на них базується концепція активної ролі грошей в економіці та формується певний режим монетарної політики, який реалізується через трансмісійний механізм грошово-кредитної політики центрального банку.

Досі вважалося, що центральний банк не займається (і не повинен займатися) питаннями визначення попиту на гроші, а регулює лише їх пропозицію. Однак на практиці це не зовсім так. Сучасні центральні банки дуже велику увагу надають питанням таргетування грошової маси, а ключо-

вим елементом цього процесу є визначення обсягу та структури грошової бази. І хоча головною метою формування грошової бази є все-таки визначення обсягів і структури каналів майбутньої кредитної емісії центрального банку, цей процес також враховує й основні складові попиту на гроші.

ГРОШОВА БАЗА В СИСТЕМІ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ ГРОШЕЙ

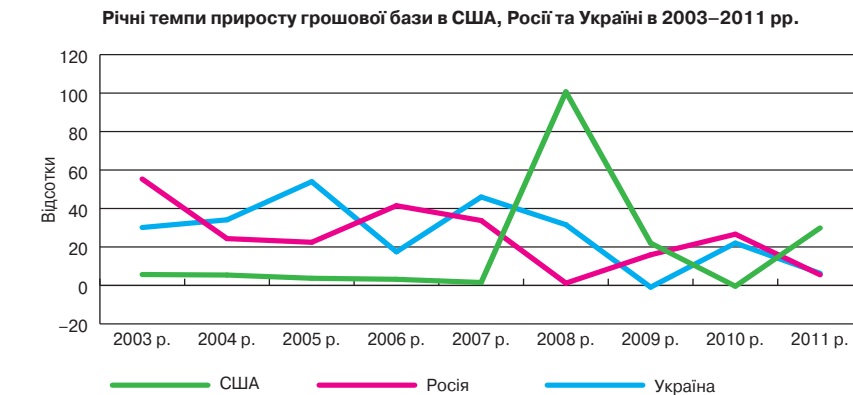
Грошова база є складним комплексним монетарним показником, який називають грошима “підвищеної ефективності”. На обсяг, структуру та динаміку грошової бази впливає низка факторів, головні серед яких — темпи зростання валового внутрішнього продукту, рівень і динаміка товарних цін, ступінь розвитку фінансового сектору, а також характер монетарної політики. Зміна грошової бази суттєво впливає на зміну інших монетарних показників, що дає змогу прогнозувати характер і ефективність грошово-кредитної політики.

Відповідно до “Керівництва з грошово-кредитної та фінансової статистики” Міжнародного валютного фонду грошова база в широкому визначенні включає всі зобов’язання центрального банку щодо фінансових корпорацій та інших секторів (за винятком зобов’язань центрального банку, крім готівкової валюти, перед урядом) [11].

Проведений аналіз свідчить, що в докризовий період у багатьох країнах світу відбулося суттєве зростання попиту на гроші, внаслідок чого стрімко збільшилися обсяги грошової бази. Так, у США в 2008 році темп приросту грошової бази перевищив 100%. У Росії та Україні в 2002–2007 рр. щорічні темпи приросту грошової бази коливались у межах 22–55%, тоді як у 2009–2011 рр. вони суттєво уповільнилися (див. графік). Тому в посткризовий період у рамках програм фінансової стабілізації більшість країн особливу увагу надає аналізу темпів приросту грошової бази та їх жорсткому контролю.

Відповідно до методології МВФ з метою оцінки ефективності заходів грошово-кредитної політики аналіз структури грошової бази здійснюється за такими компонентами:

1) чисті міжнародні резерви, які визначаються як різниця між валовими міжнародними активами та міжнародними резервами як зобов’язання центрального банку;

Джерела: [5; 12].

2) чисті внутрішні активи центрального банку, розраховані як різниця між сумою наданих кредитів комерційним банкам і сумою коштів комерційних банків, що зберігаються на їх рахунках у центральному банку;

3) чистий кредит уряду, який розраховується як сума чистих вимог центрального банку до уряду [4, с. 94].

Виділення в структурі грошової бази цих показників дає змогу обґрунтованіше формувати як попит, так і пропозицію грошей, аналізувати вплив широкого кола факторів на їх динаміку та вчасно передбачити необхідні заходи грошово-кредитної політики.

У процесі аналізу елементів грошової бази важливе значення має механізм визначення міжнародних (золотовалютних) резервів країни. До таких резервів відносять зовнішні активи, що перебувають під контролем центрального банку та в будь-який момент часу можуть бути використані для фінансування дефіциту платіжного балансу, для інтервенцій на валютних ринках або для інших цілей.

Відповідно до методології МВФ міжнародні резерви називають офіційними резервними активами. Вони включають такі статті:

- 1) іноземна валюта (цінні папери та депозити в іноземній валюті);
- 2) монетарне золото;
- 3) спеціальні права запозичення (СПЗ);
- 4) резервна позиція країни в МВФ;
- 5) інші резервні активи (позиції відносно нерезидентів щодо похідних фінансових інструментів; короткострокові позики в іноземній валюті, що погашаються на вимогу, та надані центральними банками небанківським установам-нерезидентам; ліквідні активи у формі РЕПО) [7; 9; 11].

За станом на 01.01.2012 р. найбільший обсяг міжнародних резервів був

зосереджений у Китаї (3 316 млрд. доларів США), Японії (1 295.8 млрд. доларів США), Саудівській Аравії (556 млрд. доларів США), Росії (498.6 млрд. доларів США), Тайвані (418 млрд. доларів США). Однак слід зазначити, що структура міжнародних резервів неоднорідна. В країнах із ринками, що формуються, в складі резервів переважає валютна складова, в країнах єврозони — золото (питома вага цієї статті в загальному обсязі міжнародних резервів на 01.01.2012 р. становила 63%). У США переважають СПЗ — 37% і резервні валюти — 32%, в Японії та Швейцарії в структурі міжнародних резервів також переважають резервні валюти — відповідно 94% і 82% (див. таблицю 1).

Міжнародні резерви більшості країн зберігаються переважно у фінансових інструментах (зазвичай це державні цінні папери або депозити) з довгостроковим кредитним рейтингом не нижче рівня “А” на рахунках банків-кореспондентів. Основними резервними валютами в Україні є долар США, євро та англійський фунт стерлінгів. За станом на 01.03.2012 р. обсяг офіційних резервних активів України становив 31 048.6 млн. доларів США, що забезпечувало фінансування імпорту майбутнього періоду впродовж 3.5 місяця. У структурі офіційних резервних активів України 94.7% становили резерви в іноземній валюті, 5% — золото і 0.3% — СПЗ.

Наступним параметром, що підлягає контролю, є показник чистих внутрішніх активів Національного банку, який розраховується як різниця між грошовою базою та чистими міжнародними резервами. Критерієм ефективності для показника чистих внутрішніх активів є верхня межа його зміни наростаючим підсумком.

Важливість контролю показника чистих внутрішніх активів зумовлена

Таблиця 1. Обсяг і структура офіційних резервних активів деяких країн світу за станом на 01.01.2012 р.

Млн. доларів США											
Статті	Японія	Країни єврозони	Росія	Бразилія	Швейцарія	Індія	Гонконг	Німеччина	Франція	США	Україна
Офіційні резервні активи (всього)	1 295 840.00	863 171.04	498 648.65	355 075.22	332 047.12	296 688.00	285 408.00	257 005.79	172 206.44	149 540.99	31 794.61
1. Резерви в іноземній валюті (у конвертованих іноземних валютах)	1 220 785.00	208 682.78	434 594.42	346 014.03	271 117.90	262 933.00	275 894.00	38 087.86	26 147.13	47 585.17	30 391.38
у % до офіційних резервних активів	94.21	24.18	87.15	97.45	81.65	88.62	96.67	14.82	15.18	31.82	95.59
а) цінні папери	1 181 027.00	191 625.30	378 196.87	330 723.93	239 360.24	141 337.87	245 264.00	32 456.44	25 101.66	25 578.01	18 675.00
б) загальна сума депозитів	39 758.00	17 057.48	56 397.55	15 290.10	31 757.66	121 595.00	30 630.00	5 631.42	1 044.18	22 007.17	11 716.38
2. Резервна позиція в МВФ	17 180.00	38 981.33	4 061.42	3 024.26	3 342.42	2 706.00	37.00	10 688.37	7 797.04	30 444.81	0.03
у % до офіційних резервних активів	1.32	4.51	0.82	0.85	1.01	0.91	0.01	4.16	4.53	20.36	0.00
3. СПЗ	19 745.00	69 928.83	8 728.82	4 021.83	4 927.72	4 429.00	0.00	18 450.35	14 679.30	55 532.66	17.91
у % до офіційних резервних активів	1.52	8.10	1.75	1.13	1.48	1.5	–	7.18	8.52	37.14	0.06
4. Золото (включаючи золото, надане в позику)	37 666.00	546 108.60	44 696.66	1 884.32	52 655.09	26 620.00	105.00	189 779.20	123 284.10	11 041.06	1 385.29
у % до офіційних резервних активів	2.91	63.27	8.96	0.53	15.86	8.97	0.04	73.84	71.59	7.38	4.36
5. Інші резервні активи	464.00	–530.50	6 567.33	130.77	3.99	0.00	9 372	0.00	298.89	4 937.29	0.00
у % до офіційних резервних активів	0.04	–0.06	1.32	0.04	0.00	–	3.28372	–	0.17	3.30	–

Джерела: розраховано на основі [8, 10, 12].

тим, що його аналіз дає змогу з'ясувати, який обсяг грошової бази формується за рахунок випуску в обіг грошей (кредитної емісії) через усі канали, крім валютного. Залежно від характеру грошово-кредитної політики, рівня розвитку фінансової системи та ситуації на грошово-кредитному ринку структура каналів кредитної емісії може суттєво відрізнятися. Наприклад, в Україні в період перевищення пропозиції іноземної валюти над попитом у структурі кредитної емісії переважав валютний канал. У 2005 році його частка становила близько 82%, а в 2007-му – 94%. Проте така структура не є оптимальною, оскільки не дає змоги забезпечити ефективне функціонування грошового ринку. В економічно розвинутих країнах головним каналом кредитної емісії є канал рефінансування. В період фінансової кризи, починаючи з жовтня 2008 року, в результаті проведення валютних інтервенцій валютний канал став джерелом вилучення грошей з обігу та, відповідно, поповнення золотовалютних резервів. Національний банк України також збільшив обсяги програм підтримки ліквідності банків, що сприяло суттєвому підвищенню в структурі кредитної емісії частки каналу рефінансування. За станом на 01.01.2010 р. його питома вага становила 45%. У 2011 році структура кредитної емісії була збалансованішою. За станом на 01.01.2012 р. переважав канал операцій із цінними паперами – близько 40%. Обсяг кредитної емісії на основі використання валютного каналу становив 29%, а на основі каналу рефінансування – 31% [5].

Водночас, зважаючи на монополізацію пропозиції грошей банківською системою, вона також не може бути

безмежною. Пропозиція грошей залежить від цілей та завдань грошово-кредитної політики, яку реалізовує центральний банк з урахуванням конкретної економічної ситуації. З практичної точки зору динаміка пропозиції грошей зумовлена факторами, що формують обсяг і структуру грошової бази, а також системою заходів центрального банку щодо регулювання грошового ринку.

На практиці пропозиція грошей обмежена активами центрального банку та банківської системи. Тому головним фактором, який формує попит на гроші, є процентна ставка, а головним фактором, який формує пропозицію грошей, – потреби розвитку економіки. На практиці критерієм збалансованості попиту і пропозиції грошей є рівноважна процентна ставка, досягнення якої забезпечується шляхом реалізації центральним банком відповідної процентної політики. Отже, основним напрямом вирішення цього протиріччя є проведення центральним банком активної та гнучкої грошово-кредитної політики, що ґрунтується на таргетуванні грошової бази та грошової маси, а також на основі реалізації адекватної процентної політики.

ПРОТИРІЧЧЯ, ПОВ'ЯЗАНЕ ЗІ ЗНИЖЕННЯМ КУПІВЕЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГРОШЕЙ

Як свідчить світова практика, в довгостроковій перспективі зниження купівельної спроможності грошей відбуватиметься у всіх країнах світу. Наприклад, за даними Чарльза Дж. Вулфела, впродовж 1950–1991 рр. купівельна спроможність долара США, розрахована в цінах виробників, зменшилася на 76.8%, а в цінах на спожив-

чі товари – на 82.3%. Причому темпи зниження постійно прискорювалися. Якщо в 1950–1970 рр. зниження купівельної спроможності долара США за цінами на споживчі товари становило 38%, то впродовж 1971–1991 рр. – 70.2% [2, с. 974]. Купівельна спроможність канадського долара за період 1858–2011 рр. знизилась у 20 разів. За інформацією британської газети "Гардіан" (The Guardian), за останні 50 років гроші знецінилися на 94%, і в перспективі до 2060 року зниження їх купівельної спроможності може становити ще 63% [6]. За оцінками вітчизняних експертів, за останні 15 років купівельна спроможність української гривні знизилась приблизно на 80–85%.

При цьому відбувається не тільки глобальне підвищення цін на товари, послуги та активи, а й дестабілізація функції грошей як засобу нагромадження, що послаблює стимули для довгострокових інвестицій. Крім того, як засвідчила практика, в такій ситуації банкам важко формувати і підтримувати на достатньому рівні необхідний обсяг довгострокових ресурсів, а в структурі фінансових потоків починає домінувати короткостроковий капітал.

З точки зору механізмів функціонування грошових систем і регулювання грошового обігу, внаслідок зниження купівельної спроможності грошей це протиріччя спричиняє невідповідність реаліям ринку головної цілі діяльності центрального банку – забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Наведемо думку Чарльза Дж. Вулфела: "Головна якість стабільних грошей, на яку має право розраховувати населення та економічна система, це стійкість їх вартості. Тут мається на увазі не лише стійкість декларованої

вартості грошей, але й їх купівельної спроможності, тобто вартості, вираженої в товарах і послугах. Сучасна монетаристська теорія робить акцент на тому, що найважливіша функція уряду при управлінні грошовою системою полягає... в тому, щоб забезпечити нейтральність грошей при виконанні ними своїх функцій” [2, с. 291].

Основною причиною зниження купівельної спроможності грошей є інфляційний розвиток сучасної світової економіки та домінування в її структурі фінансового сектору. Тому стабілізацію грошового обігу, тобто досягнення відносної стабільності цін, слід розглядати як необхідну передумову забезпечення стійкого економічного зростання.

До того ж дефіцит інструментів і механізмів впливу на забезпечення стабільності національної грошової одиниці та стійкості грошового обігу спонукає до розширення інструментарію грошово-кредитної політики. Це зумовлено наявністю ще одного протиріччя — невідповідності короткострокового характеру дії інструментів грошово-кредитної політики та довгострокового характеру цілей і завдань грошової системи та грошового обігу.

На думку А.А.Гриценка, стабільність сучасних грошей можна підтримувати тільки на основі наукового підходу до регулювання грошового обігу [3]. Тому, на наш погляд, з метою підтримки репутації та довіри до центрального банку в нинішніх умовах головну мету його діяльності доцільно сформулювати не як “забезпечення стабільності національної грошової одиниці”, а як “забезпечення стійкості грошового обігу в країні”.

При цьому під стійкістю грошового обігу слід розуміти:

1) стійкість купівельної спроможності грошей протягом відносно тривалого періоду часу;

2) збалансованість структури грошової маси;

3) надійність функціонування та довіру населення і суб’єктів господарювання до центрального банку та банківської системи;

4) наявність ефективної системи регулювання грошового обігу;

5) дотримання пропорцій у сфері формування грошових доходів населення, нагромаджень і заощаджень в економіці пропорційно до темпів зростання виробництва та продуктивності праці;

6) повне задоволення платоспроможного попиту населення на товари та послуги грошовими знаками національної валюти.

Головною передумовою забезпечення стійкості грошового обігу повинна бути підтримка збалансованого розвитку економіки та низьких темпів інфляції, за яких маса грошей, що перебувають в обігу, відповідала б вимогам закону грошового обігу.

Тому головне завдання регулювання грошового обігу має полягати в забезпеченні його стійкості. Це регулювання необхідно здійснювати на основі практичної реалізації функцій грошового обігу, які проявляються в процесі реалізації грошово-кредитної політики, організації та регулювання готівкового грошового обігу і забезпеченні надійного функціонування платіжних систем.

При цьому грошовий обіг слід розглядати в єдності його готівкової та безготівкової форм через призму:

1) регулювання грошового ринку, в тому числі факторів попиту і пропозиції грошей;

2) регулювання обсягів грошової маси та структури грошових агрегатів;

3) реалізації центрального банком грошово-кредитної політики;

4) регулювання діяльності інститутів і суб’єктів грошового ринку;

5) регулювання виконання грошима своїх функцій.

Крім того, обов’язково слід врахо-

увати роль трансмісійного механізму грошово-кредитної політики як основи регулювання грошового обігу, головними каналами якого є валютний, кредитний, процентний, вартості активів і канал очікувань.

ПРОТИРІЧЧЯ МІЖ РІВНЕМ МОНЕТИЗАЦІЇ ТА ШВИДКІСТЮ ОБІГУ ГРОШЕЙ

Англійський економіст Р.А.Вернер назвав це протиріччя “аномалією зниження швидкості обігу грошей” (the anomaly of the velocity decline), яка дискредитує рівняння кількісної теорії грошей [14]. Справа в тім, що динаміка рівня монетизації та швидкості обігу грошей характеризуються як різноспрямовані процеси: підвищення коефіцієнта монетизації веде до зниження швидкості обігу, а його зниження — до прискорення обороту. Виконані розрахунки повністю підтверджують цю тенденцію. Зниження рівня монетизації економіки України в 2008, 2009 та 2011 рр. привело до збільшення швидкості обігу грошей відповідно на 0.0195, 0.0357 та 0.1061 (див. таблицю 2).

Зазвичай монетизацію розглядають як процес забезпечення економіки країни грошима. Підвищення її рівня свідчить або про збільшення попиту на гроші, або про те, що гроші дедалі триваліший час перебувають у розпорядженні суб’єктів господарювання. Швидкість обігу грошей зростає, якщо всі суб’єкти господарювання намагаються здійснити угоди якомога швидше, зменшуючи накопичення залишків. У теорії вважають, що зниження швидкості обігу відображає зниження попиту на гроші. Тому чим вища швидкість обігу грошей, тим їх менше треба для його здійснення та, відповідно, буде меншим значення коефіцієнта монетизації. При цьому важливий не простий механічний підхід, а виявлення глибинних причин, унаслідок яких суб’єкти господарювання надають перевагу зберіганню грошей, а не їх використанню. На практиці ми бачимо потребу суб’єктів господарювання у формуванні певних запасів грошей — по суті, це те, що формує попит на гроші. Тому підвищення швидкості обігу може частково знизити потребу в грошах. При цьому, як зазначається в науковій літературі, первинним є попит на гроші, а швидкість обігу — похідна від нього.

Причини зниження швидкості обігу грошей учені трактують по-різному. Є

Таблиця 2. Рівень і динаміка коефіцієнта монетизації та швидкості обігу грошей в Україні в 2005–2011 рр.

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
ВВП, млрд. грн.	441.5	544.2	720.7	948.1	913.3	1082.6	1314.0
Темп приросту ВВП до попереднього року, %	–	23.26	32.43	31.55	–3.67	18.54	21.37
Грошовий агрегат М3, млрд. грн.	194.1	261.1	396.2	515.7	487.3	597.9	685.5
Темп приросту М3 до попереднього року, %	–	34.52	51.74	30.16	–5.51	22.70	14.65
Коефіцієнт монетизації (М3/ВВП), %	43.964	47.979	54.974	54.393	53.356	55.228	52.169
Приріст рівня монетизації (до попереднього року), в. п.	–	4.015	6.995	–0.581	–1.037	1.872	–3.059
Швидкість обігу грошей, оборотів за рік	2.2746	2.0843	1.8190	1.8385	1.8742	1.8107	1.9168
Зміна швидкості обігу грошей (до попереднього року)	–	–0.1903	–0.2653	+0.0195	+0.0357	–0.0635	+0.1061

Джерела: розраховано на основі [8, 10, 12].

точка зору, що це зниження пов'язане з фінансовим регулюванням і фінансовою лібералізацією. На думку Р.А.Вернера, цей процес зумовлений коливаннями цін активів [14]. Найпростішим поясненням підвищення швидкості обігу грошей є перевищення темпів приросту ВВП над темпами приросту грошової маси, що, в свою чергу, призводить до підвищення процентних ставок і зниження ефекту грошового мультиплікатора. Так, у 2011 році в Україні темпи приросту ВВП перевищили темпи приросту агрегату М3, внаслідок чого швидкість обігу грошей у 2011 році зросла на 5.86% (див. таблицю 2). У Росії в 2008 році при підвищенні швидкості обігу грошей на 23.13% темп приросту ВВП становив 24.15%, а темп приросту грошового агрегату М2 — лише 0.83%. Водночас варто наголосити, що в сучасних грошових системах немає автоматичного зв'язку між приростом обсягу грошової і товарної маси, внаслідок чого рівень еластичності грошового обігу залишається низьким.

Зниження швидкості обігу грошей важко пояснити, оскільки в економічній теорії відповідно до кількісного рівняння обміну вважають, що вона або стабільна, або змінюється несуттєво. Тому можемо констатувати, що нині економісти не мають чіткої позиції щодо зв'язку між рівнем монетизації економіки та швидкістю обігу грошей. На наш погляд, корінь проблеми слід шукати в інфляційному характері розвитку ринкової економіки та специфіці сучасних грошових систем, побудованих на концепції монетаризму та дії “правила К-процентів” М.Фрідмана, яке, хоча й було суттєво модифіковане, продовжує діяти в більшості країн світу і сьогодні.

На наш погляд, динаміка рівня монетизації економіки відображає динаміку попиту на гроші та є первинною щодо швидкості обігу. В сучасній грошовій теорії швидкість обігу слід розглядати як технічний параметр (навіть не показник ефективності грошового обігу або ефективності використання грошей). Цей показник опосередковано відображає динаміку попиту на гроші та динаміку переваг суб'єктів господарювання відносно нагромадження та збереження грошей (у тому числі й як капіталу) та їх використання для трансакцій. Тому показник швидкості обігу грошей у сучасній економічній практиці регулювання грошового обігу відіграє лише технічну роль, характеризуючи динаміку та інтенсивність

процесів на грошовому ринку.

Основним напрямом подолання протиріччя між рівнем монетизації економіки та швидкістю обігу грошей слід вважати активізацію трансмісійних механізмів грошово-кредитної політики та реалізацію принципів “динамічного ефекту грошової експансії” з метою вдосконалення механізмів впливу грошового обігу на забезпечення економічного зростання.

ПРОТИРІЧЧЯ МІЖ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПРИРОДОЮ ГРОШОВИХ ОДИНИЦЬ ТА ЇХ МІЖНАРОДНИМ ХАРАКТЕРОМ ВИКОРИСТАННЯ

Це протиріччя, сформульоване Р.Тріффіном у 1960 році та відоме як “парадокс Тріффіна”, на думку багатьох економістів, пов'язане з тим, що сучасна міжнародна грошова система є суперечливою та нестійкою за своєю суттю. “...Сучасний механізм емісії світових грошей, якими став перш за все долар США, — наголошує А.А.Гриценко, — не пов'язаний безпосередньо зі створенням реальної вартості. ...Тому існує механізм накопичення “зайвих” грошей в економіці... Механізм емісії долара як світової валюти не дає змоги підтримувати стабільність у довгостроковому періоді...” [3]. Така ситуація зумовлює складність і нестійкість процесів формування та підтримки міжнародних резервів центральних банків, а також відмінності в методиках формування їх обсягів і структури.

Практика функціонування сучасних грошових систем довела, що “парадокс Тріффіна” за своїм характером значно глибший та пов'язаний з механізмами функціонування та взаємодії національних і резервних валют, формуванням і використанням міжнародних резервів центральних банків, здійсненням міжнародних платежів і розрахунків, а також міжнародними потоками капіталу.

Як було зазначено вище, механізм формування міжнародних резервів дуже складний і будь-які спроби його переглянути можуть призвести до неочікуваних результатів не тільки для США, а й для багатьох інших країн. Це пов'язано з висновками із “парадокса Тріффіна”, які включають дві взаємозаперечні тези. По-перше, будь-яка резервна валюта рано чи пізно обов'язково буде ослаблена, тобто її девальвація неминуча. І це ми спостерігаємо на прикладі як євро, так і долара США. По-друге, доти, доки

валюта залишається резервною, її крах неможливий. Тому, незважаючи на всю очевидність необхідності й неминучості перегляду сучасної світової валютної системи, багато країн зацікавлені саме в її збереженні.

Враховуючи головне протиріччя у функціонуванні сучасних грошових систем, найбільш показовим прикладом прояву суперечності між національною природою грошових одиниць та їх міжнародним характером використання є спільна валюта країн еврозони. Ще в 1999 році метри монетаризму А.Грінспен і М.Фрідман виступали проти запровадження євро, прогнозували суттєві проблеми в механізмі Європейського монетарного союзу (ЄМС). Проблеми, що виникли нині, на наш погляд, пов'язані з тим, що єдина грошово-кредитна політика країн-членів ЄМС, яку проводить Європейський центральний банк (ЄЦБ), не була узгоджена з бюджетно-податковою політикою, яку проводили уряди окремих країн. А оскільки існування сучасних грошових систем, що ґрунтуються на фіатних грошах, неможливе без відповідної підтримки з боку влади, в даному випадку — фінансової, євро може перетворитися в нестійку валюту. Нині керівництво провідних країн Європи усвідомлює цю проблему та вживає необхідних заходів.

Отже, враховуючи сутність сучасних грошей, для успішного функціонування грошової системи недостатньо мати спільну грошово-кредитну політику. Необхідна ще й єдина бюджетно-податкова політика, яка б підтримувала механізми надійного функціонування грошових систем.

Як наголошується в літературі, частково протиріччя між національною природою грошових одиниць та міжнародним характером їх використання трансформуються в конкуренцію національних та регіональних валют унаслідок появи нових регіональних валют або виконання деякими національними валютами функцій регіональних. Останнім часом у сфері вдосконалення сучасних грошових систем учені та політики покладають великі сподівання на розширення переліку резервних валют, а також на значно ширше використання деяких національних валют та появу нових регіональних валют і валютних союзів.

Зокрема, в доповіді ООН “Стан світової економіки та перспективи в 2012 році” вказується на необхідність поєднання реформ фінансової системи з “глибшими реформами глобальної

системи валютних резервів, що дасть змогу знизити залежність від долара США як основної резервної валюти, в тому числі за рахунок кращого об'єднання резервів у міжнародному масштабі... Це може бути досягнуто ... за рахунок підвищення ролі спеціальних прав запозичення (СПЗ) в наданні міжнародної ліквідності" [15, с. XIX].

У цьому контексті, на наш погляд, необхідно підкреслити факт розширення використання деяких національних валют у взаємній торгівлі окремих країн. Цим шляхом активно пішли Бразилія, Китай, Росія та інші країни. Зокрема, Китай упродовж останніх років розширює використання юаня як міжнародної валюти й перетворюється в одного з найбільших світових кредиторів, а питома вага кредитів, наданих у юанях, постійно зростає. В 2009–2010 рр. державні банки Чайна Девелопмент Бенк (China Development Bank) та Чайна Імпорт Бенк (China Import Bank) надали країнам, що розвиваються, кредитів на суму понад 110 млрд. доларів США. Показовими фактами також є використання Україною в 2011–2012 рр. в розрахунках за газ російських рублів і обговорення доцільності додаткового включення деяких валют до складу міжнародних резервів Національного банку України.

Разом з тим аналіз "парадокса Тріффіна", а також врахування специфіки сучасних грошей та грошових систем дають підстави зробити висновки, що створення в рамках сучасної національно-державної організації світу єдиної валюти є надзвичайно складним і неоднозначним процесом. З практичної точки зору це можливо тільки за умови існування світового уряду та світового центрального банку. В нинішніх умовах, на наш погляд, подолати наслідки "парадокса Тріффіна" цілком можливо шляхом використання регіональних валют, роль яких можуть взяти на себе національні валюти окремих країн. Проте навіть у такій ситуації вони зможуть функціонувати тільки як доповнення до використання основних резервних валют, а в грошових системах окремих країн будуть домінувати національні грошові одиниці.

ВИСНОВКИ

Отже, аналіз основних протиріч грошових систем, що впливають із особливостей сучасного етапу розвитку монетарної теорії та прак-

тики, дає змогу визначити основні проблеми та напрями вдосконалення регулювання грошового обігу та розвитку національних грошових систем. До них належать:

- необхідність постійного збалансування попиту і пропозиції грошей на основі обґрунтованого розрахунку показників грошової бази та грошових агрегатів, а також реалізації центральним банком адекватної умовам ринку грошово-кредитної політики;

- посилення координації грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики;

- розширення переліку інструментів і посилення механізмів забезпечення стабільності національної грошової одиниці та стійкості грошового обігу на основі гнучкого використання інструментарію грошово-кредитної політики;

- чітке визначення цілі грошово-кредитної політики центрального банку та використання монетарного режиму, що ґрунтується на забезпеченні цінової стабільності;

- забезпечення ефективного поєднання короткострокової дії інструментів грошово-кредитної політики з довгостроковими цілями та функціями грошового обігу;

- вдосконалення механізмів впливу грошового обігу на забезпечення економічного зростання на основі активізації трансмісійних механізмів грошово-кредитної політики.

Крім того, на основі подальшого посилення ролі та незалежності центрального банку головна ціль його діяльності має бути визначена як: "забезпечення стійкості грошового обігу з метою підтримки стабільності національної грошової одиниці та сприяння економічному зростанню".

Література

1. Байгулов Р.М. Монетарная политика в условиях финансовой глобализации // *Финансы и кредит*. — 2011. — № 46 (478). — С. 7–9.
2. Вулфел Чарльз Дж. Энциклопедия банковского дела и финансов // Самара: Корпорация "Федоров", 2000. — 1583 с.
3. Гриценко А.А. Финансово-экономический кризис как исходный пункт обновления финансово-экономической архитектуры // *Инициативы XXI века*. — 2009. — № 2. — С. 30–34.
4. Мищенко С.В. Современные проблемы теории денег и денежного обращения: Монография. — К.: Центр научных исследований Национального банка Украины, Университет банков-

ского дела НБУ, 2011. — 230 с.

5. Основні показники грошово-кредитної політики Національного банку України. Грошова база. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf>.

6. Подсчитан масштаб обесценивания денег. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.mail.ru/economics/5784448/?frommail=1>.

7. Руководство по денежно-кредитной и финансовой статистике. — Международный валютный фонд. — Вашингтон, 2000. — 157 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/mfs/manual/rus/mfsmr.pdf>.

8. Спеціальний стандарт поширення даних. Стан міжнародних резервів і ліквідність в іноземній валюті. Національний банк України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=72631.

9. Balance of payments and international investment position manual. — Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2009. — 351 p. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>.

10. Data Template on International Reserves and Foreign Currency Liquidity. — International Monetary Fund. — Washington, D.C. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/sta/ir/IRProcessWeb/colist.aspx>.

11. Monetary and Financial Statistics. Compilation Guide. — International Monetary Fund. Washington, D.C., 2008. — 359 p. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/cgmfs/eng/pdf/cgmfs.pdf>.

12. Monthly Historical Aggregate Reserves Tables. Aggregate Reserves of Depository Institutions. — Federal Reserve System. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.federalreserve.gov/releases/h3/hist/h3hist1.pdf>.

13. Triffin R. Our International Monetary System: Yesterday, Today and Tomorrow / R. Triffin. — New York: Random House, 1968. — 192 p.

14. Werner R.A. New Paradigm in Macroeconomics: Solving the Riddle of Japanese Macroeconomic Performance [Text] / R.A. Werner. — Basingstoke, UK; New York: Palgrave Macmillan, 2005. — 423 p. — Bibliography: p. 381–410.

15. World Economic Situation and Prospects. 2012. — New York: United Nations, 2012. — xxvi + 174 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_current/2012wesp.pdf.

Дослідження/

Андрій Грищенко

Заступник начальника управління контролю операційних та ринкових ризиків ПАТ "ВТБ-банк", кандидат економічних наук

Євгенія Голубенко

Провідний економіст управління менеджменту активів та пасивів ПАТ "Укрсиббанк"

Ціноутворення опціону поповнення для депозитних продуктів

Одним із популярних банківських продуктів є строковий депозит з можливістю поповнення вкладу. Він користується значним попитом клієнтів, а для банків виконує роль стабільного джерела формування ресурсної бази. При цьому важливим питанням залишається визначення методики розрахунку ефективного та справедливого ціноутворення на такі депозити. Автори статті розробили підхід до вирішення цього завдання, взявши за аналог розрахунки опціонів на процентні ставки. Розглянуто загальний підхід за умови, коли поповнення вкладу можливе без обмежень за обсягом та протягом усього строку дії депозитного договору.

Депозитні продукти, які надають вкладнику можливість відкрити рахунок на мінімальну суму (наприклад, 1000 грн.) та в подальшому без будь-яких обмежень його поповнювати, де-факто являють собою продаж клієнту опціону пут (put) на процентну ставку. При цьому вони мають низку відмінностей від опціонів на процентну ставку, які на практиці застосовуються у світі (наприклад, опціони на дохідність казначейських облігацій США [7], котирування яких здійснюється на Чиказькій біржі опціонів). Основні відмінності наведено в таблиці 1.

Таким чином, єдиною можливістю забезпечення справедливого ціноутворення за депозитними продуктами, які передбачають право необмеженого поповнення, є застосування дисконтів до еталонного продукту (базового продукту з мінімальною кількістю опцій), величина яких розрахована згідно з принципами ціноутворення американських опціонів. Найпоширенішим та найпростішим варіантом розрахунку вартості опціону з американським стилем виконання є використання біноміальних дерев та однієї з моделей руху ставок, наприклад моделі Кокса, Росса та Рубінштейна (CRR) [5; 8].

Дана модель базується на побудові дискретного біноміального дерева еволюції еталонних процентних ставок [2, с. 179].

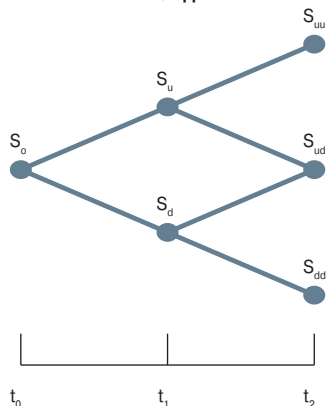
ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ БІНОМІАЛЬНОГО ДЕРЕВА

Біноміальна модель руху процентних ставок передбачає, що відомі початкова ставка за еталонним продуктом (S_0), її волатильність (σ), горизонт прогнозу (T) й інтервали розрахунку ($t_0, t_1, t_2 \dots T$) форвардних ставок на ньому. На кожному з інтервалів ставка може рухатися вгору або вниз з огляду на задану волатиль-

Таблиця 1. Порівняльна характеристика опціону на процентну ставку і депозитного вкладу з можливістю поповнення

Опціон на процентну ставку на Чиказькій біржі опціонів	Депозитний вклад з можливістю поповнення
При купівлі "справжнього" опціону покупець сплачує продавцю премію (іншими словами – вартість опціону). Сам опціонний контракт має визначену суму контракту , на основі якої в дату поставки і визначається кінцевий результат від його здійснення. Опціон організовано у європейському стилі виконання, тобто власник опціону має можливість реалізувати своє право купівлі або продажу лише у дату закінчення дії контракту. Таким чином спрощується як ціноутворення таких опціонів, так і процес ухвалення інвестиційних рішень [1, с. 817].	Вкладник (покупець опціону), відкриваючи річний депозит на суму 1000 грн. з правом необмеженого поповнення, не несе жодних витрат , а лише тимчасово відволікає мінімальну суму оборотних коштів, на яку банком (продавцем опціону) нараховуються відсотки. Тобто такий опціон покупець отримує безкоштовно . Вкладник може реалізувати своє право поповнення рахунку в будь-який час, таким чином опціон за своїм стилем виконання є американським . Сума поповнення необмежена . Більше того, виконавши своє право за опціоном поповнення, дія опціону не припиняється – його власник і надалі може поповнювати вклад.
Базовим активом організованого ринку опціонів на процентну ставку є дохідність одного з показників – 3-місячної, 5-, 10- або 30-річної казначейської облігації США.	Фактично депозитний вклад з можливістю поповнення – це насправді пул опціонів на бакети ¹ строковості, які залишаються до закінчення дії договору. Наприклад, оформивши депозит на 1 рік, вкладник де-факто отримав опціони на 9-, 6-, 3-, 2- та 1-місячну ставку (а також на ставки строком до 1 місяця). Така характеристика впливає з того, що через 3 місяці після відкриття до закінчення строку вкладу залишиться 9 місяців, і вкладник буде порівнювати ставки за новими 9-місячними депозитами зі ставкою за оформленим вкладом, поповнення якого він може здійснити.

Схема біноміального дерева у загальному вигляді

ність та попереднє значення ставки. Таким чином, напрямки руху ставок можна зобразити у вигляді біноміального дерева (див. схему).

Рух ставок від S_0 до S_u та S_d визначається відповідно на основі коефіцієнтів u та d . Ці коефіцієнти є постійними для всього дерева. При цьому, якщо ставка йде вгору, а потім – вниз, то її значення буде таким самим, як і після руху вниз, що супроводжується подальшим рухом угору.

Коефіцієнти u та d залежать від волатильності ставки та часового інтервалу. Згідно з моделлю Кокса, Росса та Рубінштейна згадані коефіцієнти визначаються за формулами:

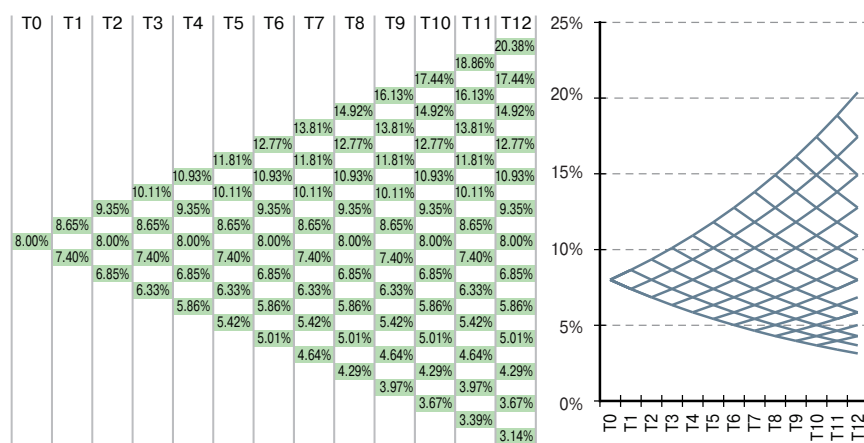
$$u = e^{\sigma\sqrt{\Delta t}}, \quad (1)$$

$$d = e^{-\sigma\sqrt{\Delta t}} = \frac{1}{u}, \quad (2)$$

де σ – волатильність ставки, Δt – часовий інтервал (місяць).

З огляду на те, що ймовірність зростання ставки у будь-якій вузловій точці біноміального дерева становить величину p , ймовірність її падіння становитиме величину $(1 - p)$, а

Рисунок 1. Аналітичне та графічне зображення біноміального дерева депозитних ставок

очікуване значення в наступній точці: $p \times S_u + (1 - p) \times S_d$. За умови відсутності арбітражних можливостей на ринку справедливе рівняння:

$$S_0 \times e^{r\Delta t} = p \times S_u + (1 - p) \times S_d, \quad (3)$$

¹ Під терміном "бакет" (від англ. bucket – кошик) тут і надалі мається на увазі часовий інтервал, визначений для цілей аналізу або прогнозування. Бакетом може бути 1 день, 1 тиждень, 1 місяць, кілька місяців тощо.

де r – безризикова ставка.

Тому ймовірність зростання ставок на всьому дереві визначається як:

$$p = \frac{e^{r\Delta t} - d}{u - d}. \quad (4)$$

Таким чином, на основі заданих параметрів моделі будується біноміальне дерево відсоткових ставок (див. рисунок 1).

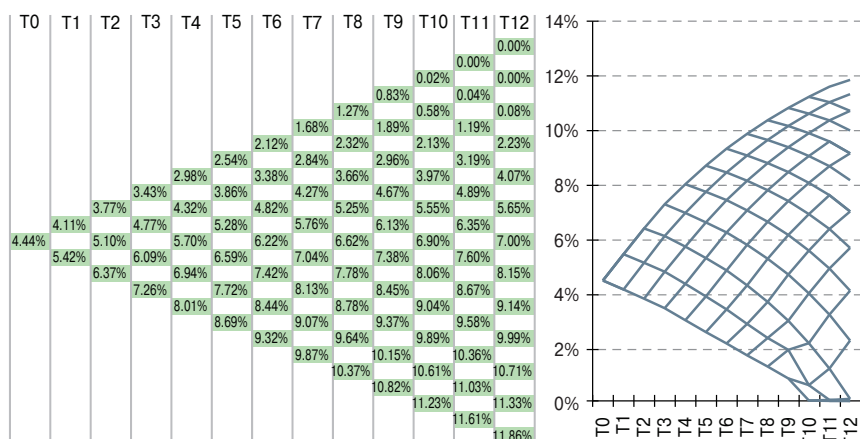
Враховуючи те, що депозит на кожен бакет фактично є набором опціонів на процентну ставку на всі менші за нього бакети, у рамках визначення дисконту за опціон поповнення необхідно побудувати біноміальні дерева для всіх бакетів депозитного ряду. При цьому початкові ставки для коротких строків повинні базуватися не на ставках за еталонним продуктом, а на очікуваннях щодо динаміки таких ставок у найближчі 12 місяців.

ОЦІНКА ВАРТОСТІ ОПЦІОНУ ПОПОВНЕННЯ НА ОСНОВІ БІНОМІАЛЬНИХ ДЕРЕВ

Оцінка вартості опціону поповнення на основі біноміальних дерев починається з правого боку дерева, тобто з останнього періоду можливого поповнення [3; 4]. Очевидно, що вкладнику буде вигідно поповни-

ти вклад зі ставкою K за умови, що $K > S_T$, де S_T – змодельована ставка у кожній вузловій точці останнього часового періоду. Таким чином, вартість опціону поповнення у точках інтервалу T (колонка T12 на рисунку 1) становитиме $\max(K - S_T; 0)$, оскільки якщо змодельована ставка буде вищою, ніж ставка за вкладом K , то вартість опціону становитиме 0, і вкладник замість поповнення відкриє новий depo-

Рисунок 2. Визначення вартості опціону за допомогою зворотної індукції

зитний рахунок.

Далі оцінка вартості опціону здійснюється для передостаннього часового інтервалу і послідовно продовжується у зворотному порядку (механізм зворотної індукції) для кожної

вузлової точки. При цьому використовується формула:

$$Binominal Value_t = e^{-r\Delta t} \times (p \times V_u + (1-p) \times V_d) \quad (5)$$

де $Binominal Value_t$ — біноміальна вар-

тість опціону;

V_u, V_d — вартості опціону на попередніх вузлах оцінки $t + 1$ (з правого боку дерева)

$$V_t = \max(Binominal Value_t; \max(K - S_t; 0)) \quad (6)$$

де V_t — вартість опціону у точці t ;

K — ставка за еталонним продуктом;

S_t — змодельована ставка у вузловій точці t для часового бакету $T - t$;

$Binominal Value_t$ — біноміальна вартість опціону.

При розрахунках вартості опціону в кожній вузловій точці біноміального дерева слід застосовувати ставку S_t , змодельовану для часового бакету, який відповідає строку, що залишився до закінчення дії депозитного договору. Так, наприклад, на 11-му місяці існування річного вкладу його власник має опціон на 2-місячний депозит, тому необхідно порівнювати біноміальну ставку, ставку за договором та змодельовану ставку для 2-місячних депозитів, яка діятиме через 11 місяців від дати розрахунку.

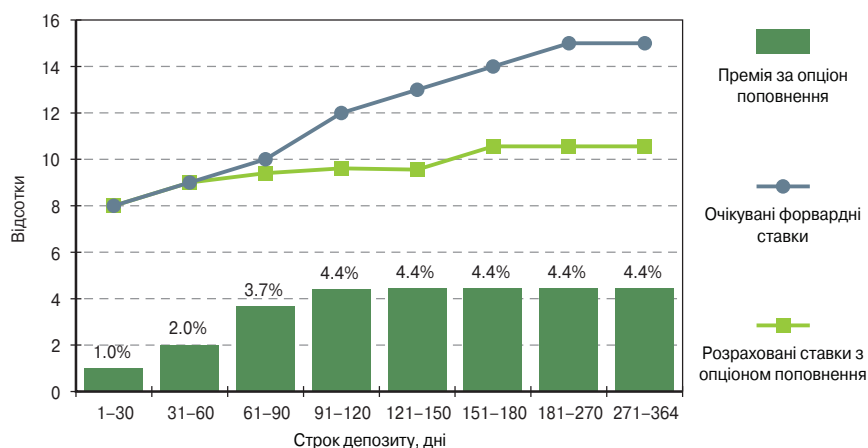
Таким чином, за допомогою методу зворотної індукції в результаті розрахунку отримаємо кінцеву вартість опціону поповнення депозитного вкладу, яку необхідно застосовувати в ролі дисконту до ставки за еталонним продуктом (продуктом, який, серед іншого, не передбачає можливості поповнення).

ПРИКЛАД РОЗРАХУНКУ

Для наочної ілюстрації запропонованої моделі розглянемо гіпотетичний депозитний продукт, який передбачає залучення коштів на строки: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9 і 12 місяців та можливість необмеженого поповнення вкладу протягом усього періоду дії договору. У таблиці 2 наведено вхідні дані та кінцевий результат розрахунку — колонка “Вартість опціону поповнення”. Для моделю-

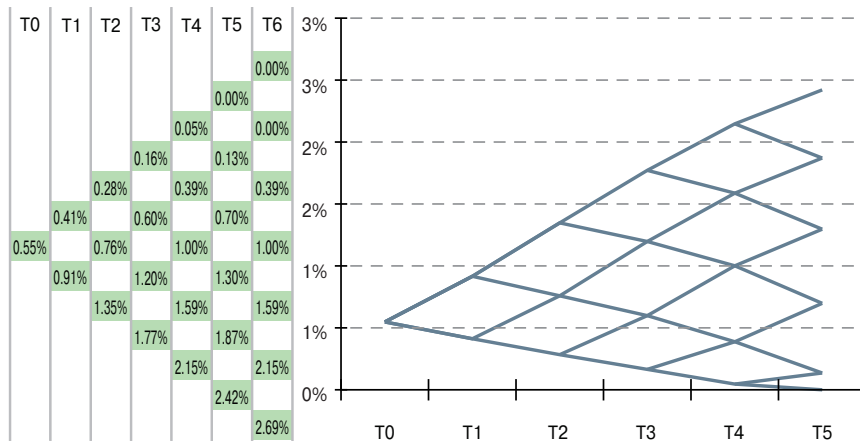
Строк депозиту, місяців	Очікувана часова структура ставок на наступні 12 місяців, %	Волатильність, %	Розрахункові параметри моделі CRR							Вартість опціону поповнення, %
			T_Max	T	ΔT	U	D	Pr	exp(-r*Δt)	
12	15.0	3	1	12	0.083	1.008	0.992	0.920	0.993	4.4
9	15.0	5	1	12	0.083	1.015	0.985	0.723	0.993	4.4
6	14.0	7	1	12	0.083	1.022	0.979	0.651	0.993	4.4
5	13.0	10	1	12	0.083	1.029	0.972	0.609	0.993	4.4
4	12.0	11	1	12	0.083	1.032	0.969	0.597	0.993	3.7
3	10.0	13	1	12	0.083	1.039	0.962	0.577	0.993	2.0
2	9.0	21	1	12	0.083	1.062	0.941	0.540	0.993	1.0
1	8.0	27	1	12	0.083	1.081	0.925	0.523	0.993	
Безризикова ставка			8.00%							

Рисунок 3. Результати розрахунку вартості опціону поповнення

Фактор	Напрямок зміни	
	фактору	вартості опціону
Ціна базового активу	▲	▼
Ціна страйк	▲	▲
Час до закінчення строку	▲	▲
Очікувана волатильність процентних ставок	▲	▲
Безризикова процентна ставка	▲	▼

Рисунок 4. Визначення вартості опціону поповнення протягом перших 6 місяців

Таблиця 4. Розрахунок вартості опціону поповнення протягом перших 6 місяців

Строк депозиту, місяців	Очікувана часова структура ставок на наступні 12 місяців, %	Волатильність, %	Розрахункові параметри моделі CRR							Вартість опціону поповнення, %
			T_Max	T	Δ T	U	D	Pr	exp (-r*dt)	
12	15.0	3	1	12	0.083	1.008	0.992	0.920	0.993	0.55
9	15.0	5	1	12	0.083	1.015	0.985	0.723	0.993	0.55
Безризикова ставка			8.00%							

вання біноміальних дерев ставок використовується очікувана структура кривої доходності на наступний рік. Проміжні результати — біноміальні дерева ставок для перерахованих строків та процес зворотної індукції занадто об'ємні для представлення, проте рисунки 1 і 2 дають уявлення, яким чином реалізовано модель.

До факторів, котрі впливають на вартість опціону, базовим активом якого є інструмент з фіксованою доходністю, належать [6, с. 405]:

- поточна ринкова ціна базового активу (ставка за еталонним продуктом);
- ціна страйк опціону (ставка за депозитом з поповненням);
- час до закінчення терміну дії опціону (період поповнення депозиту);
- очікувана волатильність процентних ставок;
- розмір короткострокової безризикової процентної ставки.

У таблиці 3 наведено оцінку впливу ефекту зміни зазначених вище факторів на кінцеву вартість американського опціону пут на інструмент з фіксованою доходністю.

Таким чином, банк може впливати на вартість опціону шляхом внесення додаткових обмежень у депозитний продукт.

Наприклад, якщо можливість поповнення депозиту обмежити першими 6-ма місяцями (для 9- та 12-місячного вкладу), то такий опціон буде коштувати для покупця значно дешевше (див. рисунок 4, таблицю 4).

ВИСНОВКИ

Банківські депозитні вклади, які передбачають можливість поповнення вкладником суми протягом усього строку дії договору або його частини, насправді є гібридом класичного депозиту й опціону на процентну ставку. Причому чим менше обмежень на поповнення має вкладник, тим більше такий продукт схожий на опціонний контракт, ніж на депозит. Більше того, можна говорити навіть про новий вид опціону, коли замість премії за право володіння опціоном покупець має тимчасово розмістити незначну суму коштів та отримати за це певні відсотки, а кількість виконань опціону необмежена.

Тому продаж таких продуктів банком та управління їх портфелем повинно здійснюватися з розумінням притаманної їм комплексності, а також наслідків, які можуть виникнути внаслідок несприятливого напрямку руху ставок на ринку. Як відомо, продавець опціону має наперед визначений прибуток, проте його потенційний збиток — необмежений.

У даній праці запропоновано новий підхід до ціноутворення таких гібридних продуктів, як депозит з правом поповнення, шляхом застосування біноміальних дерев та моделі руху відсоткових ставок Кокса, Росса та Рубінштейна. На нашу думку, такий підхід дасть змогу “справедливо” (з точки зору відсутності можливості для арбітражу) визначити процентну ставку за депозитом для клієнта.

Література

1. Рынок облигаций: анализ и стратегии / Фрэнк Дж. Фабоцци [3-е изд., перераб. и доп.]. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. — 949 с.
2. Енциклопедия финансового риск-менеджмента / Под ред. А.А.Лобанова и А.В.Чугунова. [2-е изд., перераб. и доп.]. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. — 878 с.
3. Binomial Option Pricing [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://faculty.darden.virginia.edu/conroyb/derivatives/binomial%20option%20pricing%20f-0943_.pdf.
4. Chance D.M. Binomial Pricing of Interest Rate Derivatives // TN97-14, August 15, 2008.
5. John C.Cox, Stephen A.Ross, and Mark Rubinstein. Option Pricing: A Simplified Approach. — Journal of Financial Economics 7, 1979. — P. 229–263.
6. Fabozzi F.J. Fixed income analysis. 2nd ed. — John Wiley & Sons, Inc., 2007. — 733 p.
7. Interest rate options: A discussion of how investors can help control interest rate exposure and make then most of the interest rate market [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://faculty.ksu.edu.sa/alshiah/First%20Semester%2014291430%2020082009/Interest%20Rate%20Options%20Market.pdf>.
8. A.Penati — G.Pennacchi. The Cox-Ross-Rubinstein Option Pricing Model [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://home.cerge-ei.cz/petrz/FM/f400n10.pdf>.

Ольга Дмитрова

Заступник голови комітету управління та контролю національних ризиків, голова ТОВ "Віталітет"

Крістіна Гончарова

Голова міжнародного проекту "Антикорупційна політика в рамках глобалізації", член правління ТОВ "Віталітет"

Дослідження/

Підходи до оцінювання рівня залучення банків до корупційних діянь

Питання оцінювання корупції, її проявів, причин формування, наслідків і шляхів запобігання – вкрай важливі. Нині ми стикаємося з численними рейтингами та індексами рівнів корумпованості тих чи інших країн, які є вагомими аргументами у міжнародних відносинах.

У статті розглядається модель створення національної антикорупційної методології, складовими якої є:

1. Встановлення фактичних критеріїв та показників;
2. Формування актуальної системи оцінювання ефективності антикорупційної діяльності, рівня та ймовірності залучення до корупції;
3. Розробка стратегії попередження та мінімізації ризиків корупції.

Корупція як суспільне явище у ХХІ столітті перетворилася на інтернаціональний фактор, що сьогодні набув глобального, космополітичного і транснаціонального характеру. Експерти переконані, що корупційні клани всього світу не тільки співпрацюють між собою, а й запекло конкурують.

Сплеск корупції був спричинений руйнуванням сталої світової геополітичної системи та появою на світовій економічній арені великої кількості держав зі слабкими економічними інститутами. Водночас слід зазначити: теза про те, що найбільше вражені корупцією бідні країни, правильна лише наполовину. Адже економічно активні й далеко не бідні азійські, лати-

ноамериканські, північноафриканські країни, чимало з яких є нафтоекспортерами, також напрочуд сильно корумповані.

Отже, корупція як інтернаціональне (Б.Грабовський, А.Корчагін та О.Іванов), глобальне явище, притаманна всім країнам незалежно від політичного устрою і рівня економічного розвитку. Відмінність полягає в масштабах і формах охоплення та структурованості системи корупційних діянь тих чи інших владних інститутів. На сьогодні жодна країна, жодна транснаціональна компанія не може вважати себе застрахованою від корупції.

Усе це об'єднало як практиків, так і науковців різних країн та націй під

егідою хрестового походу проти глобалізації асоціального явища корупції, а саме створення ефективної методики боротьби з корупцією.

СУТІСНІСТЬ СКЛАДНО СТРУКТУРОВАНОГО ЯВИЩА КОРУПЦІЇ

Проблеми корупції досліджувало чимало сучасних науковців і практиків: Б.Вояженкін, Є.Невмержицький, П.Кабанов, М.Мельник, О.Бандурка, В.Білоус, В.Плущков, В.Попович, Ю.Грешовий, Є.Дидоренко, М.Камлик, їхні зарубіжні колеги К.Джібсон, Д.Роуворт, Р.Вішні, М.Джонсон, Д.Кауфман, Ф.Луна, С.Роуз-Аккерман, Б.Спек-

тор, Е.Усланер, О.Шляйфер та інші.

Дослідники у своїх працях виокремлюють різні аспекти цієї проблеми. Так, Г.Аврек і В.Овчинський зробили спробу розглянути корупцію під правовим кутом зору в світлі відстоювання інтересів держави і суспільства. Вони характеризують її як “складне соціально-правове явище, пов’язане з підкупом осіб, які перебувають на державній або громадській службі, з одержанням ними додаткових прибутків, благ і переваг за вчинення навмисних дій або бездіяльності (у тому числі в інтересах третіх осіб) всупереч інтересам держави і суспільства”¹.

Прихильниками політичного аспекту формулювання поняття “корупція” є Сар. Дж. Пундей, М.Тихоміров, К.Абдієв, К.Сурков, В.Євтушевський, М.Яблоков, які визначають її як зловживання державною владою, посадою та службовим становищем з метою отримання матеріальної винагороди. Вона має характер злочинної діяльності у політичній сфері, що призводить до дискредитації апарату державного управління. Тим самим завдаються матеріальні й моральні збитки державному устрою, репутації політичної влади, престижу країни на міжнародній арені.

Яскраву й афористичну характеристику політологічного аспекту корупції дає О.Кіричников: “Корупція — це корозія влади. Як іржа роз’їдає метал, так корупція руйнує державний апарат і підриває моральні підвалини суспільства. Рівень корупції — своєрідний термометр суспільства, показник його морального стану і можливостей державного апарату вирішувати завдання не в особистих інтересах, а в інтересах суспільства. Подібно до того, як для металу корозійна втома означає зниження рівня його витривалості, так для суспільства втомленість від корупції означає зниження його опірності”².

А.Долгова визначає корупцію як “соціальне явище, яке характеризується підкупом-продажністю державних та інших службовців і на цій основі корисливим використанням ними в особистих або вузькогрупових, корпоративних інтересах офіційних службових повноважень, пов’язаних з цим авторитету і можли-

востей”³. За визначенням Г.Мішина, “корупція — це явище в сфері соціального управління, яке знаходить втілення у зловживанні суб’єктами управління своїми владними повноваженнями шляхом їх використання в особистих (в широкому розумінні — індивідуальних і групових, матеріальних та інших) цілях”⁴. В.Комісаров вважає, що “корупція — це використання суб’єктом управління своїх владних повноважень всупереч інтересам служби з особистої зацікавленості”⁵. Г.Борзенков зазначає, що “корупція як соціальне явище — це розкладання управлінського апарату, засноване на використанні чиновниками свого службового становища в корисливих цілях”⁶. П.Кабанов окреслював явище таким чином: “Корупція — ... соціальне явище, яке полягає в корисливому використанні посадовою особою органів державної влади і управління свого службового становища для особистого збагачення”⁷.

М.Мельник, В.Попов і А.Вишняков вбачають у корупції цілу систему зі складною структурою взаємопов’язаних елементів політичного, соціального, правового, ідеологічного, філософського та морального характеру.

На переконання авторів, явище корупції давно отримало статус транснаціонального та вийшло за межі однієї площини: лише політичної, правової, економічної чи будь-якої іншої. У підсумку усе викладене вище підтверджує необхідність більш глибокого та всеохоплюючого вивчення явища корупції, об’ємнішого погляду на це явище, адже воно притаманне як політичній, економічній, так і соціальній та іншим сферам суспільного життя. Визначення поняття “корупція” має важливе методологічне значення не тільки для окреслення всього кола дій, які вважаються корупційними, а й для аналізу цього явища й удосконалення механізмів боротьби з ним у політиці, економіці, судочинстві, соціальній сфері,

в шоу-бізнесі, спорті та інших галузях людської діяльності.

Автори пропонують таке визначення: корупція — це складно структуроване асоціальне явище, що проявляється на мікро- та макrorівні держави, має протиправний, імморальний і корисливий характер. Корупція — це діяльність або навмисна бездіяльність, що призводить до порушення закону, використання посадового становища з метою незаконного збагачення або отримання вигод особою або низкою осіб з одночасним пригніченням прав інших суб’єктів суспільних відносин: держави, місцевих громад, об’єднань громадян, підприємств, організацій та установ, колективів, окремих осіб тощо.

Отже, складно структуроване явище потребує комплексного підходу до вивчення особливостей корупційних процесів та антикорупційної діяльності в Україні, аналізу та створення антикорупційної методики. Це дасть змогу визначити закономірності розвитку корупційних процесів, їх тенденції, недоліки антикорупційного законодавства, основні проблеми, які виникають під час його застосування, інші причини неефективної антикорупційної діяльності.

Першим кроком на цьому складному шляху має стати розробка ефективної системи оцінювання корупції.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ КОРУПЦІЇ

В Україні використовується досить обмежений інструментарій оцінювання обсягів корупції, що містить винятково методи соціологічного опитування.

У практиці Міжнародної організації з протидії корупції (Transparency International) найпоширенішим є “Індекс залучення держави до корупції” (англ. — Corruption Perceptions Index (CPI)). Експерти з вивчення та протидії корупції інтегрують результати наукових досліджень, що проводяться в різних країнах окремими науковцями та організаціями протягом трьох років перед розрахунком зведеного індексу. Порівнюються суб’єктивні оцінки рівня корумпованості країн за інформацією, одержаною від фізичних осіб, суб’єктів господарювання та експертів. Після узагальнення результатів окремих досліджень та чи інша країна отримує оцінку за десятибальною шкалою, де 10 балів означають відсутність корупції та є

¹ Аврек Г., Овчинський В. Мздоимство и лихоимство на переходе к рынку // Наш современник. — 1992. — № 12. — С. 41.

² Кирпичников А.И. Взятка и коррупция в России. — СПб., 1997. — С. 17.

³ Криминология: Учебник для юридических вузов / Под общей редакцией А.И.Долговой. — М., 1997. — С. 501.

⁴ Мишин Г.К. Коррупция: понятие, сущность, меры ограничения. — М., 1991. — С. 12.

⁵ Комиссаров В.С. Уголовно-правовые аспекты борьбы с коррупцией // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. — 1993. — № 1. — С. 28.

⁶ Уголовно-правовые меры борьбы с коррупцией // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. — 1993. — № 1. — С. 30.

⁷ Кабанов П.А. Коррупция и взяточничество в России: исторические, криминологические и уголовно-правовые аспекты. — Нижнекамск, 1995. — С. 7.

підком найвищої прозорості економіки, а 0 балів свідчать про найвищий рівень корупції, тобто мінімальну прозорість.

Якщо індекс CPI показує схильність службовців до одержання хабарів, то для оцінки готовності економічних агентів країн до незаконних “фінансових та матеріальних винагород” застосовується “Індекс хабародавців” (англ. — Bribe Payers Index (BPI)). Аналогічно індексу CPI схильність компаній сплачувати хабар оцінюється за десятибальною шкалою, де нижчий бал свідчить про вищий ступінь готовності фірм з певної країни до давання хабарів під час здійснення господарської діяльності за кордоном.

“Барометр глобальної корупції” (англ. — Global Corruption Barometer (GCB)) є одним з трьох найповніших опитувань громадської думки, що здійснюються Міжнародною організацією з протидії корупції для виявлення глобальних тенденцій корупції. Дослідження проводиться спільно з компанією “Геллап інтернешнл” (Gallup International) за національними вибірками. Основною метою дослідження є вивчення проблеми залучення суспільства у корупційні діяння через виявлення найбільш корумпованих сфер громадського, політичного та економічного життя в ув'язненні громадян. Сприйняття корупції порівнюється зі ставленням громадян до здійснюваних урядами антикорупційних заходів. Формулювання запитань анкети для дослідження GCB є стандартними, проте може змінюватися об'єкт дослідження. Загрозовим для соціально-економічного розвитку нашої держави є те, що Україна серед більшості постсоціалістичних країн за показником GCB займає найгірші позиції (середнє значення GCB дорівнює 4.3 з 5 максимально можливих балів).

До альтернативних методів оцінювання корупції, менше застосовуваних на практиці, належать інтегральні оцінки, зокрема, методика розрахунку показника “Індикатори державної влади у різних країнах світу” (англ. — Worldwide Government Indicators (WGI)), сутність якого полягає в агрегуванні результатів соціальних, економічних та політичних досліджень міжнародних організацій. На цій основі формуються інтегральні індекси, що відображають основні якісні та кількісні характеристики державного управління: проведення

виборів, їх моніторинг; порядок зміни влади; здатність уряду до формування та реалізації ефективної політики; ставлення громадян до державної влади; рівень розвитку інститутів громадянського суспільства.

Формування індексу передбачає оцінку й узагальнення таких комплексних показників, як підзвітність влади, політична стабільність, ефективність уряду, якість регуляторної політики, дотримання норм права, контроль рівня корупції. У процесі дослідження аналізуються дані з понад 200 країн світу, застосовується шість індикаторів та 100-бальна шкала, де 0 — найгірше становище, а 100 — найкраще.

До індикаторів, що опосередковано відображають рівень політичної корупції, можна віднести “Право голосу та підзвітність” (англ. — Voice and Accountability), верховенство права, контроль над корупцією.

Достатньо репрезентативним та комплексним дослідженням, що відображає ефективність регулювання підприємницької діяльності і опосередковано, — рівень корупції, є “Оцінка умов ведення бізнесу” (англ. — Doing Business (DB)), яка передбачає аналіз корупційної активності в процесі підприємницької діяльності. Дослідження є щорічним і дає змогу об'єктивно оцінити норми регулювання підприємництва в розрізі стимуляторів та дестимуляторів розвитку бізнесу. Показники використовуються для компаративного аналізу умов ведення бізнесу в 181-й країні світу, а також для аналізу динаміки змін протягом певного періоду. У дослідженні наводяться оцінки рівня регулювання, що стосуються десяти етапів життєвого циклу підприємства: створення, отримання дозволів на будівництво, наймання робочої сили, реєстрації власності, отримання кредитів, захисту прав інвесторів, рівня оподаткування, умов здійснення міжнародної торгівлі, забезпечення виконання контрактів, ліквідації підприємства. Негативна тенденція за цим показником притаманна нашій країні — 134 позиція у 2010 р. та погіршення у 2011 р. з падінням на близьку до аутсайдерів 154 позицію.

Європейський банк реконструкції та розвитку має власний інструмент оцінювання рівня корупції, а саме “Характеристику ділового і підприємницького середовища” (англ. — Business Environment and Enterprise Performance Survey (BEEP)), у якому аналі-

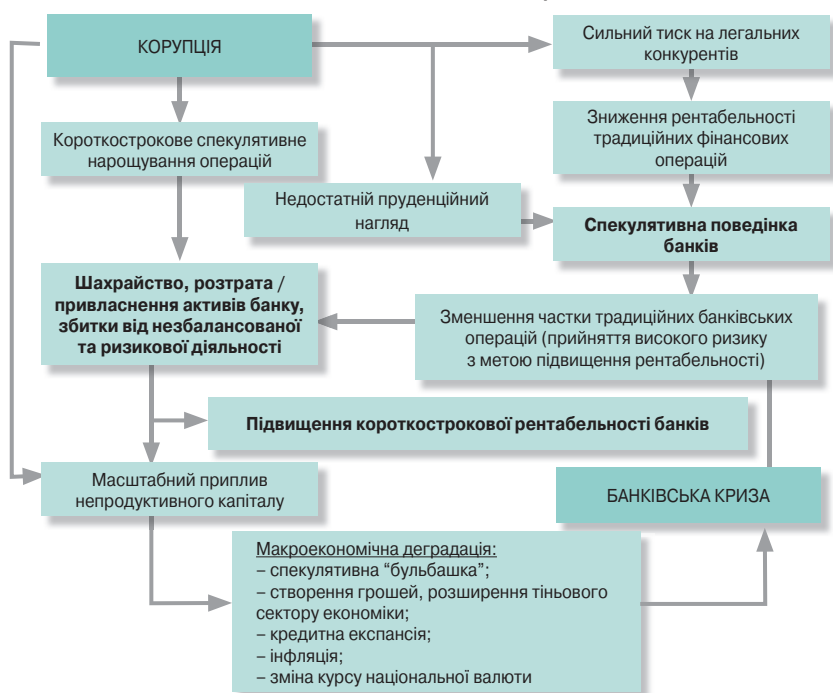
зується вплив процесів “скуповування держави” та корупції на соціально-економічний розвиток країн із перехідною економікою. Як основні індикатори характеристики ділового клімату розглядаються: фінансова стабільність, рівень розвитку інфраструктури, політична стабільність, рівень інфляції, стабільність національної грошової одиниці, рівень корупції, рівень злочинності, у тому числі організованої, ефективність політики регулювання підприємництва, ефективність законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, діяльність центрального банку, фінансування політичних партій, рівень “скуповування держави”.

Індекс рівня корупції є одним із компонентів інтегрального показника, що характеризує перешкоди з боку державних органів влади для здійснення підприємницької діяльності та рівень адміністративної корупції (змінюється від 1 — відсутня корупція до 4 балів — надзвичайно високий рівень).

Аудиторська компанія “Прайс Вотерхауз Куперз” (Price Waterhouse Coopers) використовує “Індекс непрозорості” (англ. — Opacity Index (OI)). Він розраховується на основі п'яти базових характеристик, які суттєво впливають на ефективність функціонування економічної системи, зокрема: 1) корупція в органах державної влади; 2) ефективність законодавства, що регулює право власності; 3) якість економічної політики (фіскальної, монетарної, податкової); 4) розвиток фінансового ринку; 5) рівень регуляторного втручання при здійсненні господарської діяльності. Чим більше значення індексу — тим вищий рівень непрозорості країни (показник виражається у базових одиницях — 100 базових одиниць — 1%).

“Податковий еквівалент”, що є компонентом “Індексу непрозорості”, відображає рівень ухилення від сплати податків. Наприклад, еквівалент на рівні 30 означає, що ефект непрозорості країни для її громадян рівнозначний підвищенню прибуткового податку на 30%. Інша складова “Індексу непрозорості” — “премія за ризик” відображає динаміку зростання процентної ставки за кредитами, внаслідок підвищення рівня “непрозорості” країни. Як правило, країни з вищим рівнем непрозорості змушені сплачувати більшу процентну ставку за кредитами. Наприклад показник у 900 базових одиниць означає, що фінансовий сектор змушений сплачува-

Схема взаємозв'язків між корупцією та шахрайством, спекулятивною поведінкою банків та виникненням банківської кризи

ти іноземним інвесторам додатково 9% з отриманого кредиту, компенсуючи таким чином високий рівень ризику здійснення підприємницької діяльності. Для деяких країн “премія за ризик” у підсумковому індексі оцінюється дещо вище, ніж оцінки респондентів стосовно поточних змін в економічній системі.

З огляду на відсутність розробленої та офіційно затвердженої методики оцінювання рівня корумпованості в Україні слід розробити офіційні методичні рекомендації та здійснювати постійний оперативний моніторинг цього явища. До заходів із системної протидії корупції належить насамперед адекватна оцінка рівня, масштабів та сфер поширення корупційних проявів. Навіть отримавши достовірну, своєчасну інформацію, фахівці не можуть оцінити соціально-економічні наслідки корупції та розробити ефективну стратегію її мінімізації за браком адекватних інструментів оцінювання рівня залучення до корупції та дієвих механізмів боротьби з нею.

АНТИКОРУПЦІЙНА МЕТОДИКА. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНКИ ЗАЛУЧЕННЯ ДО КОРУПЦІЇ

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1240 “Про затвердження Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на

2011–2015 роки” та за підтримки державних (виконавчих) органів авторами статті здійснюється комплексне дослідження складно структурованого явища корупції, в межах якого вже реалізовано низку проектів та задіяно зарубіжних партнерів – як науковців, так і практиків. Під час здійснення науково-прикладної роботи проведено розгорнутий аналіз ефективності боротьби з корупцією, підходів щодо оцінювання рівня корумпованості та ймовірності оцінки залучення до корупції як окремих суб’єктів економічних відносин (приватних підприємств, фінансово-кредитних установ тощо), секторів економіки держави, органів державної влади, так і держави в цілому.

Антикорупційна методика містить три основні складові:

1. Теоретичне, практичне та аналітичне встановлення фактичних критеріїв та показників проявів складно структурованого явища корупції згідно з українськими та міжнародними стандартами щодо оцінювання держави, її окремих секторів та економічних одиниць;

2. Створення актуальної системи (математичного апарату) оцінки ефективності антикорупційної діяльності, рівня та ймовірності залучення до корупції;

3. Розробка стратегії запобігання та мінімізації ризиків корупції на основі отриманих даних (включаючи

вдосконалення механізмів протидії корупції).

У рамках розробки національної антикорупційної методики авторами розроблено математичний апарат (МА), який дає змогу визначити рівень та ймовірність залучення до корупції, чітку локацію ризиків корупції та, спираючись на факти, розробити систему превенції й мінімізації ризиків. Крім того, оцінити ефективність антикорупційної діяльності та скоригувати стратегію боротьби з корупцією.

МА оперує фактами у математичному форматі, тобто перекладеними на математичну мову. Людський фактор практично зведено до нуля, тим самим знівлено суб’єктивізм, на відміну від вагомої присутності останнього у методиці оцінювання залучення до корупції Міжнародної організації з протидії корупції. Також МА притаманна дискретність, завдяки чому максимально спрощено його вдосконалення та модифікацію.

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Дослідження корупції досить тісно пов’язане з вивченням діяльності, спрямованої на пошук ренти (rent-seeking activity). Вразливість банківського сектору може спровокувати системну економічну кризу. При цьому, на наш погляд, саме корупція у банку може спричинити неочікувані негативні наслідки. Яскравою ілюстрацією цієї тези є схема, на якій зображено взаємозв’язки між корупцією та шахрайством, спекулятивною поведінкою банків та виникненням банківської кризи (див. схему).

Запобігання посадовим злочинам передбачає впровадження узгодженої системи заходів політичного, економічного, соціального, організаційно-правового характеру, спрямованих на попередження появи передумов для скоєння таких злочинів, їх послаблення, нейтралізацію та усунення. На сьогодні, попри ухвалені рішення, на рівні вищих органів влади стратегія розвитку антикорупційної діяльності залишається у зародковому стані.

Банківська система України стала об’єктом апробації авторської методики оцінювання сприйняття корупції. За допомогою математичного апарату оцінювання ефективності механізмів протидії корупції, рівня та ймовірності сприйняття корупції ав-

торами було здійснено оцінку ефективності антикорупційної діяльності у банківському секторі України загалом та 25 окремих банках, серед яких державні, комерційні та банки з іноземним капіталом.

Як складова національної антикорупційної методики МА надає унікальну можливість не тільки для обчислення наявності та рівня корупції в банку і банківській системі в цілому, а й дає змогу виявити найбільш схильні до проявів корупції та уражені нею кластери, а в результаті – вжити заходів для мінімізації рівня корупції, розробити на основі отриманих даних ефективні стратегії запобігання корупційним діям та, зрештою, контролювати це негативне системне явище.

Антикорупційний математичний апарат було представлено та схвалено у Національній академії внутрішніх справ України на засіданні міжнародного круглого столу за участі представників Державної служби фінансового моніторингу, Національного банку України та іноземних представників з Німеччини, Латвії, Франції та інших країн; в Університеті банківської справи НБУ на міжнародному консиліумі за участі фахівців з антикризового управління Російської академії державної служби при Президенті Російської Федерації; в Національному університеті державної податкової служби України на міжнародній науково-практичній конференції за участі голови Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України та у присутності іноземних представників.

Згаданий антикорупційний математичний апарат став основою для створення рейтингової системи оцінювання корумпованості державних та комерційних банків, а також банків з іноземним капіталом.

ПРЕВЕНЦІЯ. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЧИННИКІВ І ФАКТОРІВ ВИНИКНЕННЯ КОРУПЦІЇ

У науковій літературі застосовуються різні підходи до систематизації чинників і факторів виникнення корупції. Авторами на основі досліджень учених, що займалися даною проблематикою, побудовано трирівневу таблицю факторів виникнення корупції (див. таблицю) [1]. До них належать державні (політичні, правові та криміналістично-правові, регуляторна узгодженість), економічні (макро- та мікроекономічні), соці-

Фактори виникнення корупції		
Фактори	Параметри	Індикатори
Державні	Політичні	Системні
	Правові	
	Криміналістично-правові	
	Регуляторна узгодженість	
Економічні	Макроекономічні	Стратегічні
	Мікроекономічні	
Соціальні	Транспарентність	Практичні
	Бюрократичний феномен	
	ІТ-глобалізація	
Культурно-історичні	Геополітичні	
Національні	Безпека	

альні (транспарентність, бюрократичний феномен, ІТ-глобалізація), культурно-історичні та національні.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

З аходи, спрямовані на боротьбу та запобігання проявам корупції, є невід'ємною складовою національних та міжнародних програм, рекомендацій та стратегічних пріоритетів. Вони входять до програм значної частини політичних партій, нагальність подолання корупційних проявів декларується при реалізації переважної більшості економічних реформ. Саме тому автори наголошують на потребі впровадження методів точного оцінювання корупції та ефективності механізмів її подолання, що дасть можливість оперативно скоригувати стратегічний план з мінімізації ризиків корупції, превенції та контролю складно структурованого явища корупції як на державному рівні, так і на рівні кожної зі складових суспільного життя.

Одним із центральних елементів ефективної системи запобігання та протидії корупції є науковий супровід державної антикорупційної політики, що передбачає організацію наукових досліджень з даної проблематики, систематизацію наявних та розробку нових пропозицій, наукових методик і рекомендацій, раціональне їх впровадження у практику, прогнозування та науковий аналіз ефективності застосування форм і методів протидії корупції. Чи матиме найближчим часом антикорупційна діяльність таке забезпечення, залежить не так від науковців, як від політичного рішення влади, котра і визначає антикорупційну політику держави.

У процесі формування антикорупційної політики органам державної влади та місцевого самоврядування

доцільно підтримувати постійну взаємодію з компетентними науковими установами та фаховими науковцями. Також треба активно залучати останніх до консультування, проведення експертизи, моніторингу, аналізу та реального впровадження антикорупційних заходів.

Література

1. *Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії. Зелена книга державної політики* / С.В.Дрбюмов, Ю.Г.Кальниш, Д.Б.Клименко, Г.О.Усатий, Л.М.Усаченко (за редакцією Ю.Г.Кальниша). — К.: Пріоритети, 2010. — 88 с.
2. Кальман О.Г. Деякі питання методики оцінки ефективності антикорупційної діяльності // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. — 2008. — № 18.
3. *Корупція в Україні — не політика: Монографія* / Журавський В.С., Михальченко М.І., Михальченко О.М. — К.: Фенікс, 2007. — 408 с.
4. Мейтус В.Ю. *Коррупция. Экономический и информационный анализ*. — К.: Нора-принт, 2003. — 258 с.
5. Мельник М.І. *Корупція — корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії)*. — К.: Юридична думка, 2004. — 400 с.
6. *Офіційне Інтернет-представництво Міжнародної недержавної організації боротьби з корупцією та дослідження питань корупції у світі* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.transparency.org/>.
7. *Офіційне Інтернет-представництво Президента України* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.
8. *Офіційне Інтернет-представництво Міжнародної консалтингової організації "Vitalitет"* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.wix.com/vitalitat/ua>.

Практичні питання банківської діяльності

Банкам фактично забороняється в односторонньому порядку змінювати умови укладених із клієнтами договорів, зокрема збільшувати розмір процентної ставки за кредитом. Проте у деяких випадках, передбачених законом, все ж допускається підвищення банком процентної ставки за кредитом. Яким чином?

Згідно зі статтею 55 Закону України “Про банки і банківську діяльність” відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком. Частиною четвертою статті 55 Закону України “Про банки і банківську діяльність” встановлено заборону банкам в односторонньому порядку змінювати умови укладених із клієнтами договорів, зокрема збільшувати розмір процентної ставки за кредитними договорами, за винятком випадків, встановлених законом.

Згідно зі статтею 1056-1 Цивільного кодексу України кредитним договором повинен бути визначений тип процентної ставки – фіксована чи змінювана. Визначення такого типу, а також розміру процентів та порядку їх сплати залежать від кредитного ризику, наданого забезпечення, попиту й пропозицій, які склалися на кредитному ринку, строку користування кредитом, розміру облікової ставки та інших факторів.

Слід мати на увазі, що фіксована процентна ставка є незмінною протягом усього строку кредитного договору, її розмір не може бути збільшено банком в односторонньому порядку, а умова договору щодо права банку змінювати цей розмір в односторонньому порядку є нікчемною.

У разі застосування змінюваної процентної ставки кредитор самостійно зобов’язаний зменшувати та має право збільшувати процентну ставку (з урахуванням обов’язкового визначення у кредитному договорі максимального розміру її збільшення) відповідно до умов, із періодичністю і в порядку, встановленими кредитним договором. Про зміну процентної ставки кредитор повинен письмово повідомити позичальника, поручителя та інших зобов’язаних за договором осіб не пізніше як за 15 календарних днів до дати, з

якої застосовуватиметься нова ставка. Порядок розрахунку змінюваної процентної ставки із застосуванням погодженого сторонами індексу встановлюється в кредитному договорі, при цьому такий порядок розрахунку повинен давати змогу точно визначити розмір процентної ставки за кредитом на будь-який момент часу протягом строку дії кредитного договору. Зміна встановленого кредитним договором порядку розрахунку змінюваної процентної ставки без згоди позичальника не допускається.

Отже, у кредитному договорі повинен бути визначений спосіб повідомлення позичальника щодо підвищення процентної ставки за кредитом. Слід урахувати, що згідно з частиною 3 статті 653 Цивільного кодексу України у разі зміни договору зобов’язання змінюється з моменту досягнення домовленості про зміну договору, якщо інше не встановлено договором чи не обумовлено характером його зміни. Якщо сторони досягли домовленості та уклали кредитний договір, в якому передбачили умови підвищення процентної ставки, то вони мають виконуватись, а момент досягнення домовленості вважається таким, що настав. Тобто спочатку відбувається зміна процентної ставки, після чого сторони повинні діяти у визначений кредитним договором спосіб: або підписати додатковий договір щодо підвищення процентної ставки, або кредитор має надіслати повідомлення щодо підвищення процентної ставки за кредитом, а позичальник – отримати повідомлення та, відповідно, прийняти пропозицію. У повідомленні повинно бути зазначено новий розмір процентної ставки, а також дата, з якої проценти за кредитом нараховуватимуться за новою процентною ставкою.

Як відомо, з метою погашення боргу юридичної чи фізичної особи на її кошти та інші цінності, які знаходяться на рахунках і вкладах чи на зберіганні в банках або інших фінансових установах, накладається арешт. Проте бувають випадки, коли у документі на арешт допущено помилки. Як же дії має здійснити банк щодо виконання документа про арешт коштів, який містить помилки?

Згідно зі статтею 59 Закону України “Про банки і банківську діяльність” арешт на кошти та інші цінності юридичних і фізичних осіб, що знаходяться в банку, здійснюється виключно за постановою державного виконавця чи за рішенням суду про стягнення коштів або накладення арешту в порядку, встановленому законом.

Так, статтею 57 Закону України “Про виконавче провадження” встановлено, що арешт майна боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення і може накладатися державним виконавцем, зокрема шляхом винесення постанови про арешт коштів та інших цінностей боржника, що знаходяться на рахунках і вкладах чи на зберіганні в банках або інших фінансових установах.

Боржником, як зазначено в статті 8 Закону України “Про виконавче провадження”, є фізична або юридична особа, визначена виконавчим документом. При цьому статтею 18 цього ж Закону встановлено вимоги до виконавчого документа, згідно з якими у такому документі серед іншого повинно бути зазначено повне найменування й місцезнаходження (для юридичних осіб) або ім’я (прізвище, власне ім’я та по батькові за наявності) та місце проживання чи перебування (для фізичних осіб) боржника тощо, тобто дані, які ідентифікують боржника.

Отже, невідповідність найменування або імені боржника, які вказані у документі про арешт, найменуванню та імені клієнта банку, помилка в номері рахунку свідчать, що клієнт банку, на кошти якого накладається арешт, не є боржником за цим документом про арешт або не має в цьому банку рахунку, тому банк повинен повернути такий документ про арешт коштів без виконання на підставі статті 1074 Цивільного кодексу України.

Нині в Україні заборонене надання (отримання) споживчих кредитів у іноземній валюті. Проте передбачена можливість продовження строку погашення фізичною особою такого кредиту. Яким чином це здійснюється?

Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відно-

син між кредиторами та споживачами фінансових послуг”, що набрав чинності з 16.10.2011 р., стаття 11 Закону України “Про захист прав споживачів” доповнена нормою, яка забороняє надання (отримання) споживчих кредитів у іноземній валюті на території України.

Отже, надання (отримання) споживчих кредитів у іноземній валюті після 16.10.2011 року, в тому числі у формі кредитних ліній, кредиту овердрафт тощо, буде порушенням вимог законодавства України.

Водночас частиною 12 статті 11 Закону України “Про захист прав споживачів” кредитором надано право проводити за погодженням зі споживачем реструктуризацію заборгованості за договором про надання споживчого кредиту, в тому числі в іноземній валюті, а також встановлено способи проведення реструктуризації. Одним із таких способів є продовження строку договору з урахуванням обмежень, що діють у банках, та обставин щодо фінансового стану позичальника.

Таким чином, реструктуризація заборгованості споживача за договором про надання кредиту в іноземній валюті шляхом продовження строку договору не буде порушенням законодавства, якщо при цьому не відбуватиметься додаткове кредитування в іноземній валюті.

Як здійснюється відкриття рахунків клієнтам банку, які не виконали вимоги Закону України “Про акціонерні товариства” щодо приведення статутів та внутрішніх положень у відповідність із цим законом?

Відповідно до статті 1067 Цивільного кодексу України банк зобов’язаний укласти договір банківського рахунку з клієнтом, який звернувся з пропозицією відкрити рахунок на оголошених банком умовах, що відповідають закону та банківським правилам. Водночас чинне законодавство встановлює певні вимоги щодо необхідності ідентифікації клієнта, від виконання яких залежить можливість відкриття банківського рахунку.

Так, стаття 64 Закону України “Про банки і банківську діяльність” зобов’язує банк ідентифікувати відповідно до законодавства України клієнтів, які відкривають рахунки в банку. Порядок проведення ідентифікації та відомості, які при цьому мають бути з’ясовані, визначені статтею 9 Закону України “Про запобігання та проти-

дію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму”.

Ідентифікація здійснюється банком на підставі поданих офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій та щодо юридичних осіб передбачає зокрема встановлення їх повного найменування, місцезнаходження, з’ясування відомостей про органи управління та їх склад.

Пунктом 3.2 глави 3 Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492, передбачено, що юридична особа для відкриття їй рахунку подає до банку зокрема копію належним чином зареєстрованого установчого документа (статуту / засновницького договору / установчого акта / положення).

Пункт 5.2 розділу V Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 14.05.2003 р. № 189, зобов’язує банк до встановлення ділових відносин із клієнтом пересвідчитися в чинності поданих ним або його довіреною особою документів та відповідності їх вимогам законодавства України.

Як відомо, після прийняття Закону України “Про акціонерні товариства” такі товариства створюються як публічні або приватні замість відкритих і закритих акціонерних товариств. Відповідно до пункту 5 розділу XVII “Прикінцеві та перехідні положення” цього закону статuti і внутрішні положення акціонерних товариств, створених до набрання ним чинності, підлягають приведенню у відповідність із нормами названого вище Закону не пізніше, ніж протягом двох років із дня набрання ним чинності, тобто до 30 квітня 2011 року. Приведення діяльності акціонерних товариств у відповідність до вимог Закону “Про акціонерні товариства” проводиться через процедуру державної реєстрації змін до установчих документів акціонерного товариства, пов’язаних зі зміною найменування акціонерного товариства.

Таким чином, враховуючи викладене, банки при відкритті рахунків акціонерним товариствам, які не виконали відповідних вимог Закону України “Про акціонерні товариства”, повинні, відповідно до законодавства, зокрема статті 10 Закону України

“Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму”, відмовитися від встановлення ділових відносин.

Яким чином здійснюється повернення фізичними особами — резидентами коштів, розміщених на власних рахунках за кордоном?

Відповідно до статті 5 Декрету Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання та валютного контролю” фізичні особи-резиденти мають право розміщувати валютні цінності на рахунках і укладах за межами України на підставі індивідуальної ліцензії Національного банку України, за винятком, зокрема, відкриття ними рахунків у іноземній валюті на час їх перебування за кордоном.

Згідно з приписом Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 14.10.2004 р. № 485, не пізніше наступного робочого дня після дня закінчення строку дії ліцензії залишок коштів на рахунку підлягає поверненню резидентом в Україну, зокрема шляхом перерахування на власний рахунок, відкритий в уповноваженому банку.

Порядок зарахування коштів у іноземній валюті на рахунки банку та бенефіціарів визначений главою 4 Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів у іноземних валютах та банківських металах, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28.07.2008 р. № 216. Згідно з цим порядком у разі надходження на користь фізичної особи коштів у іноземній валюті з-за кордону банк перевіряє прізвище, ім’я та номер рахунку фізичної особи, яка не здійснює підприємницької діяльності та якій у банку відкрито рахунок. Зарахування коштів на поточний рахунок фізичної особи здійснюється після з’ясування банком відсутніх/неточних реквізитів у повідомленні в порядку та в строки, визначені внутрішніми положеннями банку. При цьому повернення платникові переказаних на користь фізичної особи-резидента з-за кордону коштів згідно з пунктом 22.6 статті 22 Закону України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” та вказаним

вище положенням передбачене лише в разі неможливості встановлення банком отримувача коштів.

Режим рахунку фізичної особи-резидента в іноземній валюті, визначений пунктом 7.12 Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492, передбачає зарахування на поточний рахунок фізичної особи-резидента валюти, переказаної ним із власного рахунку за кордоном, причому таке зарахування валюти не обмежується необхідністю подання до банку індивідуальної ліцензії на розміщення коштів на рахунок за межами України.

Отже, неподання до банку індивідуальної ліцензії на розміщення коштів на рахунках за межами України не є підставою для відмови фізичній особі-резиденту в зарахуванні коштів, переказаних із-за кордону, на рахунок цієї особи.

Водночас якщо у банку виникають підозри щодо законності джерел походження коштів, які перераховуються з-за кордону на користь фізичної особи-резидента, він як суб'єкт первинного фінансового моніторингу має вчиняти дії, передбачені Законом України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму”, а саме — ідентифікувати осіб, що проводять фінансову операцію, з'ясувати можливість віднесення її до фінансової операції, що відповідно до цього закону підлягає фінансовому моніторингу та повідомити спеціально уповноважений орган з питань фінансового моніторингу про осіб, що здійснюють зазначену фінансову операцію, та її характер.

Які дії має здійснити банк щодо відкриття рахунку клієнту, стосовно майна якого існує публічне обтяження?

Відповідно до статті 6 Закону України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” у разі відкриття рахунку клієнтом, щодо якого існує публічне обтяження рухомого майна, накладене державним виконавцем, банк зобов'язаний зупинити видаткові операції з такого рахунку на суму обтяження та повідомити державного виконавця про відкриття рахунку таким клієнтом.

У свою чергу пункт 1.17 Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в

національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22, вимагає від банку зупинити видаткові операції за рахунком клієнта, щодо якого в цьому банку є публічне обтяження рухомого майна, накладене державним виконавцем, на суму такого обтяження.

Таким чином, статтею 6 Закону України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” врегульовані дії одного й того ж банку у разі відкриття у ньому нового рахунку його клієнтом, щодо якого в цьому банку існує публічне обтяження рухомого майна, накладене державним виконавцем.

Як має діяти банк у разі надходження документа про арешт та/або примусове списання коштів, які обліковуються на поточних рахунках за спеціальним режимом їх використання?

Статтею 21 Закону України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням” заборонено здійснювати стягнення страхових коштів, що обліковуються на окремому поточному рахунку, відкритому страхувальником — роботодавцем, на підставі виконавчих документів та інших документів, за яким здійснюється стягнення.

Таким чином, має місце заборона здійснювати стягнення коштів, проте відсутня заборона накладення арешту на кошти, що обліковуються на рахунках зі спеціальним режимом використання. Відповідно до норм Закону України “Про виконавче провадження” державний виконавець приймає рішення про арешт коштів, але не має права стягнути їх із цих рахунків, а отже, і сенс арешту як способу забезпечення вимог повністю втрачається.

Норми, які зумовлюють спеціальний режим використання поточних рахунків та забороняють накладення арешту і стягнення з них коштів, містяться також у законах України “Про електроенергетику” та “Про засади функціонування ринку природного газу”.

У свою чергу, виконання приписів заборони щодо стягнення коштів суттєво ускладнюється низкою інших норм законодавства. Так, відповідно до статті 124 Конституції України судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України. У статті 1071 Цивільного кодексу України за-

значається, що грошові кошти можуть бути списані з рахунку клієнта без його розпорядження на підставі рішення суду, а також у випадках, установлених законом чи договором між банком і клієнтом.

Згідно зі статтею 59 Закону України “Про банки і банківську діяльність” постанова державного виконавця чи рішення суду про стягнення на кошти, які знаходяться на рахунках юридичних чи фізичних осіб, підлягають негайному й безумовному виконанню, за винятком випадків уведення мораторію відповідно до цього закону. Таким чином, існує колізія, яка полягає у тому, що дотримання вимог законів, які встановлюють порядок використання коштів із поточних рахунків зі спеціальним режимом використання, не узгоджуються з приписами вищевказаних статей Конституції України, Цивільного кодексу України та Закону України “Про банки та банківську діяльність”.

Слід також зауважити, що статтею 34 Закону України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” відповідальність за обґрунтованість примусового стягнення покладена на стягувача, який має відшкодувати платнику шкоду, завдану внаслідок необґрунтованого примусового списання, а пункт 5.5 Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22, не передбачає подання банку виконавчого документа, на підставі якого оформлено платіжну вимогу щодо списання коштів.

Підсумовуючи викладене, можемо дійти висновку про наявність у банку правових підстав для виконання документів про арешт та примусове списання коштів, що обліковуються на поточних рахунках зі спеціальними режимами, які винесені державними виконавцями на підставі рішення суду. У разі звернення стягнення на кошти, які обліковуються на окремих поточних рахунках, на підставі інших виконавчих документів банк має право повернути їх без виконання.

Отже, слід зауважити, що порушене питання потребує чіткішого врегулювання на законодавчому рівні.

Матеріали на замовлення журналу “Вісник НБУ” підготовлено співробітниками Юридичного департаменту Національного банку України.

Нотатки з конференції/

Президія Міжнародної науково-практичної конференції.

Міцна фінансова система забезпечить Україні гідну позицію на глобальному ринку

Упродовж семи років у Львівському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України науковці розробляють пропозиції щодо поліпшення функціонування вітчизняної фінансової системи в рамках Міжнародної науково-практичної конференції “Інтеграція України в європейський та світовий фінансовий простір”. Практичним результатом цього наукового симпозіуму є впровадження рекомендацій у роботу державних інституцій та фінансово-кредитних установ. У цьому році VII конференція, що відбулася 20–22 червня, зібрала чимало знаних науковців, банкірів-практиків та економістів, загалом – понад 140 осіб.

Поректор з наукової роботи Університету банківської справи НБУ **Анжела Кузнєцова** привітала всіх учасників і зазначила, що рік у рік рівень та практичні результати наукового форуму зростають.

Анжела Кузнєцова.

У роботі конференції взяли участь працівники Національного банку України, науковці та викладачі УБС НБУ, Науково-навчального комплексу “Економосвіта”, Інституту регіональних досліджень НАН України, Тернопільського національного економічного університету, Львівської комерційної академії, Луцького національного технічного університету, Національного університету “Львівська політехніка”, Львівської державної фінансової академії Міністерства фінансів України, Поліського державного університету Національного банку Республіки Білорусь, Фінансового університету при уряді Російської Федерації, Університету прикладних наук Дойче Бундесбанку (Німеччина), Університету економічного у Вроцлаві, Університету економічного у Кракові, Державної вищої технічно-економічної школи ім. Б.Маркевича у Яросла-

ві (Польща), а також представники Національного банку Польщі та Центрального банку Російської Федерації.

Під час пленарного та секційних засідань науковці обговорили актуальні проблеми функціонування сучасної фінансової системи у глобальному масштабі, на європейському та локальному рівнях. Загалом у роботі конференції взяли участь 40 докторів наук, 12 академіків, понад 80 кандидатів наук, 50 молодих учених. Делегація іноземних учасників становила 30 осіб, що представляли 16 закордонних наукових закладів та установ.

Микола Вознюк.

раді нашим гостям, розраховуємо на вашу активність у розгляді внесених до програми питань. Переконалий, що результати нашої спільної роботи будуть вагомими, конкретними та значущими для практичної реалізації”, — підкреслив він.

Перший заступник голови Львів-

Богдан Матоліч.

ської обласної державної адміністрації **Богдан Матоліч** у доповіді “Розвиток інновацій та залучення інвестицій в економіку регіону” окреслив сучасний стан та перспективи соціально-економічного роз-

витку Львівщини. Основні пріоритети — розвиток базових галузей економіки області, зокрема агропромислового комплексу, машинобудування, енергетики, а також збереження та поліпшення стану навколишнього зовнішнього середовища. В області розроблено 12 спеціальних програм. Важливим пріоритетом є підвищення соціальних стандартів у рамках соціальних ініціатив Президента України та відповідних обласних програм.

Актуальними питаннями соціально-економічного розвитку також є зменшення диспропорцій у розвитку різних територій регіону та малих міст, збереження історико-культурної спадщини. У Львівській області вперше застосовано механізми стимулювання економічного розвитку територій. У 2012 році з Державного фонду регіонального розвитку Львівщина отримує два транші: перший (44 млн.

грн.) та другий (19 млн. грн.), які мають цільове призначення для фінансування та введення в експлуатацію соціально-культурних об'єктів. Також триває інтенсивний пошук інших фінансових джерел, зокрема область залучає короткотермінові позики у Держказначейства.

Географічне розташування Львівщини спонукає до активного налагодження міжрегіонального та транскордонного співробітництва з найближчими сусідами, іноземні інвестиції є важливою складовою економічного розвитку області.

Директор Інституту регіональних досліджень НАН України, доктор економічних наук, професор **Василь Кравців** зауважив актуальність проведення плідної дискусії в рамках наукового форуму з метою обміну думками, напрацювання нових ідей та розробки рекомендацій щодо перспектив інтеграції України до світової фінансової системи. За його словами, обираючи оптимальний вектор інтеграції, необхідно насамперед враховувати національні інтереси, а також те, що нині європейський та глобальний фінансові ринки перебувають у хворобливому стані.

Отже, необхідно аналізувати ймовірні наслідки та ризики такої інтеграції. Можливо, доцільніше розбу-

Виступи доповідачів пленарного засідання викликали живий інтерес учасників конференції.

довувати фінансовий ринок за кращими зразками в Україні, й уже з позиції сильного партнера налагоджувати інтеграційні взаємозв'язки.

Ці питання є актуальними, дискусійними й потребують належного

обговорення та опрацювання. Важливим напрямом також є розвиток внутрішньої фінансової системи, яка складається з фінансових підсистем регіонів, місцевих громад. Нагальним питанням є забезпечення фінансової самодостатності територіальних громад, 90% яких в Україні дотаційні. Наукового обґрунтування потребують підходи до зміцнення місцевих бюджетів шляхом проведення адміністративно-територіальної реформи, наголосив учений.

Олег Варешук.

Заступник начальника управління Національного банку України у Львівській області **Олег Варешук** окреслив стан розвитку фінансової системи Львівщини. Доповідач підкреслив, що банківська система України є активним учасником європейських та глобальних інтеграційних процесів. Нині впроваджується найсучасніша система роботи з готівкою, банківська система також є локомотивом упровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Банки Львівщини поступово відновлюють ділову активність. За останні півтора року зросла кількість діючих банківських установ — на 1 червня 2012 року їх було 1 173. При цьому безбалансових відділень стало більше на 115 установ, їх в області є 1 149, а кількість балансних відділень зменшилася майже втричі й становить 19 установ. Це свідчить про консолідацію банківського бізнесу Львівщини.

Інтенсивно зростає ресурсна база банків: у 2011 році обсяг зобов'язань за залученими коштами зріс на 8%, а за 5 місяців 2012 року зростання цього показника становило 5.5%. На початок червня загальний обсяг зобов'язань за залученими коштами становив близько 20 млрд. гривень. У структурі залучених коштів зростає частка коштів фізичних осіб, яка вже сягнула 82%. Із загального обсягу залучених коштів частка зобов'язань у валюті становить 55%. У цьому році середньозважена вартість строкових депозитів поступово зменшується, у травні вона становила 16% річних. Одночасно зростає середньозваже-

ний термін залучення строкових депозитів. Якщо наприкінці 2011 року він не перевищував 6 місяців, то у травні 2012 року становив понад 8 місяців. Це свідчить про поступове відновлення довіри до банківської системи.

Впродовж минулого року обсяг вимог за наданими у Львівській області кредитами зріс на 2%, а з початку нинішнього року — лише на 0.3% і на початок червня становив майже 17 млрд. гривень. Середньозважений термін розміщення кредитів є стабільним і становить близько 10 місяців у національній валюті та понад два роки в іноземній. Вартість кредитів поступово зменшується — у грудні 2010 р. вона становила 21% річних, а у травні цього року — 18%. Змінюється валютна структура кредитного портфеля на користь гривні: за останні півтора року частка вимог за кредитами у гривні зросла із 42 до 56%. Львівщина також є однією з областей, в якій обсяг вимог за кредитами з початку року не зменшився.

За словами Олега Варешука, перебіг світових соціально-економічних процесів має вельми значний вплив на господарську діяльність окремих держав. Процес інтеграції економіки України до глобальної системи є складним і потребує постійного моніторингу можливих ризиків щодо втрати фінансової стійкості. Нехтування необхідністю таких досліджень на рівні підприємств та органів державного управління може зумовити виникнення кризових явищ. Одночасно на регіональному рівні є чимало питань, вирішення яких місцевими органами влади у співпраці з науковцями та бізнесменами дало б змогу активізувати людський потенціал та прискорити розвиток економіки.

Здіслав Сокаль.

Заступник голови правління Національного банку Польщі **Здіслав Сокаль** у доповіді "Місце та роль центрального банку у фінансовій системі" проаналізував ключові аспекти проведення грошово-кредитної політики регулятором у сучасних умовах.

Оскільки жодна країна не може бути поза процесом глобального еконо-

мічного розвитку, всі небезпеки та ризики світового фінансового ринку є актуальними для кожної країни. Презентуючи власний погляд на стан ринку та зміни, які відбуваються, доповідач зауважив, що в останні роки перед кризою у США найбільші компанії та банки, котрі збанкрутували під час кризи, мали чудові показники, індекси та рейтинги. Це дає підстави для висновку, що такі дані й рейтинги насправді є сумнівними. У сучасному світі змінюються економічні лідери, адже економіка Японії поступилася другим місцем у світовому рейтингу економіки Китаю. В Азії формуються нові потужні економічні центри. Чимало африканських країн активно поліпшують інвестиційну привабливість, перебираючи на себе значні інвестиційні потоки. У Європі відбувається розмежування між розвинутими північними країнами, що є провайдерами економічного зростання, та південними країнами, котрі мають суттєві бюджетні проблеми і гострий дефіцит платоспроможності. Ці ризики потенційно можуть спричинити у перспективі значні ускладнення, адже ринки негативно сприймають сучасну ситуацію в єврозоні.

Економіка США поступово відновлює зростання, але варто пам'ятати, що це ринок, для якого притаманні масові банкрутства, а дефіцит бюджету США становить від 70 до 80%. У Європі, порівняно з 2009 роком, є незначне економічне зростання, але якісного поліпшення немає.

Нині всіх найбільше цікавить майбутнє. Щодо єврозони, то прогнози — переважно негативні, а для економіки США прогнозують позитивну динаміку. Більшість експертів також вважає можливим кон'юнктурний "перегрів", в Азії це може спричинити розгортання нової кризи. Особливо масштабною вона стане, якщо епіцентром буде Китай. Доповідач акцентував увагу на значенні монетарної, курсової, фінансової та інформаційної політики як основних складових належного функціонування фінансового ринку. Перші три елементи створюють умовний трикутник.

Монетарна політика належить до компетенції центрального банку, фінансова — уряду. Курсова політика є, якщо країна має власну валюту, якщо ж вона входить до певного валютного об'єднання, то її немає. Основні цілі монетарної політики — утримання стабільних цін, контроль інфляції, або інфляційне таргетування, здій-

снення операцій на відкритому ринку, акумулювання обов'язкових резервів на рахунках центрального банку. Особливим інструментом монетарної політики є облікова відсоткова ставка, яка або заохочує, або зупиняє інвесторів. У Польщі вона становить 4.75%, у єврозоні — близько 1%, у США — 0.25%.

Фінансова політика має контролювати максимальний розмір державного боргу та дефіцит бюджету. У Польщі, наприклад, розмір державного боргу законодавчо обмежений на рівні 50–55%. Результатом фінансової політики є зростання або уповільнення економічного зростання.

Курсова політика має на меті забезпечення збалансованого курсоутворення. Гнучкий (плаваючий) курс — дієвий інструмент, який іноді видається болючим, але є надзвичайно корисним. При цьому можливими є технічні (обмеження спекуляцій на високих рівнях курсу чи його різких спадах) та вербальні (відповідні заяви представників регулятора) валютні інтервенції на ринку.

Основні складові інформаційної політики для центрального банку — це комунікативна стратегія, добросовісність, передбачуваність і правдивість інформації, контроль над каналами її розповсюдження.

Наріжним елементом також є незалежність центрального банку. На переконання доповідача, вельми значущою складовою активів центрального банку на сучасному етапі є золотовалютні резерви, які забезпечують позитивну оцінку країни. Найважливіші складові управління резервами — це безпечність та ліквідність, яка в критичній ситуації дає змогу швидко й ефективно впливати на ринкову ситуацію. Ключовим показником також є відношення короткотермінової заборгованості країни щодо її золотовалютних резервів. Якщо резерви достатні, це дає змогу швидко погасити короткотермінову заборгованість.

У фаховому середовищі є актуальне питання: чи центральний банк має бути кредитором останнього шансу, чи він має реагувати миттєво і наповнювати ринок грошима, що характерно, наприклад, для Європейського центрального банку? Альтернативне рішення — обмеження активності на фінансовому ринку, а також стримування таких класичних виробничих чинників, як земля, праця, капітал, ноу-хау, і як результат — відповідне економічне уповільнення. Це може

призвести до економічної рецесії глобального масштабу.

Отож, ця дилема є дискусійною, й однозначної відповіді щодо оптимального підходу до її вирішення досі немає. Проте в такій ситуації прекрасний шанс залучити інвесторів мають країни з ринками, що розвиваються, зокрема, Україна та Польща, тому варто ним скористатися. Іноді необхідно приймати складні та непопулярні рішення, але вони дадуть позитивні результати, наголосив доповідач.

Проректор з наукової роботи Львівської комерційної академії, доктор економічних наук, професор

Віктор Шевчук.

Віктор Шевчук запропонував до уваги учасників конференції доповідь *"Монетарні чинники післякризового гальмування інфляції в Україні, 2010–2011 рр."*. За словами науковця, монетарні чинники

є основними в природі інфляції в Україні, хоча зв'язок між пропозицією грошової маси та інфляцією є дещо слабшим, ніж у 1990-х роках. Не заперечуючи позитивного антиінфляційного впливу значного урожаю аграрної продукції в 2011 році, можемо констатувати, що найважливішими чинниками гальмування інфляції є, по-перше, послідовне обмеження пропозиції грошової маси Національним банком, що засвідчило виразні монетаристські акценти, а по-друге, забезпечення стабільності гривні, що дає змогу відкласти інфляційні ефекти. Якщо у 2002–2008 рр. відбувалося "накачування" економіки грошима і водночас зростала інфляція, то у 2011 році сталося "затиснення" грошової маси, що відразу ж сповільнило цінову динаміку.

Віктор Шевчук наголосив, що поточна монетарна політика НБУ є фаховою, але постає питання: чи буде збережено рестрикційний тренд, чи ситуація зміниться? Якщо найближчим часом відбудеться значне вливання коштів в економіку, це може спричинити новий інфляційний сплеск з інтервалом у 5–7 місяців. Щодо кредитування економіки, то серйозні побоювання створює підвищення реальної відсоткової кре-

дитної ставки до 15% річних, що стало своєрідним побічним ефектом дуже стрімкого гальмування інфляції, яке не супроводжувалося пропорційним здешевленням кредитних ресурсів у номінальному вимірі. В європейських країнах ставки вдвічі нижчі. Лише в Бразилії рівень кредитних ставок ще вищий, але це специфічна економіка, в якій чимало усталених закономірностей не працюють. Зважаючи на об'єктивне "тяжіння" реальної процентної ставки до деякого рівноважного (або "природного") рівня, зауважимо, що є дві альтернативи — або інфляція зростає до рівня 10–12% у річному вимірі, або банкірам необхідно знижувати відсоткові ставки за кредитами до 7–8% річних. На основі циклічного аналізу доповідач зробив висновок про стабілізацію рівноважного тренду економіки України. За результатами аналізу інфляційної динаміки за трьома альтернативними моделями — націнки, монетарною та "розриву" доходу, також зроблено висновок про те, що основними інфляційними чинниками є вплив грошової маси та номінального ефективного обмінного курсу.

За словами доповідача, природа інфляції в Україні на 60% залежить від монетарної та соціальної політики, а на 40% — від цін енергоносіїв, урожаю тощо.

На основі моделі портфельного узгодження активів з обмеженою раціональністю (суть якої полягає в тому, що тривале підвищення показника монетизації економіки понад рівноважний стан є можливим без суттєвого підвищення рівня цін, але виключно у короткотерміновій перспективі — за рахунок того, що ринки деяких активів "зв'язують" зайву грошову масу) доповідач зробив прогноз. У 2007–2008 роках таким був ринок нерухомості, а у цьому році — ринок готівкової валюти. Модель передбачає, що така ситуація є тимчасовою, з часом економічні агенти набудуть раціональної поведінки і відбудеться перехід до рівноважної траєкторії, що передбачає звичний прямий зв'язок між грошовою масою та інфляцією.

За висновком доповідача, в Україні грошова маса є нейтральною щодо впливу на сальдо бюджету, але поліпшення сальдо бюджету є чинником збільшення пропозиції грошової маси, яка, зі свого боку, не реагує на інфляцію. Загалом структурні риси

вітчизняної економіки поки що унеможливають запровадження таргетування інфляції та перехід від фіксованого до гнучкого курсу.

Ректор Інституту економіки та антикризового управління Фінансового університету при уряді Російської Федерації, доктор економічних наук, професор **Антоніна Ряховська** презентувала доповідь

Антоніна Ряховська.

"Реалізація державних програм у мономістах Російської Федерації. Досвід, проблеми, напрями розвитку". В Росії до 1 січня 2012 року було 468 мономіст. Після перегляду методики їх кількість зменшилася до 333. У

цих містах мешкає близько 15 млн. осіб. Економіка, соціальна та життєва інфраструктура цих міст безпосередньо пов'язані з одним або двома підприємствами. Якщо ж вони втрачають фінансову стійкість, виникають дуже серйозні проблеми, що особливо загострилися під час фінансової кризи 2008 року.

З 2009 року в Росії реалізується комплекс заходів щодо модернізації діяльності або реструктуризації підприємств, які формують мономіста. Держава має на меті забезпечити їх стійкий розвиток, особливо на віддалених територіях. Програми диференційовані за різними джерелами фінансування, управління. Формуються комплексні взаємопов'язані організаційні зміни на всьому ланцюжку управління підприємствами, також розробляється алгоритм ухвалення погоджених рішень. Нині ефективність ухвалення та реалізації таких рішень є недостатньою. Система фінансової підтримки мономіст диференційована за трьома рівнями: федеральним, регіональним та муніципальним. Загалом механізм надання державної допомоги був змінений, основним показником нині є фінансовий стан підприємства.

Вчені Фінансового університету при уряді Російської Федерації послідовно вивчали причини криз підприємств в мономістах і систематизували отримані дані. На основі аналізу було розроблено новий підхід, відповідно до якого всі підприємства, залежно від їхнього фінансово-

го стану, диференційовано на 4 групи. Враховуючи приналежність до певної групи, щодо кожного підприємства розробили індивідуальний комплекс заходів. Також була сформована методика моніторингу фінансового стану підприємств, запропоновано систему оцінювання їх фінансової стійкості. Загалом усі підприємства також поділяють на два види: ті, що мають потенціал розвитку, і ті, що не мають такого потенціалу. Для останніх розробляються антикризові заходи. За словами доповідача, проблема мономіст є притаманною для багатьох промислово розвинутих країн. Зокрема, російські вчені вивчали досвід подолання аналогічних проблем у містах найбільшої промислової території Німеччини — Руру. Практика засвідчила, що для повної реалізації оздоровчих програм необхідні системний підхід та період часу в кілька десятиліть.

Важливою складовою цього процесу має бути соціальна відповідальність бізнесу. Оскільки в пострадянських країнах вона перебуває на низькому рівні, цей напрям потребує належної розробки. Власники підприємств у мономістах мають бути зацікавлені у виконанні соціальної місії. За будь-яких обставин держава зобов'язана ефективно контролювати діяльність підприємств та запобігати їх банкрутствам. Для ефективного контролю та моніторингу необхідно мати достовірну інформацію. Люди не повинні бути заручниками неефективного власника підприємства, у такому разі необхідно рекомендувати його заміну.

Завідувач кафедри фінансового аналізу і контролю Київського національного торговельно-економічного

Євген Мних.

університету, доктор економічних наук, професор **Євген Мних** представив доповідь *"Інтегровані системи інформаційно-аналітичного забезпечення фінансового менеджменту"*, в якій запропо-

нував алгоритми здійснення управлінських дій у сфері фінансового менеджменту з урахуванням специфіки розвитку бізнесу в Україні. Вчений

також наголосив, що у Львівському інституті банківської справи створені належні умови для розвитку науки й освіти. Наукова дискусія на основі теорії, практики та емпіричних матеріалів дає змогу науковцям не лише описувати, а й запропонувати ефективний інструментарій для менеджменту від мікро- до макрорівня.

Доповідач зауважив, що наукова місткість приросту вітчизняної економіки за останні 5 років становить 5–6%. У Франції – 70–77%, в Японії – 68–84%, у США – 72–74%. Важливою проблемою є рівень креативності економічного менеджменту. Нині суто технічна виконавська функція вже не є достатньою для реалізації успішних проектів.

Необхідно звернути увагу на прикладний аспект наукових досліджень, адже дуже часто в кандидатських та докторських дисертаціях актуальність визначається на основі змін у законодавстві або проведених реформ. Натомість справжня наука має не інтерпретувати вже задеклароване, а здійснювати пошук “шляху до істини”, тобто пізнання об’єктивних та суб’єктивних чинників розвитку економіки. Основна мета – це якість наукового результату. Він має бути впроваджений або

Микола Вознюк та Богдан Матолич підписують Меморандум про співробітництво.

реалізований, тоді на такі дослідження буде запит. В економіці актуальність дослідження визначається насамперед його практичною доцільністю. Наприклад, державне управління нерозривно пов’язане з нормативно-правовим регулюванням. У цій площині є політика та певні інтереси, які мають бути збалансовані з урахуванням результатів наукових досліджень. Законодавчі процеси мають ґрунтуватися на наукових висновках та розробках. “Доки ми не знатимемо правду про економічну ситуацію, доти не зможемо зробити належні висновки та якісний ривок”, – зауважив учений.

У рамках пленарного засідання конференції перший заступник голови Львівської обласної державної ад-

міністрації Богдан Матолич та директор Львівського інституту банківської справи УБС НБУ Микола Вознюк підписали Меморандум про співробітництво щодо реалізації програм соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку Львівської області. Основна мета цього документа – поглиблення співробітництва, зокрема підготовка та надання пропозицій у провадженні соціальних проектів та програм, проведення аналітичних досліджень, підготовка експертних висновків тощо.

Під час роботи конференції також працювало чотири секції та відбулося засідання міжнародного науково-методичного круглого столу “Формування програм підготовки магістрів в Україні та країнах ЄС”.

Головні висновки та пропозиції, апробовані на конференції щодо розвитку сфери фінансів та банківської системи України, надіслано на розгляд до Національного банку України, інших державних установ.

Людмила Патріцак,
Роман Підвисоцький,

“Вісник НБУ”.

Фото Владислава Горбатого.

Рецензія/

Банківська система у схемах і таблицях

С.А.Кузнецова, Т.М.Болгар, З.С.Пестовська. Банківська система: у схемах і таблицях: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2012. – 320 с.

Входження України у світовий економічний простір, глобалізація світової економіки та інтеграційні процеси, підвищений ризик, невизначеність і динамізм сучасної економічної ситуації в Україні та світі, питання надійності і стабільної фінансово безпечної діяльності банківської системи України, поява юридично відокремлених фінансових установ, у яких перетинаються інтереси багатьох зацікавлених сторін, зумовлюють необхідність підготовки кваліфікованих фахівців для проведення банківських операцій з питань залучення та запозичення грошових коштів, кредитування, виконання готівкових та безготівкових грошових розрахунків, проведення фінансового аналізу та контролю. Нова реальність, у якій нині функціонують банки, потребує врахування новітніх досягнень теорії і практики банківництва при підготовці фахівців.

Навчальний посібник “Банківська система: у схемах і таблицях” сприяє вирішенню одного з основних завдань, яке стоїть перед вищою школою, – формування необхідних теоретичних знань студентів і набуття практичних навичок із дисципліни “Банківська система”.

Створений доктором економічних наук, доцентом, завідувачем кафедри фінансів та банківської справи Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля *Світланною Кузнецовою*, кандидатом економічних наук, доцентом, завідувачем кафедри фінансів та банківської справи Кременчуцького інституту Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля *Тетяною Болгар* та старшим викладачем кафедри фінансів та банківської справи Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля *Зосєю Пестовською* навчальний посібник “Бан-

ківська система: у схемах і таблицях” є своєчасним та інноваційним для вищих навчальних закладів фінансово-економічного спрямування.

Його створено з урахуванням змін і доповнень у законодавчій та нормативній базі щодо банківської діяльності й діяльності Національного банку України, сучасних підходів до аналізу та банківської аналітики, принципів здійснення операцій, рекомендацій Базеля II та Базеля III, враховано досвід передових, економічно розвинутих країн, світовий досвід.

Посібник укладено згідно з вимогами навчальної програми з дисципліни “Банківська система” для студентів IV курсу напряму підготовки “Фінанси і кредит”.

Навчальний посібник є цілісним комплексом, що складається з 16 тем. У трьох із них автори розглядають загальні засади функціонування

банківської системи в економічному та організаційно-правовому аспекті, функціонування провідних банківських систем і центральних банків зарубіжних країн, питання правового статусу, структуру, функції та завдання Національного банку України, засади і методи проведення державної грошово-кредитної політики. Автори акцентують увагу на сучасних проблемах і актуальних питаннях діяльності Національного банку України, оцінюючи ефективність дій НБУ під час фінансових та економічних криз за роки незалежності України, що дасть змогу майбутнім банкірам і фінансистам усвідомити важливість регуляторної, наглядової та контрольної функцій центрального банку.

Наступні шість тем послідовно розкривають основи організації, порядок проведення та управління операціями банків із обслуговування платіжного обороту, пасивних операцій щодо залучення та запозичення коштів, активних операцій, у тому числі кредитування, операцій із надання й погашення окремих видів кредитів, операцій із цінними паперами та іноземною валютою.

У темі “Фінансовий аналіз діяльності комерційних банків” автори досліджують цілі, спрямованість, інструментарій, склад інформації для внутрішнього та зовнішнього аналізу діяльності банку, аналізу фінансового стану та фінансових результатів, ефективності діяльності. Слід зауважити, що досить складний та великий за обсягом матеріал авторам удалося подати в стислій і наочній формі, виклавши його схематично та у таблицях, надаючи приклади і порівняльні характеристики, визначаючи роль окремих факторів у ефективності діяльності банку. Велика увага приділена розгляду економічних нормативів регулювання діяльності комерційних банків, надана характеристика, методика розрахунку, нормативні значення та форми звітності банків.

У наступній темі “Банківська статистика” авторами розкрито методологічні засади статистики і статистичні показники, що використовуються в управлінні активами та пасивами банку, цінними паперами, в аналізі ліквідності, прибутковості, платоспроможності банку, а також кредитоспроможності його клієнтів, методики аналізу кредитної діяльності та банківських ризиків.

У навчальному посібнику подано також теми, які стосуються банків-

ського менеджменту, регулювання, нагляду та контролю банківської діяльності, розглянуто питання управління й організації систем контролю: внутрішній аудит, внутрішньобанківський контроль, системи аналізу якості активів і контролю за рівнем загального ри-

зику, системи контролю за діяльністю персоналу банку, порядок здійснення Національним банком України регулювання, нагляду та контролю діяльності банків другого рівня, розвиток міжнародного співробітництва у сфері регулювання банківської діяльності, особливості розробки стандартів Базельського комітету з питань банківського нагляду, фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності в Україні.

Зручність навчального посібника в тому, що автори подають важливий та актуальний матеріал окремими темами: “Фінансовий моніторинг банківської діяльності” та “Фінансова безпека банківської діяльності”. У першій темі увага акцентується на нормативно-правовій основі та організаційній структурі функціонування системи фінансового моніторингу в Україні; сутності й економіко-правовій характеристиці поняття “легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом”; типології засобів “відмивання грошей”, FATF як міжурядовий орган, який визначає стандарти та розробляє політику з метою боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

У темі “Фінансова безпека банківської діяльності” автори розкривають роль і місце фінансової безпеки банків у системі гарантування фінансової безпеки держави, характеризуються інструменти підвищення фінансової безпеки банків, надаються методичні основи використання фінансових методів та важелів у системі фінансової

безпеки банків. Відзначимо те, що інноваційною частиною матеріалу можна назвати розгляд і розміщення питань сутності й причин виникнення моральних ризиків та асиметрії інформації в банківській діяльності, види моральних ризиків та основні методи їх нейтралізації, моделі та методи оцінки рівня фінансової безпеки банків.

Головною особливістю посібника є те, що матеріал подано в зручній формі — у схемах, таблицях, графіках, рисунках, що допомагає викладачам більш наочно його подавати на лекціях, а студентам — ефективно засвоювати інформацію.

Одним із важливих моментів у навчанні є контроль, який допомагає визначити рівень набутих студентами знань, умінь і навичок та, за необхідності, в подальшому коригувати й поглиблювати процес підготовки. Цей аспект враховано у посібнику за допомогою включення наприкінці кожної теми запитань для самостійного контролю знань та списку рекомендованої літератури.

У зручній, доступній формі наведено формули для розрахунків та їх пояснення, структурно подано основні інформаційні джерела для аналізу фінансового стану банку, коефіцієнтного аналізу фінансових результатів банківської діяльності, дотримання основних економічних нормативів.

У навчальний посібник включено також матеріали, за якими студент має змогу проаналізувати в динаміці показники процентних ставок рефінансування, нормативи обов'язкового резервування, балансові звіти, грошову базу та інші показники діяльності банківської системи України (2005–2011 рр.).

Додатки у посібнику є актуальними, оскільки матеріали, а саме: основні показники, результати діяльності банків України, динаміка значень економічних нормативів по банківській системі України надаються в динаміці, включаючи 2011 рік.

Конкретизований, науково систематизований та доступно викладений матеріал навчального посібника “Банківська система: у схемах і таблицях” робить його ефективним і сучасним засобом підготовки та поглиблення знань студентів, науковців, фахівців банківської справи.

Іван Сало,

доктор економічних наук,
професор кафедри банківської справи
Української академії банківської справи
Національного банку України.

Нотатки з конференції/

Зміцнення безпеки банків як відповідь на нові виклики і загрози

10–11 липня 2012 року в Києві у приміщенні секретаріату Організації за демократію та економічний розвиток ГУАМ відбулася I Міжнародна конференція “Банківська безпека: проблеми і рішення”. Конференція, організована журналом “Банкір”, зібрала близько 100 учасників з України, Росії, Білорусі, Молдови, Латвії, Азербайджану: експертів, представників вітчизняних та іноземних банків (переважно керівників банківських служб безпеки), підприємств та організацій, які виробляють і реалізують продукцію чи послуги у сфері безпеки.

Банківська безпека — проблема завжди актуальна, останнім часом вона набула першочергового значення для всього світу. Адже стабільність банківської системи — це основа надійності держави, ефективної роботи підприємств, добробуту населення. Поняття банківської безпеки охоплює надзвичайно широке коло компонентів: це і фінансова стійкість, управління ризиками, захист інформації, трансакцій, протистояння кіберзлочинності і шахрайству, це також фізичний захист банківських відділень та інкасаторів від збройних пограбувань, різноманітні технічні системи охоронної сигналізації, відеоспостереження, протипожежного обладнання тощо. Усе це широке коло тем і намагалися охопити учасники дводенної конференції. Вони прагнули обговорити нагальні проблеми, в процесі дискусій знайти прийнятний баланс інтересів банків, держави, виробників та постачальників банківського обладнання і технологій у сфері безпеки та захисту, сприяти розробці комплексної системи захисту фінансових установ, залучити кращий банківський досвід, а також новітні технологічні й технічні розробки.

“Було б наївно сподіватися, що конференція зможе вирішити всі порушені проблеми, — зазначив на відкритті конференції голова оргкомітету, головний редактор журналу “Банкір” **Олег Капралов**, — але все-таки оптимізм спроба хоча б окреслити великий масив неврегульованих моментів: законодавчих, нормативних, технічних”.

Упродовж двох днів роботи конференції відбулося кілька тематичних сесій: “Економічна безпека”, “Інформаційна безпека”, “Протидія шахрайству у фінансових структурах. Безпека

трансакцій”, “Технічні засоби захисту. Фізичний захист”, “Страховання ризиків банківської діяльності”. Загалом було заслухано 28 доповідей.

Уже на початку конференції її учасники відзначили позитивні тенденції останніх кількох років у сфері безпеки і насамперед у законодавчому та

Учасники конференції дискутували за круглим столом.

нормативно-правовому забезпеченні цього важливого сегмента фінансового сектору економіки. Водночас залишається ціла низка гострих та актуальних питань, вирішення яких, на думку доповідачів, привело б до формування фінансово стійкої і справді безпечної банківської системи. Серед них — недопрацювання в створенні профільних стандартів, що регламентують нормативи безпеки, вузьковідомчі інтереси деяких структур, котрі регулюють ринок, відсутність єдиної державної політики у сфері захисту інтересів та гарантування безпеки як банківської системи, так і її клієнтів. Виправити ситуацію може і повинен відкритий діалог усіх зацікавлених сторін з метою вироблення спільних підходів до проблеми безпеки в суспільстві та економіці в цілому й у фінансовому секторі зокрема.

Голова Комітету економістів України **Андрій Новак** уже назвою своєї до-

повіді поставив запитання: економічна безпека банків та економічна безпека країни — що первинне? Проаналізувавши більш як двадцятирічну банківську історію незалежної України, експерт дійшов висновку, що найбільшим проблемним фактором безпеки для банків є не бізнес-конкурент, не вуличний грабіжник, не терорист і не комп’ютерний хакер, а пересічний банківський клієнт із непрогнозованою, часом панічною поведінкою. Як відомо, десять відсотків вкладників, які одночасно прагнуть забрати свої депозити з фінансової установи, можуть похитнути не тільки стабільність будь-якого окремого банку, а й усієї банківської системи. Однак причини таких дій клієнтів та спровокованих ними банківських криз, на переконання Андрія Новака, слід шукати у відсутності чітко визначеної економічної політики держави, конкретних рис економічної моделі, продуманих та системних фіскальних і монетарних заходів. Тобто сутність поняття банківської безпеки та причини виникнення банківських криз експерт закликав шукати в макроекономіці.

Кожен з доповідачів намагався поглянути на банківську безпеку з різних точок зору. Представник недержавних охоронних організацій основною загрозою вважає напади озброєних злочинців на банківські відділення, а тому переконаний у необхідності зміцнення фізичного захисту банківських установ, лібералізації ринку охоронної діяльності, поглиблення взаємодії та інформаційного обміну між державними правоохоронними органами і недержавними охоронними структурами, внесення відповідних змін до законодавства, посилення громадського впливу на ці процеси. Висловлювалася думка,

що координатором у цій сфері могла б стати Рада національної безпеки та оборони України.

Представник менеджменту одного з відомих вітчизняних банків головною економічною проблемою функціонування вітчизняних фінансово-кредитних установ назвав шахрайство: зовнішнє (кредитне і карткове) та внутрішнє шахрайство, пов'язане з депозитними й так званими “сплячими” рахунками. З огляду на це він вважає за необхідне автоматизувати ІТ-системи протидії шахрайству, висловився за створення регулятором єдиного органу, який би розробив методологію й координував роботу банківських установ із мінімізації ризиків фінансових втрат від шахрайства. Банківським установам, на переконання фахівця, також необхідно об'єднувати зусилля у сфері накопичення, структуризації й обміну інформацією про клієнтів, тісно співпрацювати з бюро кредитних історій та іншими суб'єктами фінансового ринку.

Керівник однієї з консалтингових

Робочий момент конференції.

компаній, експерт у сфері гарантування комплексної безпеки бізнесу висловив переконання, що на міжнародному рівні у найближчі 10–20 років найактуальнішими будуть питання інформаційної безпеки та боротьба з кіберзлочинністю. Це транснаціональні виклики, у протистоянні яким потрібна активна міжнародна співпраця. Однак за умов відсутності єдиної національної економічної та безпекової політики ці проблеми на рівні конкретних банків мають вирішувати власники і менеджери фінансових установ із залученням фахівців. У цьому зв'язку експерт розкритикував формальний підхід багатьох банків до виконання вимог Національного банку України щодо розробки та впровадження систем управління інформаційною безпекою.

Загалом проблемам інформаційної

безпеки на конференції було приділено першочергову увагу. Так, представник Національного банку України, начальник відділу нормативного забезпечення захисту інформації департаменту інформаційних технологій НБУ **Ігор Гуска** розповів про такі основні напрями організації захисту внутрішньої інформації НБУ, як захист інформаційних ресурсів Національного банку в мережі Інтернет, співробітництво з провайдером з метою протистояння кібер- та DDoS-атакам, запобігання загрозам безплатного зв'язку, вивчення переваг і недоліків так званих “хмарних” технологій у банківській сфері, захист баз даних від зовнішніх втручань. Ще одним важливим блоком питань у царині інформаційної безпеки, якими переймається НБУ як регулятор, є розробка і впровадження методології забезпечення захисту інформації в усій банківській системі України. Основним завданням тут є побудова Системи управління інформаційною безпекою (СУІБ) відповідно до стандартів Національного банку України, що ґрунтуються на міжнародних стандартах ISO 27001 та ISO 27002 з урахуванням вимог попередніх нормативних документів НБУ. На відміну від згаданих міжнародних стандартів, стандарти НБУ з управління інформаційною безпекою банків є обов'язковими і їх дотримання буде перевірятися підрозділами банківського нагляду НБУ. Однак це робиться не для залякування когось чи накладання штрафів, а для того, щоб зрушити з місця це важливе завдання і змусити банки працювати над заходами інформаційної безпеки, наголосив у своїй доповіді представник регулятора.

Учасники конференції вказували на проблемні питання розробки та впровадження у банках СУІБ — системи менеджменту, яка в ідеалі має охоплювати всі бізнес-процеси/банківські продукти та стосуватися всіх підрозділів банку. Однак на практиці часто-густо виявляється значна невідповідність між документами і реальністю: банки досі не готові до повноцінного впровадження СУІБ, натомість створюють так званих “паперових тигрів” — готують лише набір потрібних документів, аби створити видимість роботи й задовольнити перемовників. Лунали контрастні пропозиції, як переконати банки і стимулювати їх до впровадження СУІБ, методів автоматизації оцінювання ризиків та ефективності запобіжних

заходів шляхом проведення аудитів, стрес-тестів тощо.

Гарячу дискусію серед учасників конференції викликало обговорення застосування у банківській практиці вимог Закону “Про захист персональних даних”. Заступник голови Державної служби України з питань захисту персональних даних **Володимир Козак** порушив тему співвідношення персональних даних, банківської таємниці та системи управління інформаційною безпекою, адже часто одна і та сама інформація може бути одразу і банківською таємницею, і персональними даними. Він нагадав основні принципи, на основі яких мають збиратися й оброблятися персональні дані і вказав на найпоширеніші процеси, щодо яких надходять скарги від громадян про незаконне, на їхню думку, використання персональних даних. А це надзвичайно широкий перелік, що охоплює повсякденну діяльність з надання банківських послуг, кредити і скоринг, фінансовий моніторинг, роботу з колекторами, систему відеоспостереження, обмін чи передачу партнерам інформації про клієнтів, вивчення кредитних історій тощо. Законом вимагається створення в будь-якій організації, яка займається обробкою персональних даних, підрозділу з їх захисту. Це стосується і банків. Зазначалося, що побудова банком СУІБ дає змогу вирішити велике коло питань щодо захисту персональних даних.

На конференції було ґрунтовно обговорено й проблеми безпеки трансакцій. Відзначаючи зростання популярності серед громадян електронних грошей і розвиток систем безготівкових розрахунків, а також активізацію в нових економічних умовах кримінального елемента, доповідачі запропонували низку комплексних рішень, що зміцнюють безпеку мобільного, Інтернет- та інших видів дистанційного банкінгу, мультисервісних систем, на основі відкритих статистичних даних міжнародних платіжних систем укотре було доведено переваги пластикових платіжних смарт-карток перед картками з магнітною смугою. **Богдан Тищенко**, співробітник управління боротьби з кіберзлочинністю МВС України, розповів про найпоширеніші злочини, пов'язані з використанням платіжних карт, Інтернет-шахрайство (скімінг, фішинг тощо), про роботу правоохоронців у даному напрямі і вкотре нагадав банкірам, що краще запобігти злочинним діям, ніж

їх розкривати і ліквідовувати наслідки.

Однією зі злободенних проблем учасники форуму назвали ризики під час роботи з готівкою. Йшлося про інкасацію, транспортування цінностей, питання обладнання розрахунково-касових вузлів. Підкреслюючи роль Національного банку України, який регулярно посилює вимоги до технічних параметрів сейфів, сховищ, обладнання касових залів, охоронної сигналізації тощо, учасники конференції вказали на явні недоліки. Зокрема на консервативність банківської системи щодо впровадження новітніх технічних розробок, серед яких — броньовані інкасаторські автомобілі з депозитними сейфами, переносні кейси із системою деградації банкнот і багато іншого. На думку до-

повідачів, впровадження цих новинок робить спроби заволодіння грошима просто безглуздими, дає змогу не тільки надійно захищати цінності, а й значно знижує ризик для життя і здоров'я тих, хто працює з ними.

Окремим блоком на конференції розглядалася тема взаємодії банків і страхових компаній, яка, на думку учасників, виходить на новий етап. Якщо до 2008 року для страховиків це був насамперед ефективний канал продажів і розширення клієнтської бази, то в нинішніх умовах пріоритет надається страхуванню ризиків, банківських процесів, майна та обладнання банків, життя і здоров'я співробітників, готівкових коштів і цінностей. Підкреслювалося, що ця співпраця має добру перспективу,

оскільки банки зацікавлені у страхуванні нових ризиків, наприклад, за платіжними картками; страховики ж в особі банків набувають потужних корпоративних клієнтів.

Більшість учасників I Міжнародної конференції “Банківська безпека: проблеми і рішення” відзначила актуальність порушених проблем, високий професійний рівень та інформаційну насиченість доповідей, присвячених питанням банківської, а відповідно й економічної безпеки держави. Є пропозиція зробити такий форум традиційним і щорічним.

Юрій Матвійчук,
“Вісник НБУ”.

Від довіри – до визнання/

Конкурс “Банк, якому довіряють — 2012”

11 липня 2012 року в конференц-залі “Кришталевий” готельного комплексу “Київ” відбулась урочиста церемонія нагородження кращих українських банків, визнаних переможцями III Всеукраїнського конкурсу “Банк, якому довіряють — 2012” за версією журналу “Банкір”. У конкурсі взяли участь 137 українських банків. Лауреатами стали 11 з них.

Приз конкурсу
“Банк, якому
довіряють — 2012”.

2012 року в конференц-залі “Кришталевий” готельного комплексу “Київ”, було видавництво “КБД-Видав”. Цьогорічними партнерами конкурсу стали Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ, Асоціація відновлювальної енергетики “Альтернатива”, компанія “Європелум”, рейтингове агентство “Івірейтинг”. Інформаційний партнер конкурсу — журнал “Вісник Націо-

нального банку України”.

Конкурс “Банк, якому довіряють — 2012” привернув до себе увагу багатьох міжнародних партнерів. Так, на церемонії нагородження, крім представників Національного банку України та інших українських банків, були присутні гості з центральних банків країн СНД, акредитовані в Україні дипломати, політична та бізнес-еліта, журналісти.

В усі часи слово “довіра” в розумінні кожної людини асоціюється з такими поняттями, як надійність, стабільність, упевненість. Стосовно банківської сфери це слово, особливо в складні економічні періоди, набуває неабиякого значення й ваги. Кожен банкір розуміє: нелегко здобути довіру, але ще важче її зберегти.

Саме тому Всеукраїнський конкурс “Банк, якому довіряють” набуває з кожним роком дедалі більшої популярності й значущості. Традиційно організатором уже III Всеукраїнського конкурсу “Банк, якому довіряють”, урочиста церемонія нагородження переможців якого відбулася 11 липня

Лауреати III Всеукраїнського конкурсу “Банк, якому довіряють — 2012” за версією журналу “Банкір”.

Лауреати III Всеукраїнського конкурсу “Банк, якому довіряють – 2012” за версією журналу “Банкир”

У номінаціях:

“Банк, який зберіг високий рівень довіри клієнтів”

ПАТ “Юнекс-банк”.

“Найнадійніший банк для ведення бізнесу”

ПАТ “Комерційний інвестиційний банк”.

“Кращі банківські продукти і послуги для бізнесу”

ПАТ “КБ “Глобус”.

“Банк – лідер за надійністю депозитів для фізичних осіб”

ПАТ “Брокбізнесбанк”.

“Банк – лідер за надійністю депозитів для юридичних осіб”

ПАТ “АБ “Південний”.

“Банк – лідер за рівнем позитивної ділової репутації”

ПАТ “КБ “Акордбанк”.

“Кращий банк за якістю банківських продуктів,
послуг і проектів для клієнтів”

ПАТ “Всеукраїнський банк розвитку”.

“Найбільш надійний і стійкий банк”

ПАТ “Златобанк”.

“За якісний банківський сервіс”

ПАТ “Імексбанк”.

“Кращий банк за програмами лояльності для клієнтів”

ПАТ “Банк “Камбіо”.

“Найефективніша PR-служба банку”

ПАТ “Банк “Фінанси та кредит”.

У спеціальній номінації за версією партнера конкурсу Асоціації відновлювальної енергетики “Альтернатива”

“Кращий банк – партнер з реалізації інноваційних проектів у сфері енергозбереження та альтернативних джерел енергії”

ПАТ “АКБ “Львів”.

Основна мета конкурсу – привернення уваги суспільства до актуальних проблем української економіки,

зокрема до зростання довіри до банківської системи України, підвищення рівня соціальної відповідальності

банківського бізнесу, поширення передових банківських технологій. Завдання конкурсу – сприяння визнанню досягнень банків, яким довіряють клієнти, інформування широкої громадськості про ступінь довіри до банківської системи, підтвердження рейтингу репутації фінансово стабільних банків, публічне підтвердження статусу кращого банку з упровадження сучасних інноваційних технологій.

– Фундаментальний принцип роботи банків, а також ключ до успіху будь-якої фінансово-кредитної установи криється у слові “довіра”, – сказав на церемонії нагородження директор видавництва “КБД-Видав”, головний редактор журналу “Банкир” Олег Капралов. – Ми пишаємося, що стали ініціаторами всеукраїнського конкурсу з довіри до банків. Це вже наш третій захід, який ми проводимо за власною методологією із застосуванням алгоритмів оцінки якісних показників діяльності банків. Ми активно використовуємо досвід зарубіжного інформативного агентства Блумберг (Bloomberg), а також міжнародних і національних рейтингових агентств. Плануємо й надалі вдосконалювати базу якісних показників діяльності банків, оскільки саме тут закладено величезний резерв для розвитку банківської системи в цілому.

Крім переможців конкурсу “Банк, якому довіряють – 2012”, було названо десять переможців III Всеукраїнського конкурсу “Професійна премія у сфері банківських технологій, обладнання та послуг – 2012” за версією журналу “Банкир”.

Марина Гриценко,

“Вісник НБУ”.

Нагороду в номінації “Кращий банк за якістю банківських продуктів, послуг і проектів для клієнтів” голові правління Всеукраїнського банку розвитку Валентині Арбузовій вручає радник-посланник Посольства Республіки Польща в Україні Анджей Грабовскі.

Диплом інформаційному партнеру конкурсу, головному редактору журналу “Вісник Національного банку України” Людмилі Патрікач вручає директор видавництва “КБД-Видав” Олег Капралов.

Монети України/

Про введення в обіг пам'ятних монет “200 років Нікітському ботанічному саду”

Національний банк України 26 червня 2012 року ввів в обіг пам'ятні монети номіналами 50 і 5 гривень, присвячені одній із найстаріших науково-дослідних установ нашої країни — Нікітському ботанічному саду, який заснований у 1812 році на мисі Март'ян неподалік від Ялти і є унікальним зібранням місцевої та світової флори, взірцем садово-паркового будівництва, своєрідним музеєм просто неба, де зібрано близько 20 тисяч видів рослин із різних районів земної кулі.

Монету номіналом 50 гривень виготовлено зі срібла 999 проби. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в чистоті — 500.0 г, діаметр — 85.0 мм, тираж — до 1 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами, якими зазначено метал, його пробу — **Ag 999**, масу дорогоцінного металу в чистоті — **500.0**, а також розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети рифлений.

На аверсі монет угорі розміщено: малий Державний герб України, напис півколом **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, у центрі стилізованого вінка з квітів та листя зображено скульптурний портрет засновника і першого директора саду із зазначенням імені та прізвища — **ХРИСТІАН СТЕВЕН**; унизу — рік карбування монет **2012** та півколом напис: на монеті зі срібла — **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ**, на монеті з нейзильберу — **П'ЯТЬ ГРИВЕНЬ**. На монеті з нейзильберу ліворуч розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монет зображено: озерце з фонтаном посередині, на другому плані на тлі морського горизонту — один із куточків саду з альтанкою; на монеті номіналом 50 гривень — колону одного із входів до парку та напис посередині на дзеркальному тлі **НІКІТСЬКИЙ БОТАНІЧНИЙ САД / 1812–2012**; на монеті номіналом 5 гривень — напис на тлі озерця внизу — **НІКІТСЬКИЙ / БОТАНІЧНИЙ САД / 1812–2012**.

Художники — Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.
Скульптори — Святослав Іваненко (аверс), Володимир Атаманчук (реверс монети номіналом 50 гривень), Володимир Дем'яненко (реверс монети номіналом 5 гривень).

Пам'ятні монети номіналами 50 та 5 гривень “200 років Нікітському ботанічному саду” є дійсними платіжними засобами України та обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “80 років Донецькій області”

Національний банк України 5 липня 2012 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 10 гривень, присвячену 80-річчю утворення Донецької області — могутньому індустріальному серцю держави, краю з унікальними природними ресурсами, потужним промисловим потенціалом, у якому мешкають талановиті та працелюбні люди.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.6 мм, тираж — 5 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами, якими зазначено метал, його пробу — **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**, а також розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На аверсі розміщено: малий Державний герб України, написи півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **ДЕСЯТЬ ГРИВЕНЬ** (унизу); лі-

воруч рік карбування монети — **2012** і на тлі карти області зображено фрагмент прапора Донецької області.

На реверсі зображено: на тлі промислового пейзажу області — фігури металурга, шахтаря та працівниці сільського господарства, праворуч — Спасо-Преображенський кафедральний собор м. Донецька, вгорі півколом напис — **ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ**, під ним герб області та напис — **80 РОКІВ**.

Художники — Святослав Іваненко, Володимир Дем'яненко.

Скульптори — Святослав Іваненко, Володимир Атаманчук.

Пам'ятна монета номіналом 10 гривень “80 років Донецькій області” є дійсним платіжним засобом України й обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів та для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви і для переказів.

Про введення в обіг пам'ятних монет “Ігри XXX Олімпіади”

Національний банк України, продовжуючи серію “Спорт”, 12 липня 2012 року ввів в обіг пам'ятні монети номіналами 10 і 2 гривні, присвячені важливій події у світовому спортивному житті — Іграм XXX Олімпіади, що відбулися нещодавно в місті Лондоні.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.6 мм, тираж — 5 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами, якими зазначено метал, його пробу — **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**, а також розміщено логотип Монетного двору Національного банку України. Елемент оздоблення — локальна позолота (вміст золота в чистоті не менше, ніж 0.000360 г).

Монету номіналом 2 гривні виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса — 12.8 г, діаметр — 31.0 мм, тираж — 30 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі монет розміщено: вгорі малий Державний герб України та напис півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, панораму міста, на тлі якої ліворуч стилізований олімпійський факел, право-

руч напис — **ЛОНДОН**, унизу написи: на монеті зі срібла — **10 / ГРИВЕНЬ / 2012**; на монеті з нейзильберу — **2 / ГРИВНІ / 2012** та логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі монет зображено: півколом силуети представників різних видів спорту, над якими золотий статур Філіппа II (одного з учасників давньогрецьких олімпійських ігор) та написи — **ІГРИ XXX ОЛІМПІАДИ** (вгорі півколом), **XXX** (унизу), ліворуч і праворуч від якого — лаврове листя.

Художники — Володимир Атаманчук (аверс); Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (реверс).

Скульптори — Анатолій Дем'яненко, Володимир Дем'яненко.

Пам'ятні монети номіналами 10 і 2 гривні “Ігри XXX Олімпіади” є дійсними платіжними засобами України та обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Ексклюзив/

Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2012 року

№ п/п	Назва показника	01.01. 2007 р.	01.01. 2008 р.	01.01. 2009 р.	01.01. 2010 р.	01.01. 2011 р.	01.01. 2012 р.	01.07. 2012 р.
1	Кількість банків за Державним реєстром банків	193	198	198	197	194	198	176*
2	Вилучено з Державного реєстру банків (з початку року)	6	1	7	6	6	0	24
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	19	19	13	14	18	21	23
4	Кількість діючих банків	170	175	184	182	176	176	176*
4.1	Із них: з іноземним капіталом;	35	47	53	51	55	53	55
4.1.1	у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	13	17	17	18	20	22	23
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	27.6	35.0	36.7	35.8	40.6	41.9	41.2
Активи, млн. грн.								
1	Активи, всього	340 179	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 104 467
1.1	Загальні активи (не скориговані на резерви під активні операції)	353 086	619 004	973 332	1 001 626	1 090 248	1 211 540	1 251 701
2	Готівкові кошти та банківські метали	11 430	18 313	20 668	21 725	26 749	27 008	27 861
3	Кошти в Національному банку України	15 280	19 120	18 768	23 337	26 190	31 310	25 213
4	Кореспондентські рахунки, відкриті в інших банках	18 535	26 293	40 406	51 323	67 596	78 395	73 774
5	Кредити надані	269 294	485 368	792 244	747 348	755 030	825 320	832 672
5.1	У тому числі: кредити, надані суб'єктам господарювання;	167 661	276 184	472 584	474 991	508 288	580 907	593 317
5.2	кредити, надані фізичним особам	77 755	153 633	268 857	222 538	186 540	174 650	163 366
6	Довгострокові кредити	157 224	291 963	507 715	441 778	420 061	426 430	400 322
6.1	Із них: довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	90 576	156 355	266 204	244 412	262 199	290 348	275 552
7	Прострочена заборгованість за кредитами	4 456	6 357	18 015	69 935	84 851	79 292	75 651
8	Вкладення в цінні папери	14 466	28 693	40 610	39 335	83 559	87 719	103 040
9	Резерви під активні операції банків	13 289	20 188	48 409	122 433	148 839	157 907	148 180
9.1	Відсоток виконання формування резерву	100.1	100.04	100.1	100.05	100.01	100.00	100.01
9.2	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	12 246	18 477	44 502	99 238	112 965	118 941	109 972
Пасиви, млн. грн.								
1	Пасиви, всього	340 179	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 104 467
2	Власний капітал	42 566	69 578	119 263	115 175	137 725	155 487	162 047
2.1	Сплачений зареєстрований статутний капітал	26 266	42 873	82 454	119 189	145 857	171 865	179 462
2.2	Частка капіталу в пасивах, %	12.5	11.6	12.9	13.1	14.6	14.7	14.7
3	Зобов'язання банків	297 613	529 818	806 823	765 127	804 363	898 793	942 420
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання;	76 898	111 995	143 928	115 204	144 038	186 213	173 908
3.1.1	із них строкові кошти суб'єктів господарювання	37 675	54 189	73 352	50 511	55 276	74 239	75 456
3.2	Кошти фізичних осіб;	106 078	163 482	213 219	210 006	270 733	306 205	337 879
3.2.1	із них строкові кошти фізичних осіб	81 850	125 625	175 142	155 201	206 630	237 438	258 258
Довідково								
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	41 148	72 265	123 066	135 802	160 897	178 454	174 643
2	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (H2)	14.19	13.92	14.01	18.08	20.83	18.90	17.98
3	Доходи, млн. грн.	41 645	68 185	122 580	142 995	136 848	142 778	71 778
4	Витрати, млн. грн.	37 501	61 565	115 276	181 445	149 875	150 486	70 220
5	Результат діяльності, млн. грн.	4 144	6 620	7 304	-38 450	-13 027	-7 708	1 558
6	Рентабельність активів, %	1.61	1.50	1.03	-4.38	-1.45	-0.76	0.29
7	Рентабельність капіталу, %	13.52	12.67	8.51	-32.52	-10.19	-5.27	1.98
8	Чиста процентна маржа, %	5.30	5.03	5.30	6.21	5.79	5.32	4.73
9	Чистий спред, %	5.76	5.31	5.18	5.29	4.84	4.51	3.96

* Із них один банк має ліцензію санаційного банку.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у червні 2012 року

Структура кредитів, наданих Національним банком для підтримання ліквідності банків України у червні 2012 р. (в розрізі інструментів)

Показники	Відсотки	
	2012 р.	У тому числі за червень
Обсяги рефінансування банків, усього	100.00	100.00
У тому числі через:		
– кредити "овернайт", надані через постійно діючу лінію рефінансування	13.91	24.27
– кредити рефінансування, надані шляхом проведення тендера	12.18	5.61
– операції прямого РЕПО	73.91	70.12
– інші короткострокові кредити	–	–
– стабілізаційні кредити	–	–
– інші довгострокові кредити	–	–

Середньозважена процентна ставка за кредитами, наданими Національним банком для підтримання ліквідності банків України у червні 2012 р.

Показники	Відсотки річні	
	2012 р.	У тому числі за червень
Середньозважена процентна ставка за кредитами рефінансування, всього	8.43	7.99
У тому числі за:		
– кредитами "овернайт", наданими через постійно діючу лінію рефінансування	8.73	8.67
– кредитами, наданими шляхом проведення тендера	8.20	7.50
– операціями прямого РЕПО (розрахунково)	8.41	7.79
– за іншими короткостроковими кредитами	–	–
– стабілізаційними кредитами	–	–
– іншими довгостроковими кредитами	–	–

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у червні 2012 р.*

Показники	Відсотки річні	
	Червень 2012 р.	
На міжбанківському ринку:		
за кредитами, наданими іншим банком**	15.8	
за кредитами, отриманими від інших банків**	15.7	
за депозитами, розміщеними в інших банках	15.9	
за депозитами, залученими від інших банків	16.2	
Фізичним та юридичним особам:		
за кредитами**	17.7	
за депозитами	11.5	

* За щоденною звітністю банків; відображено вартість кредитів (депозитів), фактично наданих (отриманих) банками.

** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у червні 2012 р.

Агрегати грошової маси	01.01.2012 р.		01.02.2012 р.		01.03.2012 р.		01.04.2012 р.		01.05.2012 р.		01.06.2012 р.		01.07.2012 р.	
	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.
Готівка. Гроші поза банками														
M0, до початку року	105.3	9 674.9	95.8	-8 034.2	96.8	-6 198.1	97.5	-4 752.3	100.9	1 810.1	101.1	2 135.9	104.0	7 691.1
M0 + переказані кошти в національній валюті														
M1, до початку року	107.3	21 153.1	97.3	-8 356.8	96.5	-11 006.9	99.2	-2 410.4	101.5	4 792.1	100.8	2 587.7	102.6	7 997.4
M1 + переказані кошти в іноземній валюті та інші кошти														
M2, до початку року	114.2	84 960.1	98.6	-9 803.5	99.2	-5 576.6	100.9	6 345.2	102.2	15 138.5	101.9	13 098.5	103.7	25 497.1
M2 + цінні папери власного боргу банків														
M3, до початку року	114.7	87 643.0	98.5	-10 043.3	99.1	-5 827.7	100.8	5 787.8	102.7	18 174.8	102.3	15 557.5	103.6	24 872.3

Примітка. Облікова ставка Національного банку України у червні 2012 року не змінювалася і, починаючи з 23.03.2012 р., становить 7.5% річних.

Відповідно до постанови Правління НБУ від 18.05.2012 р. № 197 з 31 травня 2012 року встановлено такий порядок формування обов'язкових резервів банками України:

– на окремому рахунку в Національному банку України № 3203 "Кошти обов'язкових резервів, що перераховані банками" – у розмірі 50% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування;

– на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України – залишок суми обов'язкових резервів, сформованих згідно з установленими нормативами на відповідний період.

Обсяг обов'язкових резервів, який має зберігатися щоденно на початок операційного дня на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України, повинен бути не меншим, ніж 40% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування.

Слід зазначити, що з 30 червня 2012 року встановлено такий порядок формування обов'язкових резервів (постанова Правління НБУ від 19.06.2012 р. № 248):

– на окремому рахунку в Національному банку України № 3203 "Кошти обов'язкових резервів, що перераховані банками" – у розмірі 50% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування;

– на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України – залишок суми обов'язкових резервів, сформованих згідно з установленими нормативами на відповідний період.

Обсяг обов'язкових резервів, який має зберігатися щоденно на початок операційного дня на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України, повинен становити не менше, ніж 50% від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування.

Крім того, встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів:

– строкові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб у національній валюті – 0; короткострокові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті – 9; довгострокові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті – 3; кошти вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб в національній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках – 0; кошти вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках – 10; кошти, які залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів у національній валюті – 0; кошти, які залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів в іноземній валюті (крім російських рублів) – 3; кошти, які залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів у російських рублях – 0.

Поряд і з цим банкам дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів, що формуються на окремому рахунку в Національному банку України № 3203 "Кошти обов'язкових резервів, що перераховані банками", придбані ними: цільові облігації внутрішніх державних позик України, випущені з метою залучення коштів для фінансування заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні, у розмірі 50% від їхньої номінальної вартості; облігації внутрішніх державних позик, номінованих в іноземній валюті, у розмірі 10% від їхньої номінальної вартості в гривневому еквіваленті, розрахованому з огляду на офіційний курс гривні до іноземних валют, установлений Національним банком України на перше число місяця після закінчення попереднього звітного періоду резервування.

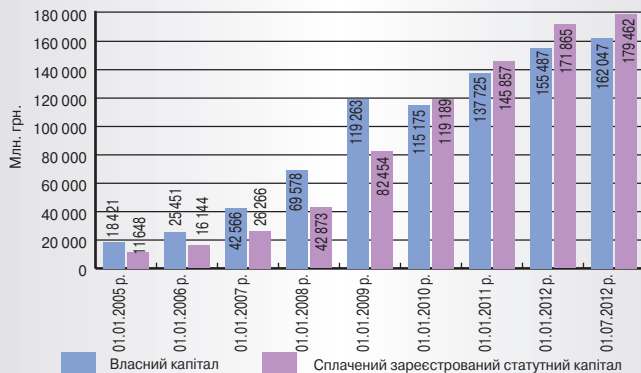
З 02.10.2009 р. за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані банками на окремий рахунок у Національному банку України, Національний банк нараховує проценти в розмірі 30% від облікової ставки Національного банку України за умови дотримання банком порядку формування та зберігання обов'язкових резервів (постанова Правління НБУ від 29.09.2009 р. № 567).

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками Генерального департаменту грошово-кредитної політики Національного банку України.

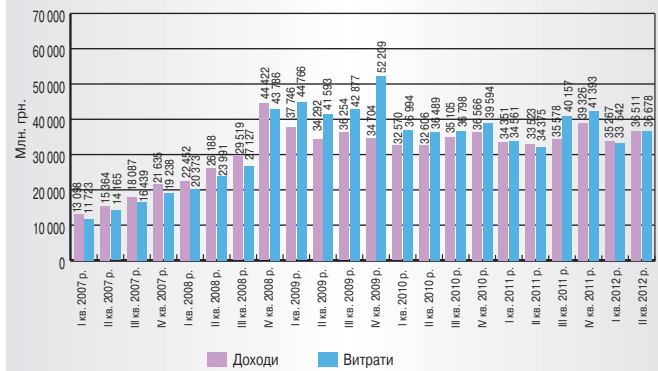
ЕКСКЛЮЗИВ/

Динаміка фінансового стану банків України на 1 липня 2012 року

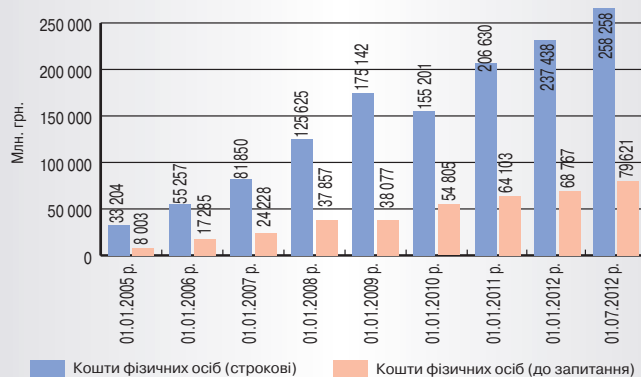
Динаміка власного та статутного капіталу

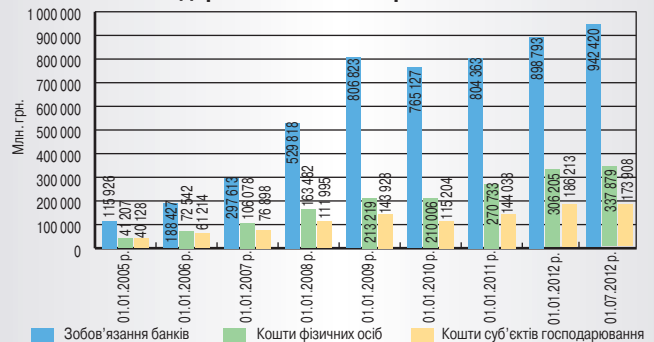
Щоквартальна динаміка доходів та витрат банків України

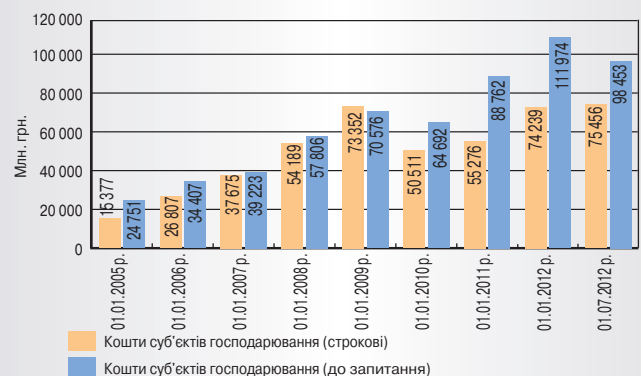
Динаміка коштів фізичних осіб

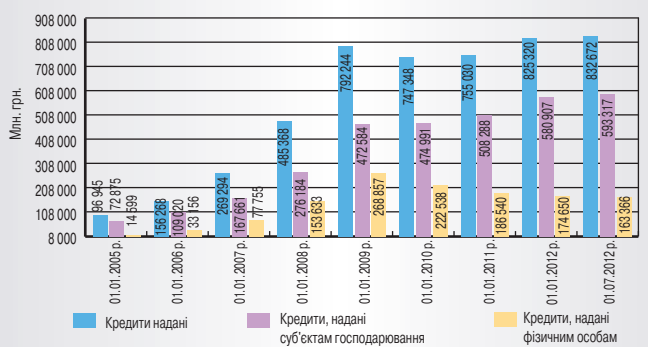
Динаміка зобов'язань банків, коштів суб'єктів господарювання і коштів фізичних осіб

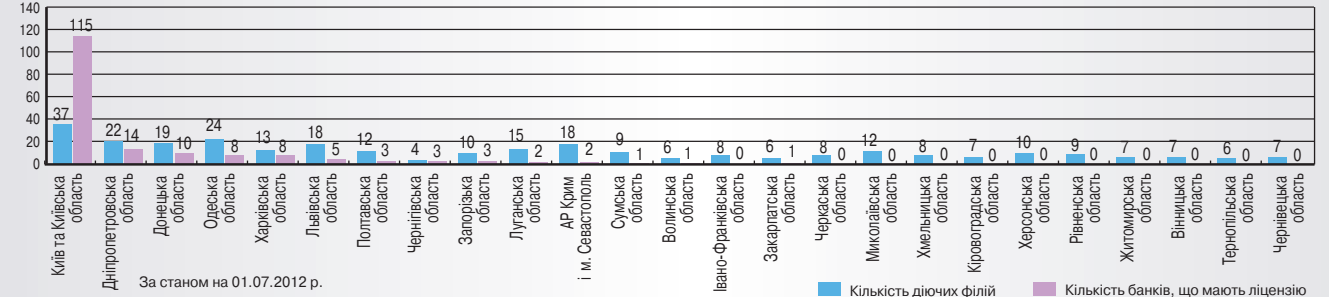
Динаміка коштів суб'єктів господарювання

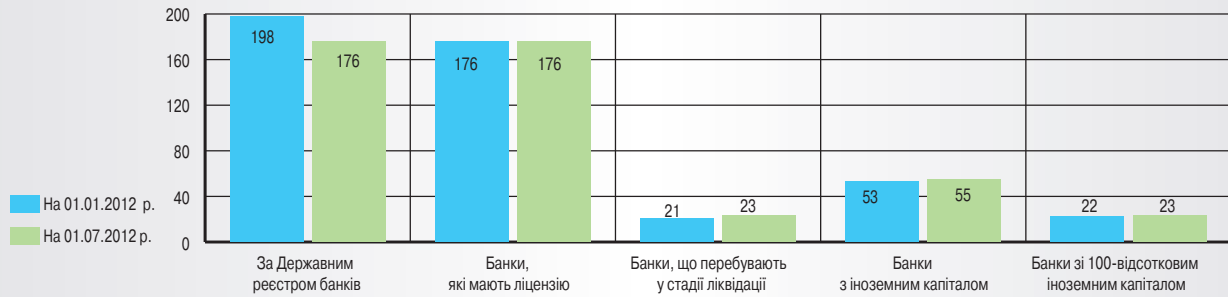
Динаміка наданих банками кредитів, кредитів, наданих суб'єктам господарювання та фізичним особам

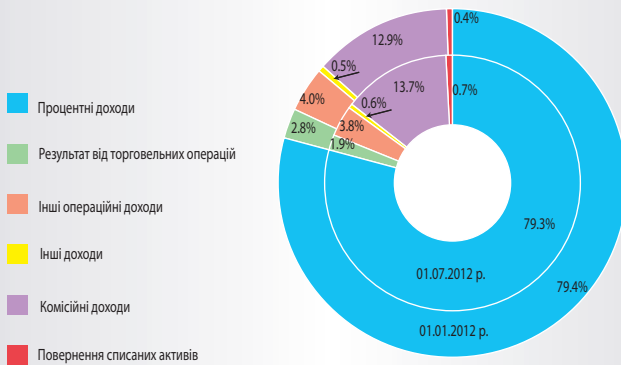
Кількість банків та філій банків у розрізі регіонів

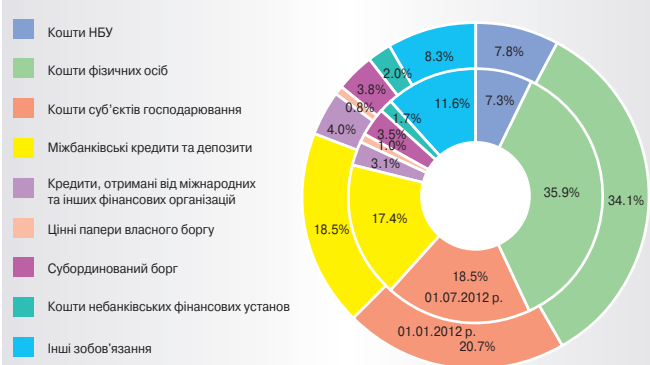
Інформація щодо кількості банків в Україні

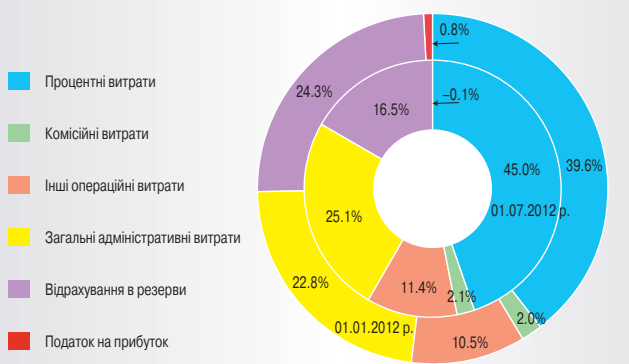
Структура доходів

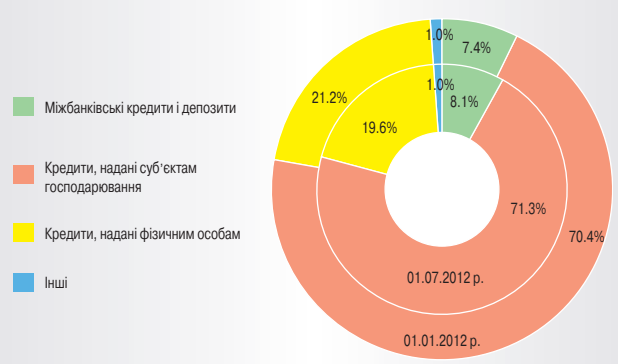
Структура зобов'язань

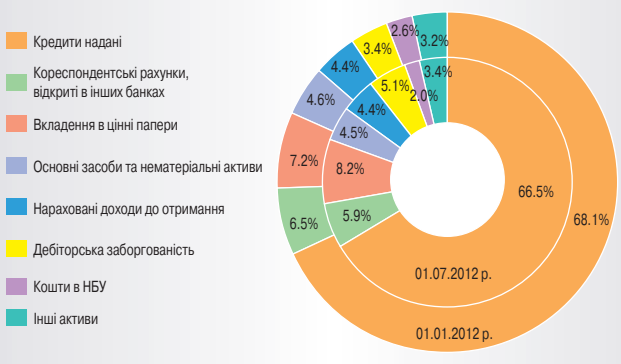
Структура витрат

Структура наданих кредитів

Структура активів

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Ринок державних цінних паперів України у червні 2012 року

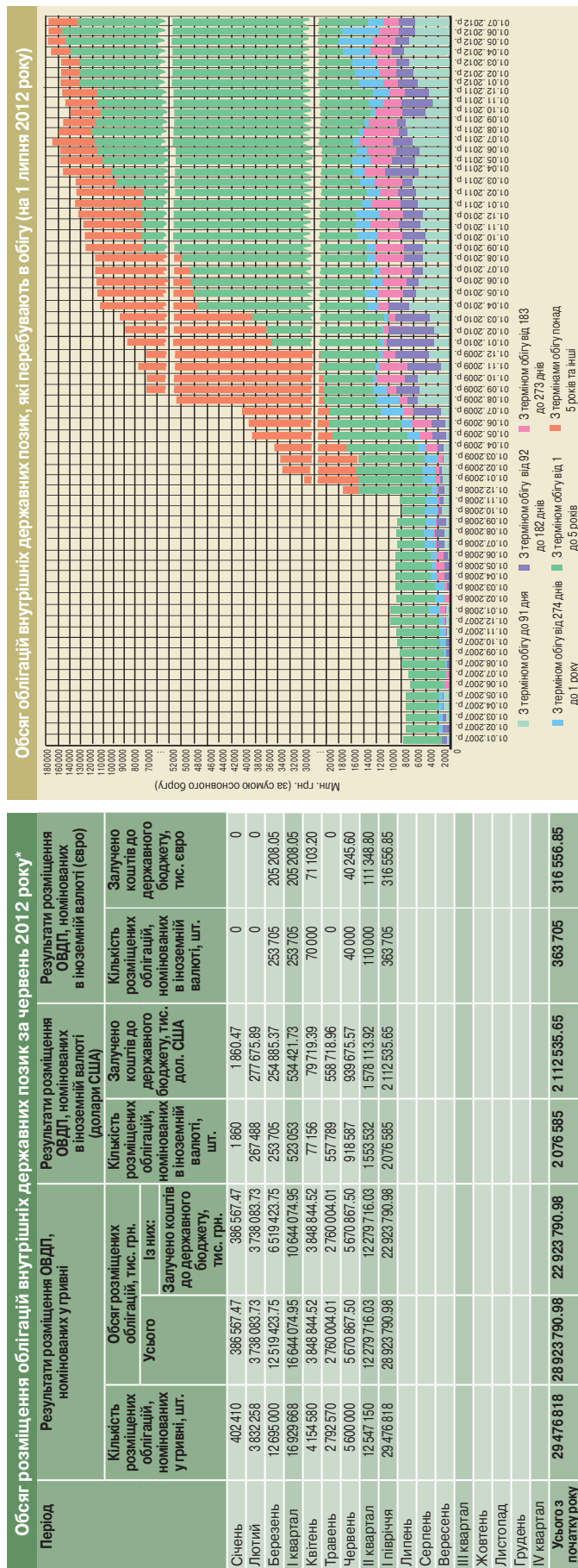
Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик, номінованих у національній валюті, у червні 2012 року

Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати розміщень				
		Встановлені обмеження на загальну кількість розміщення облігацій, шт.	Номинал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Кількість розміщених облігацій, шт.	Загальна сума розміщення	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Встановлений рівень дохідності облігацій, %	Середньо-зважений рівень дохідності облігацій, %
184	01.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
185	01.06.2012 p.	-	1 000	-	20.05.2015 p.	-	-	-	-	-
186	01.06.2012 p.	-	1 000	-	05.04.2017 p.	-	-	-	-	-
187	01.06.2012 p.	-	1 000	-	17.04.2019 p.	-	-	-	-	-
188	06.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
189	06.06.2012 p.	-	1 000	-	07.05.2014 p.	-	-	-	-	-
192	08.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
193	08.06.2012 p.	250 000	1 000	71.50	20.05.2015 p.	250 000	251 522.50	251 522.50	14.30	14.30
194	08.06.2012 p.	100 000	1 000	-	03.06.2015 p.	100 000	100 050.00	100 050.00	9.30	9.30
195	08.06.2012 p.	-	1 000	-	05.04.2017 p.	-	-	-	-	-
196	08.06.2012 p.	250 000	1 000	-	17.04.2019 p.	250 000	252 720.00	252 720.00	14.13	14.13
197	13.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
198	13.06.2012 p.	-	1 000	-	04.06.2014 p.	-	-	-	-	-
199	13.06.2012 p.	-	1 000	-	03.06.2015 p.	-	-	-	-	-
202	13.06.2012 p.	-	1 000	-	05.04.2017 p.	-	-	-	-	-
203	13.06.2012 p.	-	1 000	-	17.04.2019 p.	1 000 000	1 015 580.00	1 015 580.00	14.13	14.07
204	15.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
205	15.06.2012 p.	-	1 000	-	20.05.2015 p.	-	-	-	-	-
206	15.06.2012 p.	-	1 000	-	05.04.2017 p.	-	-	-	-	-
207	15.06.2012 p.	-	1 000	-	22.05.2019 p.	500 000	503 010.00	503 010.00	14.13	14.13
208	20.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
209	20.06.2012 p.	1 000 000	1 000	71.50	05.04.2017 p.	1 000 000	1 026 920.00	1 026 920.00	14.30	14.30
210	20.06.2012 p.	1 000 000	1 000	-	22.05.2019 p.	1 000 000	1 007 910.00	1 007 910.00	14.13	14.13
211	20.06.2012 p.	-	1 000	-	03.06.2015 p.	-	-	-	-	-
215	22.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
216	22.06.2012 p.	-	1 000	-	18.06.2014 p.	-	-	-	-	-
217	22.06.2012 p.	-	1 000	-	20.05.2015 p.	-	-	-	-	-
218	22.06.2012 p.	1 500 000	1 000	71.50	24.05.2017 p.	1 500 000	1 513 155.00	1 513 155.00	14.30	14.30
219	22.06.2012 p.	-	1 000	-	22.05.2019 p.	-	-	-	-	-
226	27.06.2012 p.	-	1 000	-	08.05.2013 p.	-	-	-	-	-
227	27.06.2012 p.	-	1 000	-	20.05.2015 p.	-	-	-	-	-
228	27.06.2012 p.	-	1 000	-	24.05.2017 p.	-	-	-	-	-
229	27.06.2012 p.	-	1 000	-	22.05.2019 p.	-	-	-	-	-
Разом						5 600 000	5 670 867.50	5 670 867.50		

Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик, номінованих в іноземній валюті (євро), у червні 2012 року

Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Термін погашення облігацій	Результати розміщення			Середньозважений рівень дохідності облігацій, %
		Встановлені обмеження на загальну кількість розміщення облігацій, шт.	Номинал облігацій, євро	Розмір купона на одну облігацію, євро	Кількість розміщених облігацій, шт.		Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. євро	Встановлений рівень дохідності облігацій, %		
224	22.06.2012 p.	40 000	1 000	-		06.05.2015 p.	40 000	40 245.60	4.80	4.80
Разом							40 000	40 245.60		

Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик, номінованих в іноземній валюті (долари США), у червні 2012 року									
Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати розміщень			Середньозважений рівень дохідності облігацій, %
		Встановлені обмеження на загальну кількість розміщення облігацій, шт.	Номинал облігацій, дол. США	Розмір купона на одну облігацію, дол. США	Термін погашення облігацій	Кількість розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. дол. США	Встановлений рівень дохідності облігацій, %	
190	06.06.2012 р.	–	1 000	–	21.05.2014 р.	–	–	–	–
191	06.06.2012 р.	–	1 000	–	27.05.2015 р.	–	–	–	–
200	13.06.2012 р.	2 500	1 000	46.00	21.05.2014 р.	2 500	2 509 275.00	9.30	9.30
201	13.06.2012 р.	–	1 000	–	27.05.2015 р.	–	–	–	–
212	20.06.2012 р.	–	1 000	–	21.05.2014 р.	–	–	–	–
213	20.06.2012 р.	1 590	1 000	47.25	27.05.2015 р.	1 590	1 602 910.80	9.35	9.35
214	20.06.2012 р.	94 600	1 000	46.50	24.07.2013 р.	94 600	98 161 690.00	9.30	9.30
220	22.06.2012 р.	96 400	1 000	46.50	24.07.2013 р.	96 400	100 129 716.00	9.30	9.30
221	22.06.2012 р.	–	1 000	–	21.05.2014 р.	–	–	–	–
222	22.06.2012 р.	–	1 000	–	27.05.2015 р.	–	–	–	–
223	22.06.2012 р.	175 000	1 000	–	17.06.2015 р.	175 000	175 106 750.00	4.50	4.50
225	22.06.2012 р.	311 770	1 000	47.25	22.04.2015 р.	311 770	316 630 494.30	9.45	9.45
230	26.06.2012 р.	222 010	1 000	46.50	24.07.2013 р.	222 010	230 715 012.10	9.30	9.30
231	26.06.2012 р.	14 717	1 000	46.00	21.05.2014 р.	14 717	14 819 724.66	9.30	9.30
Разом						918 587	939 675 572.86		

За станом на 01.07.2012 р.

І. 2012 р.
На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками Генерального департаменту грошово-кредитної політики Національного банку України.

Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків

Публікуємо перелік зареєстрованих банків України, складений за алфавітним принципом. Офіційні короткі (колонка 3) та офіційні повні назви банків (колонка 4) подано за орфографією їхніх статутів, написання робочих коротких назв (колонка 2) та рекомендоване написання офіційних повних назв (колонка 5) виконане нами з урахуванням норм написання української мови.

На жаль, у чинному нині "Українському правничому" назви банків не було виділено в окрему групу, що заважає раз і назавжди дати лад у цій сфері. Йдеться насамперед про вживання великої літери, лапок, дефіса, скорочень слів, особливо у назвах, що містять ініціали компаній. Оскільки окремого правила на кожен конкретний випадок написання назв банків не розроблено (і навіряд чи це буде зроблено найближчим часом), унормування написання назв банків рекомендується здійснювати шляхом уніфікації. До цієї роботи редакція залучає відоміх мовознавців. Цього разу нашім консультантом виступив відомий в Україні мовознавець, доктор філологічних наук, професор Олександр Пономарів. Слід визнати, що процес унормування написання назв банків є суттєво складнішим і подекуди суперечливим, чим можна пояснити відмінності у рекомендованому написанні робочих коротких та офіційних повних назв деяких банків порівняно з нашими аналогічними публікаціями попередніх років.

За станом на 1 липня 2012 р.

№ п/п	Робоча коротка назва банку (подана з урахуванням норм написання)	Офіційна коротка назва банку (подана за орфографією статуту банку)	Офіційна повна назва банку (подана за орфографією статуту банку)	Рекомендоване написання офіційної повної назви банку з урахуванням норм написання	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Номер реєстрації	Юридична адреса	Кількість філій
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Авант-банк	ПАТ "АВАНТ - БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АВАНТ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Авант-банк"	ПАТ	80 000 000	03.03.2009 р.	329	м. Київ, вул. Івана Кліменка, 23	–
2	АвтоКРАЗ-банк	ПАТ "АКБ Банк"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АВТОКРАЗБАНК"	Публічне акціонерне товариство "АвтоКРАЗ-банк"	ПАТ	155 000 000	07.07.1993 р.	179	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Київська, 8	1
3	Агрокомбанк	ПАТ "Агрокомбанк"	Публічне акціонерне товариство "Агропродкомбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам написання	ПАТ	93 112 000	24.12.1993 р.	222	м. Київ, вул. Димитрова, 9-а	–
4	Акордбанк	ПАТ "КБ "Акордбанк"	Публічне акціонерне товариство "Акордбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам написання	ПАТ	96 400 000	04.06.2008 р.	324	м. Київ, вул. Стеценка, 6	–
5	"Аксіома"	ПАТ "КБ "АКСІОМА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АКСІОМА"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Аксіома"	ПАТ	266 000 000	10.01.2006 р.	302	м. Дніпропетровськ, вул. Симферопольська, 11, приміщення 25	–
6	Актабанк	ПАТ "АКТАБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКТАБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Актабанк"	ПАТ	400 000 000	23.04.2008 р.	322	м. Дніпропетровськ, вул. Шевченка, 53	–
7	Актив-банк	ПАТ "КБ "АКТИВ - БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АКТИВ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Актив-банк"	ПАТ	312 750 000	06.08.2002 р.	281	м. Київ, вул. Борисолібська, 3	1
8	Акцент-банк	ПАТ "А-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦЕНТ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Акцент-банк"	ПАТ	125 560 000	30.10.1992 р.	127	м. Дніпропетровськ, вул. Батумська, 11	–
9	Альфа-банк	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АЛЬФА-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Альфа-банк"	ПАТ	4 639 120 959	24.03.1993 р.	158	м. Київ, вул. Десятинна, 4/6	–
10	"Альянс"	ПАТ "Банк Альянс"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "Банк Альянс"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Альянс"	ПАТ	64 778 900	10.03.1992 р.	89	м. Київ, просп. Московський, 8, корпус 16-а	–
11	АПЕКС-банк	ПАТ "АПЕКС - БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АПЕКС-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "АПЕКС-банк"	ПАТ	190 000 000	08.05.2009 р.	331	м. Київ, вул. Печерська, 2/16	–
12	"Аркада"	ПАТ АКБ "Аркада"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО Акціонерний комерційний банк "Аркада"	Публічне акціонерне товариство "Аркада"	ПАТ	220 445 042	23.06.1993 р.	177	м. Київ, вул. Ольгинська, 3	–
13	Артем-банк	ПАТ "АРТЕМ-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АРТЕМ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Артем-банк"	ПАТ	86 000 000	06.08.2002 р.	280	м. Київ, вул. Артема, 103	–
14	АСВІО-банк	ПАТ "АСВІО БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АСВІО БАНК"	Публічне акціонерне товариство "АСВІО-банк"	ПАТ	104 000 000	30.10.1991 р.	64	м. Чернігів, вул. Преображенська, 2 (м. Київ, вул. Фрунзе, 104)	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
15	АСТРА-банк	АТ АСТРА БАНК	Публічне акціонерне товариство АСТРА БАНК	Публічне акціонерне товариство "АСТРА-банк"	ПАТ	1 050 000 000	28.11.2007 р.	319	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 16-в	-
16	"Базис"	ПУБЛІЧНЕ АТ "АКБ "БАЗИС"	"АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "БАЗИС"	"Акціонерний комерційний банк "Базис"	ПАТ	127 405 888	15.04.1992 р.	103	м. Харків, вул. Сумська, 88 (поштова адреса: пров. Мар'яненка, 4)	1
17	Банк "3/4"	ПАТ "БАНК 3/4"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК 3/4"	Публічне акціонерне товариство "Банк "3/4"	ПАТ	267 000 000	17.07.2008 р.	325	м. Київ, вул. Фрунзе, 25	-
18	Банк інвестицій та заощаджень	ПАТ "Банк інвестицій та заощаджень"	Публічне акціонерне товариство "Банк інвестицій та заощаджень"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	250 000 000	09.08.2005 р.	300	м. Київ, вул. Мельникова, 83-д	-
19	Банк Кіпру	ПАТ "БАНК КІПРУ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КІПРУ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Кіпру"	ПАТ	700 643 600	21.10.1991 р.	43	м. Київ, вул. Урицького, 45	-
20	БМ-банк	АТ "БМ Банк"	Публічне акціонерне товариство "БМ Банк"	Публічне акціонерне товариство "БМ-банк"	ПАТ	419 907 850	08.12.2005 р.	301	м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 37/122	-
21	"Болуслав"	АТ "БАНК БОЛУСЛАВ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК БОЛУСЛАВ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Болуслав"	ПАТ	180 000 000	04.08.2006 р.	307	м. Київ, вул. Нижньогоріська, 81	-
22	Брокбізнесбанк	АТ "БРОКБІЗНЕСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "БРОКБІЗНЕСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Брокбізнесбанк"	ПАТ	2 504 160 000	07.10.1991 р.	18	м. Київ, просп. Перемоги, 41	15
23	БТА-банк	ПАТ "БТА БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БТА БАНК"	Публічне акціонерне товариство "БТА-банк"	ПАТ	1 500 000 000	10.12.1992 р.	133	м. Київ, вул. Жилиняська, 75	-
24	"Велес"	АТ "Банк Велес"	Публічне акціонерне товариство "Банк Велес"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Велес"	ПАТ	105 000 000	18.03.1994 р.	239	м. Київ, вул. Героїв Севастополя, 48	-
25	ВЕЙБ-банк	ПАТ "ВЕЙБ Банк"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕЙБ-банк"	Публічне акціонерне товариство "Всесурайський акціонерний банк"	ПАТ	1 848 619 132,7	02.07.1992 р.	120	м. Київ, вул. Зоологічна, 5	-
26	"Восток"	ПАТ "Банк Восток"	Публічне акціонерне товариство "Банк Восток"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Восток"	ПАТ	307 350 000	17.10.2002 р.	283	м. Дніпропетровськ, вул. Курсантська, 24	-
27	Всеукраїнський банк розвитку	ПАТ "ВБР"	Публічне акціонерне товариство "ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ"	Публічне акціонерне товариство "Всеукраїнський банк розвитку"	ПАТ	310 000 000	24.04.2009 р.	330	м. Київ, вул. Чорновола В'ячеслава, 25	-
28	ВТБ-банк	ПАТ "ВТБ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВТБ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ВТБ-банк"	ПАТ	5 415 784 405	11.11.1992 р.	128	м. Київ, бул. Тараса Шевченка / вул. Пушкінська, 8/26	-
29	"Глобус"	ПАТ "КБ "ГЛОБУС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ГЛОБУС"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Глобус"	ПАТ	160 000 000	29.11.2007 р.	320	м. Київ, пров. Куренівський, 19/5	-
30	"Грант"	ПАТ "БАНК "ГРАНТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СХІДНО-УКРАЇНСЬКИЙ БАНК "ГРАНТ"	Публічне акціонерне товариство "Східноукраїнський банк "Грант"	ПАТ	80 000 000	29.10.1991 р.	62	м. Харків, вул. Данилевського, 19	1
31	Грін-банк	ПАТ "Грін Банк"	Публічне акціонерне товариство "Грін Банк"	Публічне акціонерне товариство "Грін-банк"	ПАТ	76 650 000	09.01.1992 р.	81	м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а	-
32	"Даніель"	ПАТ "Комерційний банк "Даніель"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Даніель"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	120 412 000	27.11.2003 р.	289	м. Київ, вул. Саксаганського, 3, літера "А"	-
33	Дельта-банк	АТ "Дельта Банк"	Публічне акціонерне товариство "Дельта Банк"	Публічне акціонерне товариство "Дельта-банк"	ПАТ	2 327 000 000	15.02.2006 р.	304	м. Київ, вул. Щорса, 36-б	-
34	"Демарк"	Банк "Демарк"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Демарк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	176 000 000	10.07.1992 р.	122	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	-
35	Діамант-банк	ПАТ "Діамантбанк"	Публічне акціонерне товариство "Діамантбанк"	Публічне акціонерне товариство "Діамант-банк"	ПАТ	210 000 000	17.11.1993 р.	212	м. Київ, Конотопська пл., 10-а	-
36	Діпазон-максимум-банк	ПАТ "Д-М Банк"	Публічне акціонерне товариство "Діпазон-Максимум Банк"	Публічне акціонерне товариство "Діпазон-максимум-банк"	ПАТ	110 000 000	17.02.2009 р.	328	м. Київ, просп. Гагаріна Юрія, 17-в	-
37	ДІВІ-банк	ПАТ "ДІВІ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДІВІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ДІВІ-банк"	ПАТ	365 000 000	26.05.2011 р.	338	м. Київ, вул. Ігорівська / Набережно-Хрещатицька, 13/5, літера "А"	-
38	Дойче-банк ДБУ	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	Публічне акціонерне товариство "Дойче Банк ДБУ"	Публічне акціонерне товариство "Дойче-банк ДБУ"	ПАТ	228 666 102	19.06.2009 р.	332	м. Київ, вул. Лаврська, 20	-
39	Дочірній банк Смербанку Росії	АТ "СБЕРБАНК РОСІЇ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДОЧІРНИЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ"	Публічне акціонерне товариство "Дочірній банк Смербанку Росії"	ПАТ	2 992 460 500	15.06.2001 р.	277	м. Київ, вул. Володимирська, 46	-
40	Експобанк	АТ "КБ "Експобанк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Експобанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	304 230 812	26.12.1991 р.	75	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	5
41	Експрес-банк	АБ "Експрес-Банк"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Експрес-Банк"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Експрес-банк"	ПАТ	248 767 757	12.04.1994 р.	243	м. Київ, Повітрофлотський просп., 25	8
42	Енергобанк	ПАТ "ЕНЕРГОБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Енергобанк"	ПАТ	259 163 340	31.10.1991 р.	68	м. Київ, вул. Воздвиженська, 56	-
43	ЕрДе-банк	АТ "ЕРДЕ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ЕрДе Банк"	Публічне акціонерне товариство "ЕрДе-банк"	ПАТ	211 941 110	28.12.2006 р.	313	м. Київ, вул. П. Сагайдачного / Ігорівська, 10/5, літера "А"	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
44	Ерсте банк	АТ "Ерсте Банк"	Публічне акціонерне товариство "Ерсте Банк"	Публічне акціонерне товариство "Ерсте Банк" ¹	ПАТ	1 380 500 000	25.01.2006 р.	303	м. Київ, вул. Польова, 24, літера "Д"	–
45	Євробанк	ПАТ КБ "ЄВРОБАНК"	Публічне акціонерне товариство комерційний банк "ЄВРОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Євробанк"	ПАТ	126 670 000	18.01.2005 р.	297	м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 35	–
46	Єврогазбанк	АТ "ЄВРОГАЗБАНК"	Публічне акціонерне товариство "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГАЗОВИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Європейський газований банк"	ПАТ	230 000 000	17.10.2006 р.	312	м. Київ, просп. Московський, 16	–
47	Європейський банк раціонального фінансування	ПАТ "ЄБРФ"	Публічне акціонерне товариство "Європейський банк раціонального фінансування"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	153 000 000	24.11.1993 р.	214	м. Київ, вул. Володимирська / пров. Рильський, 18/2	1
48	Європромбанк	ПАТ "ЄВРОПРОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Європейський промисловий банк"	ПАТ	120 000 000	13.08.2008 р.	326	м. Донецьк, вул. Рози Люксембург, 40	–
49	Західкомбанк	ПАТ "Західкомбанк"	Публічне акціонерне товариство "Західкомбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	174 318 977	11.03.1993 р.	153	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	12
50	"Земельний капітал"	ПАТ "КБ "Земельний Капітал"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Земельний Капітал"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Земельний капітал"	ПАТ	95 220 500	31.01.1994 р.	236	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	–
51	Златобанк	АТ "ЗЛАТОБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗЛАТОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Златобанк"	ПАТ	262 500 000	16.05.2008 р.	323	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 17/52	–
52	"Золоті ворота"	АТ "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Золоті ворота"	ПАТ	129 780 000	18.08.1993 р.	193	м. Харків, просп. Леніна, 36	1
53	Ідея-банк	ПАТ "Ідея Банк"	Публічне акціонерне товариство "Ідея Банк"	Публічне акціонерне товариство "Ідея-банк"	ПАТ	147 000 000	22.10.1991 р.	46	м. Львів, вул. Вагова, 11	–
54	Імексбанк	АТ "ІМЕКСБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІМЕКСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Імексбанк"	ПАТ	990 000 000	29.03.1994 р.	241	м. Одеса, просп. Гагаріна, 12-а	5
55	Інвестбанк	ПАТ "КБ "ІНВЕСТБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНВЕСТБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Інвестбанк"	ПАТ	74 129 600	31.03.1992 р.	95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б	1
56	ІНГ-банк Україна	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	Публічне акціонерне товариство "ІНГ Банк Україна"	Публічне акціонерне товариство "ІНГ-банк Україна"	ПАТ	731 238 045	15.12.1997 р.	271	м. Київ, вул. Остаска, 30-а	–
57	Індустріалбанк	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНДУСТРІАЛБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Індустріалбанк"	ПАТ	607 798 054.50	16.10.1991 р.	36	м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 39-д	6
58	Інтеграл-банк	ПАТ "Інтеграл-банк"	Публічне акціонерне товариство "Інтеграл-банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	160 000 000	30.09.1994 р.	250	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	1
59	Інтербанк	ПАТ КБ "ІНТЕРБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНТЕРБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Інтербанк"	ПАТ	36 050 000	23.03.1992 р.	93	м. Київ, вул. Вадима Гетьмана, 27	–
60	Інтеркредитбанк	ПАТ "ІнтерКредитБанк"	Публічне акціонерне товариство "ІнтерКредитБанк"	Публічне акціонерне товариство "Інтеркредитбанк"	ПАТ	130 000 000	14.06.2011 р.	339	м. Дніпропетровськ, вул. Титова, 36	–
61	"Камбіо"	ПАТ "Банк Камбіо"	Публічне акціонерне товариство "Банк Камбіо"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Камбіо"	ПАТ	111 467 421.52	30.06.2004 р.	295	м. Київ, вул. Заньковецької / Станіславського, 3/1	–
62	"Капітал"	ПАТ "АКБ "КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КАПІТАЛ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Капітал"	ПАТ	194 078 895	31.10.1991 р.	65	м. Донецьк, вул. Артема, 63	2
63	Катеринославський комерційний банк	ПАТ "ЄКБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Катеринославський комерційний банк"	ПАТ	247 526 310	23.06.1994 р.	248	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	2
64	"Київ"	ПАТ "АКБ "КИЇВ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Київ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Київ"	ПАТ	3 567 544 000	19.05.1993 р.	171	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 16-22	–
65	"Київська Русь"	ПАТ "Банк "Київська Русь"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Київська Русь"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	416 080 000	30.05.1996 р.	258	м. Київ, вул. Хорива, 11-а	4
66	Класик-банк	ПАТ "КЛАСИКБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КЛАСИКБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Класик-банк"	ПАТ	220 000 000	06.10.1995 р.	254	м. Дніпропетровськ, вул. Баумана, 10, нежитлове приміщення № 75	–
67	"Кліринговий дім"	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Кліринговий дім"	ПАТ	439 692 500	30.12.1996 р.	264	м. Київ, вул. Борисоглібська, 5, літера "А"	1
68	Комерційний індустріальний банк	АТ "КІБ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний Індустріальний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний індустріальний банк"	ПАТ	101 276 684	03.12.1993 р.	219	м. Київ, вул. Воровського, 6	–
69	Комінвестбанк	АТ "КомінвестБанк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний інвестиційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	115 000 000	16.12.1992 р.	135	м. Ужгород, вул. Гойди, 10	–

¹ Дефіс не ставляється, бо це окремі німецькі слова: *Erste Bank* – *Перший банк*.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
70	Конвербанк	ПАТ "КОНВЕРСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "КОНВЕРСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Конвербанк"	ПАТ	195 890 000	06.05.2006 р.	306	м. Київ, вул. Солом'янська, 33	–
71	"Конкорд"	ПАТ "АКБ "КОНКОРД"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНКОРД"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Конкорд"	ПАТ	108 000 000	07.08.2006 р.	308	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	–
72	"Контракт"	ПАТ Банк "Контракт"	Публічне акціонерне товариство Банк "Контракт"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Контракт"	ПАТ	86 000 000	18.05.1993 р.	168	м. Київ, вул. Воздвиженська, 58	–
73	Кредитвестбанк	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Вест Файненс енд Кредит-банк"	ПАТ	88 045 200	04.10.2006 р.	311	м. Київ, вул. Ковпака, 17	–
74	"Кредит-Дніпро"	ПАТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Кредит-Дніпро"	ПАТ	315 000 000	07.07.1993 р.	180	м. Дніпропетровськ, вул. Леніна, 17	–
75	Кредит-Європа-банк	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Кредит-Європа-банк"	ПАТ	505 000 000	28.08.2006 р.	310	м. Київ, вул. Володимирська, 101	–
76	Кредит-оптім-банк	ПАТ "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Кредит-оптім-банк"	ПАТ	63 000 000	29.12.2006 р.	314	м. Київ, вул. Дмитрівська, 69	–
77	Кредитпромбанк	ПАТ "Кредитпромбанк"	Публічне акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	2 635 938 340	20.05.1997 р.	266	м. Київ, бул. Дружби Народів, 38	12
78	"Креді Агриколь"	ПАТ "КІБ Креді Агриколь"	Публічне акціонерне товариство "Корпоративний та інвестиційний Банк Креді Агриколь"	Публічне акціонерне товариство "Корпоративний та інвестиційний банк "Креді Агриколь"	ПАТ	172 928 760	19.05.1993 р.	169	м. Київ, вул. Володимирська, 23-а	–
79	Креді Агри-коль-банк	ПАТ "КРЕДИ АГРІКОЛЬ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "КРЕДИ АГРІКОЛЬ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Креді Агриколь-банк"	ПАТ	1 050 000 000	10.02.1993 р.	149	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	–
80	Кредобанк	ПАТ "КРЕДОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "КРЕДОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Кредобанк"	ПАТ	1 918 969 469.16	31.03.1992 р.	96	м. Львів, вул. Сахарова, 78	1
81	Легбанк	ПАТ "Легбанк"	Публічне акціонерне товариство "Легбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	111 500 000	08.10.1991 р.	17	м. Київ, вул. Жилинська, 27	–
82	"Львів"	ПАТ АКБ "Львів"	Публічне акціонерне товариство Акціонерно-комерційний банк "Львів"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Львів"	ПАТ	217 905 338	14.10.1991 р.	28	м. Львів, вул. Сербська, 1	–
83	Марфін-банк	ПАТ "МАРФІН БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МАРФІН БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Марфін-банк"	ПАТ	435 000 050	05.11.1993 р.	207	Одеська обл., м. Іллінівськ, вул. Леніна, 28	1
84	Мегабанк	ПАТ "МЕГАБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МЕГАБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Мегабанк"	ПАТ	500 000 000	28.10.1991 р.	58	м. Харків, вул. Артема, 30	1
85	Мелор-банк	ПАТ "МЕЛОР БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МЕЛОР БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Мелор-банк"	ПАТ	120 000 000	24.02.2012 р.	340	м. Дніпропетровськ, вул. Ліварна, 9, приміщення 75	–
86	"Меркурій"	АТ БАНК "МЕРКУРІЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО БАНК "МЕРКУРІЙ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Меркурій"	ПАТ	141 500 000	18.11.1992 р.	129	м. Харків, вул. Петровсько-го, 23	1
87	Мета-банк	АТ "МетаБанк"	Публічне акціонерне товариство "МетаБанк"	Публічне акціонерне товариство "Мета-банк"	ПАТ	34 550 580	12.07.1993 р.	182	м. Запоріжжя, просп. Металургів, 30	–
88	Міжнародний ін-вестиційний банк	ПАТ "МІБ"	Публічне акціонерне товариство "Міжнародний інвестиційний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Міжнародний інвестиційний банк"	ПАТ	90 750 000	11.03.2008 р.	321	м. Київ, вул. Лаврська, 16	–
89	Місто-банк	АТ "Місто Банк"	Публічне акціонерне товариство "Місто Банк"	Публічне акціонерне товариство "Місто-банк"	ПАТ	299 980 000	23.07.1993 р.	184	м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 11	4
90	"Морський"	ПАТ Банк "Морський"	Публічне акціонерне товариство Банк "Морський"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Морський"	ПАТ	145 962 000	17.05.1994 р.	246	м. Севастополь, вул. Брестська, 18-а	–
91	Мотор-банк	ПАТ "МОТОР-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "МОТОР-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Мотор-банк"	ПАТ	120 000 000	10.08.2007 р.	316	м. Запоріжжя, просп. Моторобудівників, 54-б	–
92	"Надра"	ПАТ "КБ "НАДРА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "НАДРА"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Надра"	ПАТ	3 890 362 660	26.10.1993 р.	205	м. Київ, вул. Артема, 15	–
93	"Народний капітал"	АТ "НК БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Народний капітал"	ПАТ	80 055 590	21.09.1993 р.	198	м. Київ, бульвар І.Лєвє, 4	–
94	"Національний кредит"	ПАТ "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Національний кредит"	ПАТ	113 960 750	31.01.1996 р.	255	м. Київ, вул. Тургенєвська, 52/58	–
95	"Національні інвестиції"	АТ "Банк "Національні інвестиції"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Національні інвестиції"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	124 500 000	09.11.1993 р.	210	м. Київ, вул. Володимирська, 54	–
96	"Новий"	АКБ "НОВИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "НОВИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Новий"	ПАТ	150 000 000	06.04.1992 р.	101	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
97	ОКСІ-банк	ПАТ "ОКСІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ОКСІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ОКСІ-банк"	ПАТ	120 000 000	14.10.1991 р.	30	м. Львів, вул. Газова, 17	–
98	ОТП-банк	АТ "ОТП Банк"	Публічне акціонерне товариство "ОТП Банк"	Публічне акціонерне товариство "ОТП-банк"	ПАТ	2 868 190 521.75	02.03.1998 р.	273	м. Київ, вул. Жилинська, 43	–
99	Ощадбанк	АТ "Ощадбанк"	Публічне акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	15 537 900 000	31.12.1991 р.	4	м. Київ, вул. Госпітальна, 12-г	40
100	Перший банк	ПАТ "БАНК ПЕРШИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ПЕРШИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Перший"	ПАТ	265 000 000	26.01.1994 р.	229	м. Київ, вул. Дегтярська, 48	–
101	Перший інвестиційний банк	ПАТ "Перший Інвестиційний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Перший інвестиційний банк"	ПАТ	230 000 000	20.06.1997 р.	267	м. Київ, Московський просп. 6	–
102	"Петроко-мерц-Україна"	ПАТ "БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА"	Публічне акціонерне товариство "Банк Петрокомерц-Україна"	ПАТ	319 474 505	26.09.1996 р.	262	м. Київ, вул. Велика Житомирська, 20	–
103	Південкомбанк	"КБ "ПІВДЕНКОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПІВДЕНКОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Південкомбанк"	ПАТ	300 000 000	03.10.1991 р.	12	м. Донецьк, просп. Ватуліна, 33-а	2
104	"Південний"	Акціонерний банк "Південний"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПІВДЕННИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Південний"	ПАТ	958 894 000	03.12.1993 р.	218	м. Одеса, вул. Краснова, 6/1	17
105	Преус-банк МКБ	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	Публічне акціонерне товариство "ПРЕУС БАНК МКБ"	Публічне акціонерне товариство "Преус-банк МКБ"	ПАТ	1 627 792 220	31.01.1994 р.	234	м. Київ, Конотрактова площа, 4	–
106	Платинум-банк	ПАТ "ТІПБ"	Публічне акціонерне товариство "Платинум Банк"	Публічне акціонерне товариство "Платинум-банк"	ПАТ	380 567 201	13.01.2005 р.	296	м. Київ, вул. Амосова, 12	–
107	Полікомбанк	Полікомбанк	Публічне акціонерне товариство "Полікомбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	49 500 120	18.08.1994 р.	249	м. Чернігів, вул. Київська, 3	–
108	Полтава-банк	ПАТ "Полтава-банк"	Публічне акціонерне товариство "Полтава-банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	70 500 000	16.10.1991 р.	37	м. Полтава, вул. Паризької Комуні, 40-а	4
109	"Порто-Франко"	АБ "ПОРТО-ФРАНКО"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПОРТО-ФРАНКО"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Порто-Франко"	ПАТ	105 553 560	17.10.1991 р.	39	м. Одеса, вул. Пушкінська, 10	–
110	Правекс-банк	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	Публічне акціонерне товариство комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Правекс-банк"	ПАТ	937 280 000	29.12.1992 р.	139	м. Київ, вул. Кловський Узвіз, 9/2	1
111	Прайм-банк	ПАТ "ПРАЙМ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Прайм-банк"	ПАТ	61 100 000	30.07.2001 р.	278	м. Київ, вул. Михайлівська, 6-а (поштова адреса)	–
112	"Преміум"	ПАТ "КБ "Преміум"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Преміум"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	260 000 000	24.07.2007 р.	315	м. Київ, вул. Бастіонна, 1/36	–
113	Приватбанк	ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Приватбанк"	ПАТ	14 897 555 475	19.03.1992 р.	92	м. Дніпропетровськ, Набережна Перемоги, 50	35
114	Прокредит-банк	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПРОКРЕДИТ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Прокредит-банк"	ПАТ	298 333 224.48	28.12.2000 р.	276	м. Київ, просп. Перемоги, 107-а	–
115	Промекономбанк	ПАТ "КБ "ПРОМЕКОНОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРОМЕКОНОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Промекономбанк"	ПАТ	92 300 000	25.08.1993 р.	194	м. Донецьк, просп. Ленінський, 4	1
116	Промислово-фінансовий банк	ПАТ "ТІФБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Промислово-фінансовий банк"	ПАТ	106 000 000	29.12.1997 р.	272	м. Кременчук, квартал 278, буд. 22-б	1
117	Промінвестбанк	ПАТ "Промінвестбанк"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	5 298 714 520	26.08.1992 р.	125	м. Київ, пров. Шевченка, 12	19
118	Профінбанк	ПАТ "ПРОФІН БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ПРОФЕСІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ"	Публічне акціонерне товариство "Банк професійного фінансування"	ПАТ	157 717 000	01.10.1991 р.	6	м. Донецьк, просп. Ілліча, 100-а	–
119	ПУМБ	ПАТ "ПУМБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Перший український міжнародний банк"	ПАТ	3 294 492 400	23.12.1991 р.	73	м. Донецьк, вул. Університетська, 2-а	–
120	Рада-банк	ПАТ "АБ "РАДАБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "РАДАБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Рада-банк"	ПАТ	120 000 000	03.12.1993 р.	220	м. Дніпропетровськ, просп. Крива, 46	–
121	Радикал-банк	ПАТ "РАДИКАЛ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "РАДИКАЛ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Радикал-банк"	ПАТ	120 000 000	23.03.2010 р.	333	с. Петропавлівська Борщагівка, вул. Леніна, 2-в	–
122	Райффайзен-банк "Аваль"	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	Публічне акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль"	Публічне акціонерне товариство "Райффайзен-банк "Аваль"	ПАТ	3 002 774 908	27.03.1992 р.	94	м. Київ, вул. Лесюкова, 9	25
123	Реал-банк	ПАТ "РЕАЛ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РЕАЛ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Реал-банк"	ПАТ	100 000 000	29.10.1991 р.	60	м. Харків, просп. Леніна, 60	1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
124	Регіон-банк	АТ "РЕГІОН-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РЕГІОН-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Регіон-банк"	ПАТ	56 481 279	28.10.1991 р.	59	м. Харків, вул. Дарвіна, 4	–
125	"Ренесанс-капітал"	АТ "БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Ренесанс-капітал"	ПАТ	201 400 000	29.01.2003 р.	285	м. Київ, вул. Раїси Окіпної, 8-б	–
126	"Ринкові технології"	ПАТ "БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ"	Публічне акціонерне товариство "БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Ринкові технології"	ПАТ	300 000 000	13.09.2010 р.	335	м. Київ, вул. Лук'янівська, 1, літера "А"	–
127	Родовід-банк	АТ "РОДОВІД БАНК"	Публічне акціонерне товариство "РОДОВІД БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Родовід-банк"	ПАТ	12 359 298 999,6	07.10.1991 р.	16	м. Київ, вул. Північно-Сирецька, 1–3	–
128	"Руский стандарт"	ПАТ "Банк Руский Стандарт"	Публічне акціонерне товариство "Банк Руский Стандарт"	Публічне акціонерне товариство "Банк Руский стандарт"	ПАТ	183 000 000	28.02.2006 р.	305	м. Київ, вул. Половецька, 3/42	–
129	Сведбанк	АТ "Сведбанк" (публічне)	Публічне акціонерне товариство "Сведбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	5 440 927 662	31.10.1991 р.	69	м. Київ, вул. Новоостаньківська, 18, літера "В"	–
130	СЕБ-банк	ПУАТ "СЕБ Банк"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СЕБ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "СЕБ-банк"	ПАТ	675 688 819	02.10.1991 р.	11	м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	–
131	СЕБ-корпоративний банк	ПАТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "СЕБ-корпоративний банк"	ПАТ	120 000 000	19.01.2011 р.	336	м. Київ, вул. Михайлівська, 7	–
132	Спібанк	ПАТ "Спібанк"	Публічне акціонерне товариство "Спібанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	66 500 000	11.05.1998 р.	274	м. Київ, вул. Димитрова, 16-г	–
133	"Сн"	ПАТ "БАНК СЧ"	Публічне акціонерне товариство "БАНК СЧ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Сн"	ПАТ	120 000 000	24.05.2011 р.	337	м. Київ, вул. Володимирська, 63	–
134	"Софійський"	ПАТ "БАНК "СОФІЙСЬКИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "СОФІЙСЬКИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Софійський"	ПАТ	120 000 000	16.03.2012 р.	341	м. Київ, пров. Рильський, 10–12/3	–
135	"Союз"	АТ "КБ "СОЮЗ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Союз"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Союз"	ПАТ	336 000 000	26.11.2007 р.	318	м. Київ, вул. Суворова, 4	–
136	"Стандарт"	ПАТ КБ "СТАНДАРТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СТАНДАРТ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Стандарт"	ПАТ	125 000 000	31.12.2008 р.	327	м. Київ, вул. Почайнинська, 45	–
137	Старокиївський банк	ПАТ "Старокиївський банк"	Публічне акціонерне товариство "Старокиївський банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	33 770 000,55	31.12.1991 р.	79	м. Київ, вул. Микільсько-Богатинна, 6/8	–
138	"Столичний"	ПАТ АБ "СТОЛИЧНИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Столичний"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Столичний"	ПАТ	121 335 000	22.10.1993 р.	202	м. Суми, вул. Харківська, 1	–
139	Східно-промисловий банк	АТ "СП БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Східно-промисловий комерційний банк"	ПАТ	49 700 000	13.09.1995 р.	253	м. Луганськ, вул. 26 Бакинських Комісарів, 155	–
140	"Таврика"	АТ "БАНК "ТАВРИКА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "ТАВРИКА"	Публічне акціонерне товариство "Банк Таврика"	ПАТ	300 000 000	24.10.1991 р.	53	м. Київ, вул. Дмитрівська, 92–94	–
141	ТАС-комбанк	АТ "ТАСкомбанк"	Публічне акціонерне товариство "ТАСкомбанк"	Публічне акціонерне товариство "ТАС-комбанк"	ПАТ	165 000 000	21.10.1991 р.	45	м. Київ, вул. Куренівська, 15-а	–
142	Терра-банк	ПАТ "ТЕРРА БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТЕРРА БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Терра-банк"	ПАТ	557 141 000	18.10.1996 р.	263	м. Київ, вул. Дружби Народів, 28-в	–
143	ТК-кредит	АТ КБ "ТК КРЕДИТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ТК КРЕДИТ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "ТК-кредит"	ПАТ	151 828 750	28.04.1994 р.	245	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	–
144	ТММ-банк	АТ "ТММ-Банк"	Публічне акціонерне товариство "ТММ-Банк"	Публічне акціонерне товариство "ТММ-банк"	ПАТ	66 000 000	20.01.1992 р.	82	м. Київ, вул. Панельна, 5	–
145	"Траст"	ПАТ Банк "ТРАСТ"	Публічне акціонерне товариство Банк "ТРАСТ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Траст"	ПАТ	69 000 000	22.08.2007 р.	317	м. Київ, вул. С.Струтинського, 8	–
146	"Траст-капітал"	ПАТ "АКБ "Траст-капітал"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Траст-капітал"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	53 250 000	10.03.2004 р.	291	м. Київ, вул. Підвисоцького, 7	–
147	"Укоопспілка"	АБ "УКООСПІЛКА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКООСПІЛКА"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Укоопспілка"	ПАТ	42 626 324,47	25.10.1993 р.	204	м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	4
148	Український банк реконструкції та розвитку	АТ (публ.) "Український банк реконструкції та розвитку"	Публічне акціонерне товариство "Український банк реконструкції та розвитку"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	117 999 500	19.03.2004 р.	292	м. Київ, вул. Олексія Терьохна, 4	–
149	"Український капітал"	ПАТ "Банк "Український капітал"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	85 320 000	25.12.1992 р.	138	м. Київ, просп. Перемоги, 67	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
150	Український професійний банк "Український фінансовий світ"	ПАТ "УПБ"	Публічне акціонерне товариство "Український професійний банк"	Публічне акціонерне товариство "Український професійний банк"	ПАТ	500 000 000	30.01.1992 р.	83	м. Київ, вул. Марини Раскової, 15	–
151	"Український фінансовий світ"	ПАТ "КБ "УФС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Український фінансовий світ"	ПАТ	143 000 000	12.11.2003 р.	288	м. Донецьк, просп. Миру, 5-б	–
152	Укрбізнесбанк	ПАТ "УКРБІЗНЕСБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Український бізнес-банк"	ПАТ	234 160 000	19.05.1993 р.	170	м. Донецьк, вул. Артема, 125	–
153	Укрбудінвестбанк	АТ "Укрбудінвестбанк"	Публічне акціонерне товариство "Український будівельно-інвестиційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	120 004 636	20.04.2004 р.	293	м. Київ, бул. Лесі Українки, 30-в	–
154	Укргазбанк	АБ "Укргазбанк"	Публічне акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Укргазбанк"	ПАТ	10 000 000 000	21.07.1993 р.	183	м. Київ, вул. Єреванська, 1	–
155	Укргазпромбанк	ПАТ "УКРГАЗПРОМ-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРГАЗПРОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Укргазпромбанк"	ПАТ	82 800 000	27.03.1996 р.	256	м. Київ, Дніпровська Набережна, 13	–
156	Укрексімбанк	АТ "Укрексімбанк"	Публічне акціонерне товариство "Державний експортно-імпортний банк України"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	16 446 817 658.82	23.01.1992 р.	5	м. Київ, вул. Горького, 127	29
157	Укрінбанк	ПАТ "Укрінбанк"	Публічне акціонерне товариство "Український інноваційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	305 000 000	02.10.1991 р.	9	м. Київ, вул. Смирнова-Лас-точкіна, 10-а	18
158	Укркомунбанк	ПАТ "УКРКОМУНБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Український комунальний банк"	ПАТ	105 800 000	10.08.1993 р.	187	м. Луганськ, вул. Шевченка В.В., 18-а	–
159	Укрсіббанк	АТ "УкрСіббанк"	Публічне акціонерне товариство "УкрСіббанк"	Публічне акціонерне товариство "Укрсіббанк"	ПАТ	8 871 665 200	28.10.1991 р.	57	м. Харків, просп. Московський, 60	–
160	Укрсоцбанк	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРСОЦБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Укрсоцбанк"	ПАТ	1 270 000 000	27.09.1991 р.	3	м. Київ, вул. Копляка, 29	–
161	Універсал-банк	ПАТ "Універсал Банк"	Публічне акціонерне товариство "Універсал Банк"	Публічне акціонерне товариство "Універсал-банк"	ПАТ	1 152 671 970	20.01.1994 р.	226	м. Київ, вул. Автозаводська, 54/19	–
162	Унікомбанк	ПАТ "УНІКОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УНІКОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Унікомбанк"	ПАТ	460 564 375	28.10.2002 р.	284	м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а	–
163	Унікредит-банк	ПАТ "Унікредит Банк"	Публічне акціонерне товариство "Унікредит Банк"	Публічне акціонерне товариство "Унікредит-банк"	ПАТ	653 507 670	28.02.1997 р.	265	м. Київ, вул. Ярослава Вал, 14-а	1
164	"Фамільний"	ПУБЛІЧНЕ АТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Фамільний"	ПАТ	66 600 054.96	27.12.1991 р.	78	м. Донецьк, просп. Миру, 59	–
165	"Фінанси та кредит"	АТ "Банк "Фінанси та Кредит"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Фінанси та Кредит"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Фінанси та кредит"	ПАТ	2 000 000 000	30.10.1991 р.	63	м. Київ, вул. Артема, 60	16
166	"Фінансова ініціатива"	ПАТ "КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Фінансова ініціатива"	ПАТ	1 850 000 000	19.01.2005 р.	298	м. Київ, вул. Щорса, 7/9	–
167	Фінбанк	ПАТ "ФІНБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фінбанк"	ПАТ	135 050 000	24.12.1993 р.	223	м. Одеса, просп. Тараса Шевченка, 4-а	–
168	Фінексбанк	ПАТ "ФІНЕКСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фінексбанк"	Публічне акціонерне товариство "Фінексбанк"	ПАТ	122 474 000	08.10.1991 р.	19	м. Київ, вул. Миколи Гринченка, 4, літера "Б"	–
169	Фінростбанк	АТ "ФІНРОСТБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНРОСТБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фінростбанк"	ПАТ	85 000 000	29.01.1993 р.	147	м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	1
170	Фольксбанк	ПАТ "ФОЛЬКСБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФОЛЬКСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фольксбанк"	ПАТ	420 000 000	10.10.1991 р.	25	м. Львів, вул. Грабовського, 11	–
171	Фортуна-банк	АТ "Фортуна-банк"	Публічне акціонерне товариство "Фортуна-банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	215 000 000	17.10.2002 р.	282	м. Київ, вул. Боричів Тік, 35-в	–
172	"Форум"	ПАТ "БАНК ФОРУМ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ФОРУМ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Форум"	ПАТ	5 934 618 920	31.01.1994 р.	231	м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	–
173	"Хрещатик"	ПАТ "КБ "ХРЕЩАТИК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ХРЕЩАТИК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Хрещатик"	ПАТ	828 828 000	19.05.1993 р.	172	м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а	–
174	"Центр"	ПАТ КБ "Центр"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний Банк "Центр"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Центр"	ПАТ	120 000 000	14.06.2010 р.	334	м. Київ, просп. Науки, 54-б (поштова адреса: вул. Рюкіної, 8-а)	–
175	Чорноморський банк розвитку та реконструкції	ПАТ "ЧБРР"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ"	Публічне акціонерне товариство "Чорноморський банк розвитку та реконструкції"	ПАТ	54 607 000	22.06.1992 р.	118	м. Сімферополь, вул. Більшовицька, 24	1
176	Юнекс-банк	ПАТ "ЮНЕКС БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЮНЕКС БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Юнекс-банк"	ПАТ	292 000 000	03.12.1993 р.	216	м. Київ, вул. Почайнинська, 38	–

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. — 01.07.2012 р.)

За станом на 1 липня 2012 р.

№ п/п	Назва банку ¹	№ ²	Дата закриття банку	Підстава для закриття банку
1	2	3	4	5
1	"ПІВДЕННА УКРАЇНА"	102	24.06.1992 р.	Реєстрацію анульовано
2	"ДИСКОНТ"	116	27.11.1992 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
3	"ЕКОНОМІКА"	119	21.12.1992 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
4	"ЯНТАР"	106	05.03.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
5	"САМАРА-АГРО"	72	14.07.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
6	ЗАХІДКООПБАНК	48	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
7	АГРОПОСТАЧБАНК	109	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
8	"АГРОПРОГРЕС"	121	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
9	"ПАРТНЕР"	90	29.12.1993 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
10	СУМИ-БАНК	143	05.01.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 05.01.1994 р. № 3
11	ПРИКАРПАТОРГБАНК	117	21.01.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
12	ЕКОМЕДБАНК	130	02.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 02.02.1994 р. № 19
13	БЛАГОБАНК	196	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 26
14	"НИВА"	137	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 27
15	УНІВЕРСАЛБАНК	136	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 28
16	"ДОНБАС"	66	09.06.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 09.06.1994 р. № 111
17	"КОЛОС"	111	30.06.1994 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
18	"ПЕРСПЕКТИВА"	35	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
19	"РІВНЕСПОЖИВСПІЛКА"	200	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
20	"АВУАР"	150	09.08.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
21	ЕЛБІМБАНК	230	26.01.1995 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
22	КБ "ХЕРСОНІНВЕСТБАНК"	173	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК"
23	КБ "ВОРСКЛА"	224	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРСОЦБАНК"
24	ДНІПРОБАНК	49	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
25	"ЛЬВІВ-ВЕСТ"	76	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЕЛЕКТРОН"
26	"ОЛЕВСЬКИЙ"	112	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
27	БУКООПБАНК	185	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
28	"ЄДНІСТЬ"	191	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
29	"ЕВІС"	237	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
30	АКБ "ПРУТ І К"	100	12.12.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЗУКБ"
31	АКБ "КОНГРЕС"	176	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. № 187
32	КБ "ПРОМІНЬ"	56	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. № 188
33	КБ "ХЕРСОН"	98	30.01.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.01.1997 р. № 20
34	АБ "ВУГЛЕПРОГРЕСБАНК"	50	27.02.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.02.1997 р. № 28
35	КБ "КООПЕРАТОР"	174	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 54
36	КБ "ЕНЕРГІЯ"	107	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 55
37	АБ "ХАРКІВЛЕГБАНК"	55	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 56
38	КБ "ВІННИЦЯ"	42	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 57
39	АКБ "ЛЕГПРОДБАНК"	141	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 58
40	АКБ "ХАРКІВ"	126	24.04.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.04.1997 р. № 95
41	АКБ "ДНІПРОСЕРВІСБАНК"	113	03.07.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.07.1997 р. № 135
42	АКБ "ЄВРОЦЕНТР"	178	30.10.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.10.1997 р. № 261
43	АКБ "ДНІПРО"	13	06.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 06.03.1998 р. № 306
44	АКБ "РОСЬ"	85	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. № 325
45	КБ "ПАРИТЕТ"	146	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. № 326
46	КБ "ФДС"	244	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. № 345
47	КБ "ГЕОБАНК"	140	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. № 347
48	АБ "МОНОЛІТБАНК"	233	16.04.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.04.1998 р. № 365
49	АБ "ЕКОНОМБАНК"	34	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. № 393
50	АБ "ЄВРОМЕТАЛБАНК"	208	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. № 394
51	АКБ "ФІАТБАНК"	97	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. № 400
52	КБ "ДНІСТЕР-БАНК"	32	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. № 401
53	АБ "ТЕРНОПІЛЬ-КРЕДИТ"	41	05.08.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.08.1998 р. № 402
54	КБ "КОНТИНЕНТ"	88	25.09.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.09.1998 р. № 417
55	АБ "ЮНІВЕРС"	162	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. № 437
56	АБ "ІНТРАСТБАНК"	154	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. № 438
57	АКБ "СТРИЖЕНЬ"	209	18.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.12.1998 р. № 449
58	АКБ "СЕРВІС"	186	31.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.12.1998 р. № 450
59	КБ "САНА"	91	29.01.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.01.1999 р. № 455
60	КБ "УКРУНІВЕРСАЛБАНК"	213	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. № 474
61	КБ "АЛЕКС"	123	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. № 481
62	АБ "ВІКТОРІЯ"	40	17.05.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.1999 р. № 489
63	АБ "АРМАНД"	206	14.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 14.06.1999 р. № 509
64	АБ "РЕЗИДЕНТ"	70	30.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.06.1999 р. № 512
65	АКБ "ГАЛИЦЬКИЙ"	31	30.07.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1999 р. № 528
66	АБ "ТРАСТ"	159	30.08.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.08.1999 р. № 559
67	АБ "ТЕРНАВА"	235	30.09.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.09.1999 р. № 576
68	АБ "АНТЕК"	104	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. № 579

¹ Назви банків подано за орфографією реєстраційних записів. ² Номер реєстрації банку.

1	2	3	4	5
69	АБ "ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	232	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. № 580
70	АКБ "БУДІМБАНК"	10	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. № 39
71	АБ "ПОДІЛЛЯ"	151	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. № 40
72	АКБ "АРКАДІЯ"	192	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. № 70
73	АКБ "УКРНАФТОГАЗБАНК"	26	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. № 71
74	АБ "ЛІКО"	201	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. № 130
75	АКБ "НЕЗАЛЕЖНІСТЬ"	181	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. № 131
76	КБ "ЧЕРКАСИ"	188	16.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2000 р. № 133
77	АКБ "БНП-ДРЕЗДНЕР БАНК (УКРАЇНА)"	275	04.08.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.08.2000 р. № 228
78	АБ "ІНВЕСТ-БАНК УКРАЇНА"	190	08.12.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.12.2000 р. № 347
79	АБ "ЛІГА"	134	27.03.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.2001 р. № 65
80	КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ АКБ	33	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 120
81	АКБ "СЛОБОЖАНЩИНА"	84	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 121
82	АКБ "ТАВРІЯ"	51	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 122
83	КБ "ПОЛІС"	203	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. № 204
84	АК "ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	87	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. № 205
85	АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ІНВЕСТИВАННЯ ПРОГРАМ РЕКОНСТРУКЦІЇ І РОЗВИТКУ "ЗАВОДБАНК"	251	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2001 р. № 308
86	ІКАБ "ЕРА"	144	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. № 339
87	КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	257	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. № 340
88	АБ "ЛАНБАНК"	197	11.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 11.02.2002 р. № 30
89	КБ "ЗОРЯ"	115	13.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.02.2002 р. № 41
90	МАКІВСЬКИЙ АКБ "ШАХТЕКОНОМБАНК"	8	21.03.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.03.2002 р. № 68
91	АКБ "АЗОВ-БАНК"	67	22.04.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.04.2002 р. № 101
92	АБ "ОБОЛОНЬ"	227	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 194
93	АК "ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	155	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 195
94	МІЖНАРОДНИЙ АКБ "ХРИСТИЯНСЬКИЙ БАНК"	160	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 196
95	КБ "КРИМ ЮРТ"	225	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. № 244
96	АКБ "НАРОДНИЙ БАНК"	15	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. № 245
97	АБ "ЕТАЛОН"	252	28.11.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.11.2002 р. № 283
98	ІПОТЕЧНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК	189	04.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.12.2002 р. № 290
99	АБ "КРИМКРЕДИТ"	86	10.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.12.2002 р. № 306
100	КБ "АМАСКО"	161	25.02.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2003 р. № 56
101	АБ "АБСОЛЮТ"	215	15.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2003 р. № 84
102	АКЦІОНЕРНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ БАНК "АГРОІНВЕСТ"	132	18.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.04.2003 р. № 90
103	КРИМСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ЦЕРКОВНИЙ БАНК "ККЦБ"	108	26.05.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.05.2003 р. № 105
104	АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ КБ "АЗЧЕРКОМБАНК"	52	12.06.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.06.2003 р. № 123
105	ЗАТ "ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	270	17.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.07.2003 р. № 150
106	АКБ "ЯЛТАБАНК"	261	23.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.07.2003 р. № 155
107	КБ "КОНТАКТ БАНК"	238	31.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.07.2003 р. № 191
108	МИККОМБАНК	105	19.02.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.02.2004 р. № 37
109	АКБ "ІНТЕРКОНТБАНК"	71	23.04.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.04.2004 р. № 83
110	АК "ЄВРОБАНК"	145	01.10.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.10.2004 р. № 186
111	ВАТ "АКБ "ЗАХІДБУДГАЗБАНК"	47	24.12.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.12.2004 р. № 295
112	КАБ "КРИМ-БАНК"	54	01.07.2005 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.07.2005 р. № 148
113	АБ "МЕТА-БАНК"	217	03.02.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.02.2006 р. № 21
114	АКБ "МТ-БАНК"	77	10.03.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.03.2006 р. № 49
115	КАБ "ДЕНДІ"	167	10.04.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.04.2006 р. № 87
116	АКБ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ "УКРХАРЧОПРОМБАНК" АК	165	05.07.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.07.2006 р. № 176
117	ТОВ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	142	17.08.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.08.2006 р. № 228
118	"АКЦІОНЕРНИЙ БАНК КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА) "	268	05.10.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.10.2006 р. № 277
119	ЗАТ "ВНЄШТОРГБАНК (УКРАЇНА)"	299	02.11.2007 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.11.2007 р. № 288
120	АКБ "ХФБ БАНК УКРАЇНА"	269	25.02.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2008 р. № 52
121	АБ "ІНКО"	20	17.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.03.2008 р. № 69
122	АБ "ДАМІАНА-БАНК"	166	28.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.03.2008 р. № 99
123	УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК	175	15.04.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2008 р. № 123
124	АТ "НАШ БАНК"	211	16.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2008 р. № 161
125	АКБ "ОЛБАНК"	228	23.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.05.2008 р. № 167
126	АКБ "РОСТОК БАНК"	240	20.08.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 20.08.2008 р. № 422
127	ДОНЕЦЬКИЙ АБ "ДОНВУГЛЕКОМБАНК"	7	24.03.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.03.2009 р. № 128
128	АБ "АІЛОНЖ"	148	07.04.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.04.2009 р. № 159
129	АКАБ "УКРАЇНА"	2	13.04.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.04.2009 р. № 167
130	АКБ "ПРЕМ'ЄРБАНК"	247	05.06.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.06.2009 р. № 262
131	АКБ "ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК"	124	26.06.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.06.2009 р. № 315
132	АК УКРАЇНСЬКИЙ БАНК "ВІДРОДЖЕННЯ"	21	02.12.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.12.2009 р. № 732
133	АБ "ФАКТОРІАЛ-БАНК"	131	13.01.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.01.2010 р. № 24
134	ВАТ "АКБ "ГАРАНТ"	157	28.01.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.01.2010 р. № 52
135	КБ "КНЯЖИЙ"	242	13.04.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.04.2010 р. № 258
136	ЗАКАРПАТСЬКИЙ АКБ "ЛІСБАНК"	14	12.07.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.07.2010 р. № 473
137	ПАТ "СВЕДБАНК ІНВЕСТ"	260	21.07.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.07.2010 р. № 515
138	ТОВ "КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК"	114	22.12.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.12.2010 р. № 856
139	ПАТ "ДОНГОРБАНК"	99	20.01.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 20.01.2012 р. № 23
140	ПАТ "БАНК СТОЛИЦЯ"	290	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 153

1	2	3	4	5
141	ПАТ "КБ "СОЦКОМ БАНК"	286	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 154
142	ПАТ "ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	156	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 155
143	ПАТ "КБ "ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	279	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 156
144	АКБ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	152	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 157
145	ВАТ "КБ "НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ"	110	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 158
146	ВАТ "СЕЛЯНСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ДНІСТЕР"	27	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 159
147	ВАТ "БАНК "БІГ ЕНЕРГІЯ"	199	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 160
148	ТОВ "УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	164	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 161
149	ПАТ "ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК"	61	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 162
150	ВАТ "КБ "ІПОБАНК"	309	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 163
151	КБ "УКРАЇНСЬКА ФІНАНСОВА ГРУПА" – ТОВ	294	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 164
152	ТОВ "ДІАЛОГБАНК"	80	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 165
153	ВАТ "АКБ "ОДЕСА-БАНК"	38	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 166
154	АКБ "ТРАНСБАНК"	22	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 167
155	КАБ "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ"	44	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 168
156	АБ "БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ"	29	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 169
157	ВАТ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	74	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 170
158	ВАТ "КБ "ПРИЧОРНОМОР'Я"	163	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 171
159	ТОВ "КБ "АРМА"	287	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 172
160	АКБ "СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК"	195	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 173
161	ПАТ "АБ "СИНТЕЗ"	221	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 174
162	АТ "ГРАДОБАНК"	23	17.05.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.2012 р. № 351

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрації, ліцензування та реорганізації банків Національного банку України Олена Сілецька.

Репліка фахівця/

Про правильне написання назви грошової одиниці Литовської Республіки

До редакції надійшов лист відомого в Україні мовознавця, доктора філологічних наук, професора Олександра Пономарева, в якому він робить зауваження щодо українського перекладу назви грошової одиниці Литви.

Назви грошових одиниць Латвії та Литви являють собою перші три літери назв цих країн — *лат* і *лит*. Оскільки слово *Литва* здавна відоме в

нас саме в такій формі, оскільки маємо прізвиська Литвин, Литвак, Литовченко тощо, де скрізь після *л* пишемо й вимовляємо *и*, а не *і*, то грошова

одиниця мусить бути *лит*, а не *літ*.

Олександр Пономарів,
доктор філологічних наук, професор.

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за червень 2012 року)*

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	508.2867	16	434 LYD	100 лівійських динарів	629.9259
2	986 BRL	100 бразильських реалів	400.9280	17	484 MXN	100 мексиканських нових песо	57.5526
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	196.4966	18	496 MNT	10000 монгольських тугриків	60.6872
4	410 KRW	1000 вонів Республіки Корея	6.7848	19	554 NZD	100 новозеландських доларів	606.0890
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.8333	20	586 PKR	100 пакистанських рупій	8.5941
6	981 GEL	100 грузинських ларі	491.6646	21	604 PEN	100 перуанських нових сол	296.1282
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	102.9619	22	642 ROL	100 румунських лейв	222.5198
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	132.2495	23	682 SAR	100 саудівських ріялів	213.1220
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	206.6741	24	760 SYP	100 сирійських фунтів	12.5510
10	356 INR	1000 індійських рупій	143.1963	25	901 TWD	100 нових тайванських доларів	26.9825
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.6502	26	972 TJS	100 таджицьких сомоні	167.7264
12	368 IQD	100 іракських динарів	0.6877	27	952 XOF	1000 франків КФА	15.2745
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	17.0309	28	152 CLP	1000 чилійських песо	15.6149
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	2851.4092	29	191 HRK	100 хорватських кун	131.5740
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	5.3177	30	255	100 доларів США за розр. із Індією	639.4000

* Курс встановлено з 01.06.2012 року.

Підготовлено департаментом аналізу та прогнозування грошово-кредитного ринку Національного банку України.

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти						
			01.06.2012 р.	02.06.2012 р.	03.06.2012 р.	04.06.2012 р.	05.06.2012 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	778.3525	778.3525	778.3525	778.3525	771.0898	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1239.2921	1239.2921	1239.2921	1239.2921	1223.3986	
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0095	0.0095	0.0095	0.0095	0.0095	
5	208 DKK	100 датських крон	133.3858	133.3858	133.3858	133.3858	132.5361	
6	840 USD	100 доларів США	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	
7	352 ISK	100 ісландських крон	6.1128	6.1128	6.1128	6.1128	6.1049	
8	124 CAD	100 канадських доларів	776.8277	776.8277	776.8277	776.8277	769.7638	
9	398 KZT	100 казахстанських тенге	5.3981	5.3981	5.3981	5.3981	5.3996	
10	428 LVL	100 латвійських латів	1420.8252	1420.8252	1420.8252	1420.8252	1410.9396	
11	440 LTL	100 литовських літів	287.1032	287.1032	287.1032	287.1032	285.2282	
12	498 MDL	100 молдовських лейв	66.5825	66.5825	66.5825	66.5825	66.5698	
13	578 NOK	100 норвезьких крон	131.7618	131.7618	131.7618	131.7618	130.0199	
14	985 PLN	100 польських злотих	225.7338	225.7338	225.7338	225.7338	223.1923	
15	643 RUB	10 російських рублів	2.4281	2.4281	2.4281	2.4281	2.3690	
16	702 SGD	100 сингапурських доларів	621.2771	621.2771	621.2771	621.2771	617.6456	
17	792 TRL	100 турецьких лір	431.7551	431.7551	431.7551	431.7551	427.2977	
18	795 TMM	100 туркменських манатів	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	
19	348 HUF	1000 угорських форинтів	32.8629	32.8629	32.8629	32.8629	32.1842	
20	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.4271	0.4271	0.4271	0.4271	0.4271	
21	203 CZK	100 чеських крон	38.5829	38.5829	38.5829	38.5829	38.1912	
22	752 SEK	100 шведських крон	110.4499	110.4499	110.4499	110.4499	109.4907	
23	756 CHF	100 швейцарських франків	825.4036	825.4036	825.4036	825.4036	820.1498	
24	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	125.4997	125.4997	125.4997	125.4997	125.4792	
25	392 JPY	1000 японських єн	101.5062	101.5062	101.5062	101.5062	102.3206	
26	978 EUR	100 євро	991.3098	991.3098	991.3098	991.3098	984.8359	
27	960 XDR	100 СПЗ	1207.0728	1207.0728	1207.0728	1207.0728	1203.8330	
			16.06.2012 р.	17.06.2012 р.	18.06.2012 р.	19.06.2012 р.	20.06.2012 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	794.5024	794.5024	801.2857	805.5705	812.3176	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1239.6672	1239.6672	1239.9745	1251.2328	1252.5752	
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0096	0.0096	0.0096	0.0097	0.0096	
5	208 DKK	100 датських крон	134.9901	134.9901	135.4723	135.6888	135.6832	
6	840 USD	100 доларів США	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	
7	352 ISK	100 ісландських крон	6.2451	6.2451	6.3112	6.3833	6.3817	
8	124 CAD	100 канадських доларів	778.5321	778.5321	780.3545	779.1206	782.5072	
9	398 KZT	100 казахстанських тенге	5.3655	5.3655	5.3645	5.3670	5.3684	
10	428 LVL	100 латвійських латів	1439.6364	1439.6364	1444.5908	1447.5293	1447.2285	
11	440 LTL	100 литовських літів	290.5290	290.5290	291.5707	292.0799	292.1031	
12	498 MDL	100 молдовських лейв	66.3234	66.3234	66.3306	66.2717	66.2519	
13	578 NOK	100 норвезьких крон	133.6271	133.6271	133.8032	134.0013	134.1724	
14	985 PLN	100 польських злотих	232.4771	232.4771	234.2116	235.5908	237.1440	
15	643 RUB	10 російських рублів	2.4534	2.4534	2.4672	2.4874	2.4568	
16	702 SGD	100 сингапурських доларів	622.9901	622.9901	627.7579	628.5408	631.1079	
17	792 TRL	100 турецьких лір	438.2432	438.2432	439.4305	440.7174	443.2122	
18	795 TMM	100 туркменських манатів	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	
19	348 HUF	1000 угорських форинтів	33.7042	33.7042	33.9379	34.4666	34.9459	
20	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.4256	0.4256	0.4256	0.4248	0.4248	
21	203 CZK	100 чеських крон	39.2772	39.2772	39.3379	39.5596	39.5597	
22	752 SEK	100 шведських крон	113.5119	113.5119	113.9447	114.0675	114.0946	
23	756 CHF	100 швейцарських франків	835.3920	835.3920	838.2475	839.7116	839.8481	
24	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	126.3224	126.3224	125.4374	125.6972	125.7526	
25	392 JPY	1000 японських єн	100.8078	100.8078	101.4445	101.1021	101.2929	
26	978 EUR	100 євро	1003.1387	1003.1387	1006.7353	1008.4937	1008.5736	
27	960 XDR	100 СПЗ	1212.2283	1212.2283	1214.6564	1215.5450	1215.4211	

щодо іноземних валют, України щоденно (за червень 2012 року)

Офіційний курс

	06.06.2012 р.	07.06.2012 р.	08.06.2012 р.	09.06.2012 р.	10.06.2012 р.	11.06.2012 р.	12.06.2012 р.	13.06.2012 р.	14.06.2012 р.	15.06.2012 р.
	778.3951	788.1397	798.1094	798.1094	798.1094	786.8179	795.5715	792.3364	797.2781	794.5024
	1226.3290	1237.5836	1244.9362	1244.9362	1244.9362	1233.3745	1241.2767	1242.0515	1242.4407	1239.6672
	1017.2458	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163	1017.1163
	0.0095	0.0095	0.0097	0.0097	0.0097	0.0097	0.0097	0.0097	0.0097	0.0096
	133.6744	134.2604	135.4215	135.4215	135.4215	134.0848	134.8840	134.3339	134.7964	134.9901
	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500
	6.1576	6.1881	6.2102	6.2102	6.2102	6.1604	6.2010	6.1761	6.1852	6.2451
	768.2814	772.9984	780.8372	780.8372	780.8372	772.8439	779.9138	776.8620	778.9891	778.5321
	5.3702	5.3681	5.3771	5.3771	5.3771	5.3771	5.3749	5.3702	5.3677	5.3655
	1425.6427	1431.8606	1444.2688	1444.2688	1444.2688	1429.0906	1438.4207	1432.6634	1437.6865	1439.6364
	287.7050	289.0013	291.5475	291.5475	291.5475	288.6078	290.3670	289.1633	290.1355	290.5290
	66.3531	66.4276	66.4088	66.4088	66.4088	66.4453	66.4729	66.4370	66.4469	66.3234
	130.8036	131.1856	132.6554	132.6554	132.6554	131.1277	132.6865	132.3028	133.3662	133.6271
	226.7181	229.4045	235.7507	235.7507	235.7507	231.9611	233.4131	230.6733	231.6790	232.4771
	2.4074	2.4376	2.4827	2.4827	2.4827	2.4415	2.4527	2.4527	2.4417	2.4534
	620.4021	625.2278	628.1781	628.1781	628.1781	621.1462	624.2321	622.2255	624.5122	622.9901
	431.8702	433.9292	438.3624	438.3624	438.3624	436.1454	439.2076	436.7555	438.0323	438.2432
	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386
	32.8730	33.2577	34.1181	34.1181	34.1181	33.5976	33.8801	33.6260	33.7948	33.7042
	0.4263	0.4263	0.4263	0.4263	0.4263	0.4263	0.4256	0.4256	0.4256	0.4256
	38.6232	39.0324	39.7495	39.7495	39.7495	39.1078	39.4794	38.8764	39.1657	39.2772
	110.7579	110.6708	112.2697	112.2697	112.2697	110.9928	113.1069	112.6380	113.4262	113.5119
	827.1339	830.9990	838.1112	838.1112	838.1112	829.5912	834.7870	831.1881	834.1910	835.3920
	125.5022	125.5917	125.5933	125.5933	125.5933	125.3686	125.9458	125.4395	125.8518	126.3224
	102.1478	100.9779	100.5851	100.5851	100.5851	100.7588	100.6606	100.4450	100.3788	100.8078
	993.3878	997.8636	1006.6554	1006.6554	1006.6554	996.5049	1002.5792	998.4231	1001.7800	1003.1387
	1209.8556	1209.5297	1212.5833	1212.5833	1212.5833	1207.5397	1211.9305	1209.6085	1210.6510	1212.2283
	21.06.2012 р.	22.06.2012 р.	23.06.2012 р.	24.06.2012 р.	25.06.2012 р.	26.06.2012 р.	27.06.2012 р.	28.06.2012 р.	29.06.2012 р.	30.06.2012 р.
	815.1631	813.7655	813.7655	813.7655	802.3856	799.7623	802.0145	802.0145	802.0145	802.0145
	1259.7608	1254.9102	1254.9102	1254.9102	1246.1820	1243.2003	1246.9539	1246.9539	1246.9539	1246.9539
	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458	1017.2458
	0.0097	0.0097	0.0097	0.0097	0.0096	0.0096	0.0096	0.0096	0.0096	0.0096
	136.5953	136.2370	136.2370	136.2370	134.8048	134.2710	134.1330	134.1330	134.1330	134.1330
	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500	799.2500
	6.4104	6.3976	6.3976	6.3976	6.3422	6.3177	6.3247	6.3247	6.3247	6.3247
	785.9488	784.5741	784.5741	784.5741	777.3052	776.0698	777.4987	777.4987	777.4987	777.4987
	5.3713	5.3645	5.3645	5.3645	5.3580	5.3562	5.3530	5.3530	5.3530	5.3530
	1457.1860	1452.8691	1452.8691	1452.8691	1438.0536	1433.2329	1431.5354	1431.5354	1431.5354	1431.5354
	294.0707	293.2836	293.2836	293.2836	290.2513	289.0707	288.7698	288.7698	288.7698	288.7698
	66.2382	66.0428	66.0428	66.0428	65.9208	65.6576	65.5779	65.5779	65.5779	65.5779
	135.2741	135.0920	135.0920	135.0920	133.8649	133.1160	132.9508	132.9508	132.9508	132.9508
	239.5129	238.0633	238.0633	238.0633	235.4579	234.5829	234.7138	234.7138	234.7138	234.7138
	2.4580	2.4289	2.4289	2.4289	2.3845	2.4096	2.4093	2.4093	2.4093	2.4093
	630.4671	628.8969	628.8969	628.8969	626.0101	622.9192	623.8281	623.8281	623.8281	623.8281
	445.3951	445.4144	445.4144	445.4144	442.2486	439.6350	439.5646	439.5646	439.5646	439.5646
	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386	280.4386
	35.3848	35.4284	35.4284	35.4284	34.8390	34.7130	34.8137	34.8137	34.8137	34.8137
	0.4248	0.4248	0.4248	0.4248	0.4248	0.4241	0.4241	0.4241	0.4241	0.4241
	39.8918	39.4288	39.4288	39.4288	38.8818	38.6667	38.4033	38.4033	38.4033	38.4033
	114.8164	114.6050	114.6050	114.6050	113.8737	113.2086	113.0407	113.0407	113.0407	113.0407
	845.5052	843.1721	843.1721	843.1721	834.5238	831.1987	830.1951	830.1951	830.1951	830.1951
	125.6503	125.5719	125.5719	125.5719	125.5723	125.6029	125.5954	125.5954	125.5954	125.5954
	101.2936	99.8078	99.8078	99.8078	99.5411	100.2414	100.7441	100.7441	100.7441	100.7441
	1015.3672	1012.6498	1012.6498	1012.6498	1002.1796	998.1034	997.0644	997.0644	997.0644	997.0644
	1218.4785	1216.2608	1216.2608	1216.2608	1210.5612	1208.6189	1209.9527	1209.9527	1209.9527	1209.9527

Підготовлено департаментом аналізу та прогнозування грошово-кредитного ринку Національного банку України.

Сергей Арбузов.

Поздравление Председателя Национального банка Украины Сергея Арбузова с Днём независимости Украины.

Ольга Вовчак, Людмила Крентовская. *Финансовое посредничество: экономическая сущность и классификация.*

Рассмотрены определения категорий “финансовый посредник” и “финансовое посредничество”, а также их юридическое содержание. Исследована классификация финансовых посредников в соответствии с разными подходами, сформулированы предложения по её усовершенствованию.

Сергей Леонов, Татьяна Васильева, Дмитрий Циганюк. *Гармонизация ключевых параметров ресурсной базы институтов совместного инвестирования.*

Рассмотрены новые направления инвестиционной деятельности небанковских финансовых организаций, способных обеспечить своим вкладчикам высокий уровень доходности при невысоком риске.

Светлана Волосович. *Подходы к оцениванию системы страхования депозитов.*

Исследовано влияние эффективности систем страхования депозитов на повышение доверия общества к банковскому сектору. Рассмотрены основные подходы, использующиеся при оценке систем страхования депозитов. Предложена обобщенная система показателей для проведения оценивания.

Андрей Грищенко, Евгения Голубенко. *Ценообразование опциона пополнения для депозитных продуктов.*

Представлена модель ценообразования банковских депозитов, допускающих возможность пополнения на протяжении всего срока действия договора. Модель полезна для бизнес-планирования и продукт-менеджмента.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в июне 2012 года.

Структура кредитов, предоставленных Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, средневзвешенная процентная ставка по кредитам, предоставленным Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, процентные ставки банков по кредитам и депозитам в национальной валюте, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.07.2012 г.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в июне 2012 года.

Александр Пономарив. *О правильном написании названия денежной единицы Литовской Республики.*

Реплика и аргументы доктора филологических наук по поводу правильного написания на украинском языке названия денежной единицы Литвы.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за июнь 2012 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за июнь 2012 года).

Трансграничные переводы в I полугодии 2012 года.

Аналитические данные, касающиеся трансграничных переводов, осуществляемых в Украине на протяжении первого полугодия 2012 года с использованием международных систем денежных переводов, созданных нерезидентами.

Светлана Мищенко. *Противоречия современных денежных систем и пути их преодоления.*

Исследованы основные противоречия денежных систем, возникающие вследствие особенностей современного этапа развития монетарной теории и практики, определены пути их преодоления на основе усовершенствования функций и целей центральных банков.

Ольга Дмитрива, Кристина Гончарова. *Подходы к оцениванию уровня вовлечения банков в коррупционные деяния.*

Рассматривается модель создания национальной антикоррупционной методологии, составляющими которой являются: установление фактических критериев и показателей; формирование актуальной системы оценки эффективности антикоррупционной деятельности, уровня и вероятности восприятия коррупции; разработка стратегии предупреждения и минимизации рисков коррупции.

Практические вопросы банковской деятельности.

Правовые консультации по различным аспектам деятельности банков, подготовленные сотрудниками юридического департамента Национального банка Украины.

Людмила Патрикац, Роман Подвысоцкий. *Прочная финансовая система обеспечит Украине достойную позицию на глобальном рынке.*

Отчёт о VII Международной научно-практической конференции “Интеграция Украины в европейское и мировое финансовое пространство”, состоявшейся во Львовском институте банковского дела Университета банковского дела Национального банка Украины.

Юрий Матвийчук. *Усиление безопасности банков как ответ на новые вызовы и угрозы.*

Заметки с I Международной конференции “Банковская безопасность: проблемы и решения”, организованной журналом “Банкирь”.

Марина Грищенко. *Конкурс “Банк, которому доверяют — 2012”.*

Сообщение о награждении победителей III Всеукраинского конкурса “Банк, которому доверяют — 2012”, по версии журнала “Банкирь”.

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 июля 2012 года.

Динамика финансового состояния банков Украины на 1 июля 2012 года.

Перечень банков Украины, включённых в Государственный реестр банков (по состоянию на 01.07.2012 г.).

Банки, исключённые из Государственного реестра банков Украины (24.06.1992 г. — 01.07.2012 г.).

Иван Сало. *Банковская система в схемах и таблицах.*

Рецензия на учебное пособие “Банківська система: в схемах і таблицях” под редакцией доктора экономических наук, доцента, завкафедрой финансов и банковского дела Днепропетровского университета имени Альфреда Нобеля Светланы Кузнецовой.

О выпуске в обращение памятных монет “200 років Нікитському ботанічному саду”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятных монет номиналами 50 и 5 гривень, посвящённых одному из старейших научно-исследовательских учреждений нашей страны — Никитскому ботаническому саду. Фотоизображение аверса и реверса монет.

О выпуске в обращение памятной монеты “80 років Донецькій області”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 10 гривень, посвящённой 80-летию образования Донецкой области. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятных монет “Ігри XXX Олімпіади”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятных монет номиналами 10 и 2 гривни, посвящённых Играм XXX Олимпиады, которые пройдут в 2012 году в городе Лондоне. Фотоизображение аверса и реверса монет.

ANNOTATIONS

Serhii Arbuzov.

Congratulations of the Governor of the National Bank of Ukraine Serhii Arbuzov on Ukraine's Independence Day.

Olha Vovchak, Liudmyla Krentovska. *Financial mediation: economic essence and classification.*

Considered are definitions of categories “financial mediator” and “financial mediation” as well as their legal content. The authors discussed the classification of financial mediators according to various approaches and suggested way to improve it.

Serhii Leonov, Tetiana Vasyliieva, Dmytro Tsyhanok. *Harmonization of key parameters of the resource base of shared investment institutes.*

The authors consider new directions of the investment activity of non-bank financial institutions, which are able to provide a high yield under a low risk to their depositors.

Svitlana Volosovych. *Approaches to the evaluation of a deposit insurance system.*

Discussed is the influence of the efficiency of deposit insurance systems on an increase in the public confidence in the banking sector. The author considers main approaches used in the evaluation of deposit insurance systems and suggests the generalized system of indicators for the evaluation.

Andrii Hryshchenko, Yevhenia Holubenko. *Pricing of the replenishment option for deposit products.*

The authors present the pricing model of bank deposits allowing replenishment during the whole contractual time. The model will be useful for business planning and product management.

Major monetary parameters of the monetary market of Ukraine in June 2012.

The structure of NBU loans for support of banks liquidity, average weighted interest rates on NBU loans for support of banks' liquidity, interest rates of banks on national currency loans and deposits, dynamics of money supply growth as of 1 July 2012.

Government securities market in Ukraine in June 2012.

Oleksandr Ponomariv. *On correct writing of the name of the monetary unit of the Republic of Lithuania.*

The remark and arguments of the Doctor of Philosophy concerning correct writing of the name of the monetary unit of Lithuania in Ukrainian.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established monthly by the National Bank of Ukraine (in June 2012).

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established daily by the National Bank of Ukraine (in June 2012).

Transboundary transfers in the first half of 2012.

Analytical data on transboundary transfers through international money transfer systems created by nonresidents, which were effected in the first half of 2012 in Ukraine.

Svitlana Mishchenko. *Contradictions of modern money systems and ways to overcome them.*

Discussed are main contradictions of money systems, which were formed due to peculiarities of the modern stage of the monetary theory and practice development. The author suggests ways to overcome the contradictions improving functions and aims of central banks.

Olha Dmytrova, Kristina Honcharova. *Approaches to estimation of the level of implication of banks in corruption.*

The authors consider the model of creation of the national anti-corruption methodology with the following components: setting of actual criteria and indicators; formation of the actual system for the estimation of the efficiency of anti-corruption activity, level and probability of the perception of corruption; development of the strategy on prevention and minimization of corruption risks.

Practical questions on banking.

Legal counseling on various aspects of banks' activities prepared by staff members of the NBU Legal Department.

Liudmyla Patrikats, Roman Pidvysotskyi. *A firm financial system will provide Ukraine with a deserving position on the global market.*

Report on the VIIth International scientific and practical conference “Ukraine's Integration in the European and World Financial Environment” held in the Lviv Banking Institute of the NBU Banking University.

Yurii Matviichuk. *Increasing security of banks in reply to new challenges and threatens.*

Notes about the 1st International conference “Banking Security: Problems and Solutions” organized by *The Banker* magazine.

Maryna Hrytsenko. *The contest “Trustworthy bank – 2012”.*

Information about awarding winners of the IIIrd All-Ukrainian contest “Trustworthy bank – 2012” according to *The Banker* magazine version.

Main indicators of activities of Ukrainian banks as of 1 July 2012.

Dynamics of the financial performance of Ukrainian banks as of 1 July 2012.

Banks included in the State Register of Banks of Ukraine as of 1 July 2012.

Banks excluded from the State Register of Banks of Ukraine as of 1 July 2012.

Ivan Salo. *The banking system in diagrams and tables.*

Review of the textbook “Banking system: diagrams and tables” under the editorship of Svitlana Kuznetsova, Ph.D. (Economics), associate professor, Head of the Finance and Banking Chair of the Alfred Nobel Dnipropetrovsk University.

Putting into circulation the commemorative coin “200 Years of the Nikitskyi Botanical Garden”.

Official report on putting into circulation and numismatic description of the 50 and 5 hryvnia commemorative coins dedicated to one of the oldest scientific research centers of the country, the Nikitskyi Botanical Garden. The photos of the coins obverses and reverses are given.

Putting into circulation the commemorative coin “80 Years of the Donetsk region”.

Official report on putting into circulation and numismatic description of the 10 hryvnia commemorative coin dedicated to 80 years of the foundation of the Donetsk region. The photos of the coin obverse and reverse are given.

Putting into circulation the commemorative coin “The Games of the XXX Olympiad”.

Official report on putting into circulation and numismatic description of the 10 and 2 hryvnia commemorative coins dedicated to the Games of the XXX Olympiad (London). The photos of the coins obverses and reverses are given.